

ИКОНОМИКА

economy
MAGAZINE

economic.bg

НОВАТА ДИГИТАЛНА
РЕАЛНОСТ

NEW DIGITAL REALITY

ГОЛЕМИЯТ
РЕСТАРТ ЗАПОЧВА

THE BIG RESTART BEGINS

РОБОТЪТ,
МОЯТ КОЛЕГА

MY COLLEAGUE,
THE ROBOT

ВЛАДИМИР ЖИТЕНСКИ:
ХОРАТА СА ДВИГАТЕЛ НА ПОДЕМА

Vladimir Jitenski: People are the engine of uplift

ISSN 1314-376X

9 771314 376013

03

КРЕДИТНА КАРТА MASTERCARD BUSINESS

**ВЗЕМИ
СВОЯТА СЕГА!**

Научи повече на: *7224   postbank.bg

30
ГОДИНИ

Национален конкурс

Mr. & Mrs.
ИКОНОМИКА

- 6** Новата дигитална реалност
The new digital reality
- 14** Владимир Житенски: Хората са двигател на погедата
Vladimir Jitenski: People are the engine of growth
- 22** Все по-близо до „Мистър и Мисис Икономика 2020“
Getting closer to Mr. and Mrs. Economy 2020
- 26** Въпросът за силно отрицателните лихвени проценти
The Case for Deeply Negative Interest Rates
- 29** COVID-19 и края на индивидуализма
COVID-19 and the End of Individualism
- 32** Фалшивите новини и Covid-19 – сега накъде?
Fake News and Covid-19 – Where are we headed?
- 36** Големият рестарт започва
The Big Restart Begins
- 39** Христо Нейчев: Всяка криза ни открива нови хоризонти
Hristo Neychev: Each crisis opens new horizons
- 42** Гори фитилът на голямата промяна
The Fire of the Big Change Is Burning
- 44** Цветомир Цанков: Ако не спреш да опитваш, ще успееш
Tsvetomir Tsankov: If you don't stop trying, you will succeed
- 47** Антония Йорданова: Сега е времето на гъвкавите решения
Antoniya Yordanova: Now Is the Time for Flexible Decisions
- 50** Димитрис Лиупис: Комуникациите са нашият шанс да живеем нормално
Dimitris Lioupis: Communications are our chance to live normally

- 54** Образование за износ
Education for export
- 58** Роботът, моят колега
My colleague, the robot
- 60** Северозападът, който не запада
The Northwest That Is Not in Decline
- 64** Силата на данните
The power of data

- 66** Новите стари оръжия на рекламата
The New Old Weapons of Advertising
- 70** Щастие като бизнес инвестиция
Happiness as a Business Investment
- 74** И офисите не са това, което бяха
Offices Are Not What They Used to Be, Either
- 76** Пандемия на следенето
Pandemic of Surveillance
- 80** Спасиха ли ни технологиите
Did technologies save us
- 84** 3D принтирането отвъд научната фантастика
3D printing beyond science fiction
- 87** Защитни очила за далечно виждане
Long-range safety goggles
- 90** Фабрика за нови лекарствени молекули
A Factory for New Drug Molecules
- 94** Кристина Ескенази: Биотехнологиите са ключ към по-доброто здраве
Kristina Eskenazi: Biotechnology is the key to better health

- 96** Напред към персонализираната медицина
Moving forward to personalized medicine
- 98** Хирургът иноватор
The innovating surgeon
- 100** Телемедицината е вече тук
Telemedicine Is Already Here
- 102** Игрите, които ни помагат да израснем
Games that help us grow
- 106** Водата за офиса и дома – от Родопите
The water for the office and the home – from the Rhodopes
- 108** Изкуството вече е онлайн
Art Is Now Online
- 112** Слънце в косите
Sun-kissed Hair
- 114** Сабина и чудесата на науката
Sabina and the Wonders of Science
- 118** Свежият дъх на Родопите
The Fresh Breath of the Rhodope Mountains

Добре дошли в новата реалност

От няколко месеца целият свят е под удара на най-сериозната в съвременността здравна и икономическа криза. И според мнозина животът ни никога няма да бъде същият, както преди Covid-19.

Ще общуваме различно, ще работим в променена офис и производствена среда, ще избираме и изграждаме домовете си по нови изисквания, светът ни ще се дигитализира още повече, услугите ще се преосмислят. Изобщо – реалността ни ще е различна.

Коронавирусът донесе небивал шок както за икономическите и потребителските ни навици, така и за най-съкровено то ни общуване. Но пандемията ще изиграе ролята на катализатор за някои процеси, към които и без това вървахме с бавни стъпки. И много технологии може да намерят бързо развитие.

В броя разказваме за ускорената дигитализация на бизнеса и представяме възгледите на българските предприемачи от различни сфери за стъпките на промяната след кризата – която се надяваме и очакваме да свърши скоро и да премине в бърз възход.

Приятно четене и бъдете здрави!

НЕВЕНА МИРЧЕВА
главен редактор

NEVENA MIRCHEVA
Editor-in-Chief

Welcome To The New Reality

For several months now, the whole world has been under the impact of the most serious health and economic crisis of our time. And according to many, our lives will never be the same as before Covid-19.

We will communicate differently, we will work in a changed office and production environment, we will choose and build our homes according to new requirements, our world will become even more digital, the services will be rethought. In general - our reality will be different.

The coronavirus has brought an unprecedented shock to our economic and consumer habits, as well as to our most cherished communication. But the pandemic has also acted as a catalyst for some of the processes we were already gradually heading found. And many technologies can find rapid development.

In this issue we talk about the accelerated digitalization of business and present the views of Bulgarian entrepreneurs from various fields on the steps of change after the crisis - which we hope and expect to end soon and to rise rapidly.

Enjoy your reading and stay healthy!

Новата ДИГИТАЛНА РЕАЛНОСТ

Заплахата за нашето здраве се оказа здравословният ускорител на процеси, към които с бавна стъпка щяхме да се приближаваме

The new digital reality

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Дигиталното е новото реално след внезапно сполетялото ни изпитание. Стрес тестът в условията на карантина показва, че вече сме влезли в цифровия свят, като принудата ни накара максимално да се възползваме от всички налични към момента функционалности. И най-важното е, че и бизнесът, и образованието, а

Digital is the new real after the sudden ordeal that has befallen us. The quarantine stress test has shown that we have already entered the digital world, forcing us to make the most out of all the functionalities currently at our disposal. And most importantly, business, education, and

The threat to our health has proved to be the healthy accelerator of processes that we would have been, otherwise, slowly approaching

и администрацията демонстрираха как успешно могат да работят в дистанционен режим.

Коронавирусът изигра ролята на шоковия ускорител за процеси, към които с бавна стъпка щяхме да се приближаваме. Заплахата за нашето здраве оказа здравословен натиск да се настаним по-удобно в цифровата реалност и да заживеем в нея.

Както по всичко личи, обратен път няма. Оттук насетне умело ще трябва да съчетаваме предимствата на физическата и на цифровата свързаност, след като „невидимият враг“ ни застава да променим мисленето си, а и начина си на живот, на работа, на учене, на взаимодействие. Заг преградите и препятствията вече се виждат новите хоризонти.

Трима предприемачи споделят своите виждания за ускорената дигитализация и промените, които тя предизвиква.

administration, alike, demonstrated how they could successfully work remotely.

The coronavirus played the role of a shock accelerator for processes that we would have been, otherwise, slowly approaching. The threat to our health has put healthy pressure on us to be more comfortable with the digital reality and to start living in it.

As it seems, there is no way back. From now on, we will have to skillfully combine the benefits of physical and digital connectivity after the "invisible enemy" forced us to change our thinking, as well as our way of life, work, study, and interaction. Beyond the barriers and obstacles, new horizons are already visible.

Three entrepreneurs share their views on the accelerated digitalization and the changes it is causing.

Георги Кисъов: Участваме в най-големия социален експеримент

Georgi Kissiov: We are participating in the largest social experiment

Георги Кисъов е технически директор и зам.-управител на Risk Електроник

Georgi Kissiov is the technical director and deputy manager of Risk Electronics

Пандемията като изпитание за цялостната ни пригодност да реагираме на непредвидени обстоятелства показва, че трябва да сме много адаптивни и бързи. Редица бизнеси се обърнаха към дигитализацията, за да може да вършат текущата си работа. От този внезапен тест разбрахме, че дигиталната ни подготвеност е много по-голяма, отколкото сме си мислили.

- Цифровата среда за работа и за обучение е налична. Най-подготвени са децата и всички групи трябва да ги догонват. Със сигурност има неща, които трябва да се подобрят, но вече няма никакво съмнение, че това ще се случи. Задействан е необратим процес по дигитална трансформация на всяко едно ниво от нашето ежедневие.

- Дългосрочното шоково ускоряване на дигитализацията е неизбежно след COVID-19. Които

не се включи в ускорението, той или няма да може да изпълнява ангажиментите си качествено и в срок, или просто няма да работи. Оттук насетне цифровизацията трябва да става в крачка. В човешката история има много примери за шокови промени. Всяка стъпка в технологичната революция изхвърля хора и те биват заменени от машини. Днес всичко много бързо се променя и в момента ние участваме в най-големия социален експеримент на нашето съвремие. Той тепърва ще бъде анализиран. Дигитализацията вече си извоюва водещата роля - и по време на пандемията, но и след нея.

- Големите късметлии не са тези, които могат просто да работят от дистанция, а онези, чиито клиенти са приспособими към новата ситуация. Няма ли клиенти, няма проекти, няма бизнес.

- Risk Електроник започна дистанционен режим на работа още преди пет години. Затова бяхме добре подготвени да продължим изпълнението на ангажиментите си извън пределите на офиса. Най-интересното е, че работоспособността на екипа се повиши с повече от 15 процента. Затова спомогна платформата, която интегрирахме

The pandemic, as a test of our overall ability to respond to unforeseen circumstances, has shown that we must be very adaptable and quick. A number of businesses have turned to digitalization to do their current work. From this sudden test, we learned that our digital readiness is much greater than we thought.

- The digital work and education environment is available. Children are most prepared for it and everyone else has to catch up with them. There are certainly things that need to be improved, but there is no longer any doubt that this will happen. An irreversible process of digital transformation has been activated at every level of our daily lives.

- The long-term shock acceleration of digitalization is inevitable after COVID-19. The ones who do not participate in the acceleration, would not be able to fulfill their commitments qualitatively and on time, or simply would not work. From now on, digitization must happen as we go. There are many examples of shock changes in human history. Every step in the technological revolution removes people and replaces them by machines. Today everything is changing very fast, and at the moment we are participating in the largest social experiment of our time. It is yet to be analyzed. Digitalization has already secured a leading role - both during and after the pandemic.

- The big winners are not those who can just work remotely, but those whose clients are able to adapt to the new situation. No clients means no projects and no business.

- Risk Electronics started operating remotely five years ago. Therefore, we were well prepared to continue fulfilling our commitments outside the office. What is interesting to note is that the team performance has increased by more than 15 percent. The platform that we integrated 5 years ago - Bitrix24, contributed to that. Not only does it manage workflows, it also creates social connections between employees, just like a corporate Facebook. It is clear to everyone that people need social contacts with their colleagues, which is one of the benefits of the platform in question. In addition, Bitrix24 provides a structured and simplified view of the entire workflow, something that every manager needs right now.

преди 5 години - Битрикс24. Тя позволява не само управление на работните процеси, но и създава социални връзки между служителите подобно на „корпоративен Фейсбук“. За всички е ясно, че хората имат нужда от социални контакти със своите колеги, което е едно от предимствата на въпросната платформа. Освен това Битрикс24 предоставя структуриран и опростен поглед върху целия работен процес, нещо от което в момента всеки мениджър се нуждае.

- **Дългосрочните перспективи** за утрешния ден изгубиха своята стойност. Днес моите планове и визия се простират само до дни. Внезапно сполетялата ни пандемия дойде като напомняне, че нищо не е вечно. Свидетели сме как устойчиви бизнеси просто изчезнаха. Но при разместването на пластове има и нещо позитивно – хора, които знаят и могат, предприемчиви са, те и сега ще успеят. По-демотивиращо е, ако знаеш, че статуквото е такова и никога нищо няма да се промени. В Руск Електроник духът е висок и имаме повече работа, отколкото преди пандемията. Тя изигра ролята на виртуален тимбилдинг, при който хората станаха по-сплотени. Пандемията не само ни отне, но и ни даде възможности.

- **Поуката, която е добре да помним:** Понятието „стабилен бизнес“ не съществува. Съвременното разбиране за „успех“ се пречупва през способността му да се трансформира и адаптира спрямо ситуацията.

- The long-term perspectives of tomorrow have lost their value. Today my plans and vision extend only a few days into the future. The unexpected pandemic came as a reminder that nothing is eternal. We are seeing sustainable businesses just disappear. But there is also something positive about the layers shifting - people who know and can, who are entrepreneurial, they will still succeed. It's more demotivating if you know that is the status quo and nothing will ever change. At Risk Electronics, the spirits are high and we have more work to do than before the pandemic. It played the role of a virtual team building, in which people became more integrated. The pandemic did not only take something away from us, but also gave us opportunities.

- A lesson to remember: The concept of "stable business" does not exist. The modern understanding of "success" is refracted through its ability to transform and adapt to the situation.

” Новите късметлици не са тези, които могат да работят от дистанция, а онези, чиито клиенти са приспособими към ситуацията

The new winners are not those who can work remotely, but those whose customers are able to adapt to the situation “

Илия Кръстев: Предстои бум на автоматизацията и цифровизацията

Iliya Krastev: A boom in automation and digitization is about to happen

Илия Кръстев е председател на Асоциацията за иновации, бизнес услуги и технологии (AIBEST) и изпълнителен директор на A Data Pro

Iliya Krastev is the Chairman of the Association for Innovation, Business Excellence, Services and Technology (AIBEST) and the Executive Director of A Data Pro

Пандемията като изпитание за дигиталната ни пригодност се оказва тест с много добър резултат. България показва, че има готовност да е част от цифровото общество, а бизнесът демонстрира гъвкавост и бързина.

- **От гледна точка на AIBEST цифровата среда за работа, а и за обучение** е задължително условие за развитие на икономиката и социалните системи.

- **Слабости, които компаниите от AIBEST забелязват**, че политическата воля, обществените нагласи и индивидуалната подготовка на лидери, инвеститори, предприемачи и служители за прилагане на цифрови решения и автоматизация има нужда от подобрене. Необходима е стратегическа ангажираност и инвестиции в обучение, за да се гарантира устойчивост на дигитализацията.

- **A Data Pro в режим на дистанционна работа** е всекидневие, бизнес както всеки друг ден. Преминahme в този режим бързо и без сътресения. Това доказва, че сме надежден гостафик и в момент, когато международните ни клиенти искаха да гарантират непрекъсваемост на бизнеса си.

- **Кризата наложи** промяна на мисленето на всички нива в нашата организация и избистри приоритетите ни. На макро ниво - обществото се нуждае от нов социален договор и ново политическо мислене.

- **Глобализацията като форма на свързаност** увеличава възможностите, но мултиплицира и негативите. Дигитализацията позволява ускорено възстановяване и реализиране на нови конкурентни предимства. Затвърди се значението на телекомуникациите, технологиите и индустриите на знанието, включително научноизследователската дейност и образованието.

- **Очаквам бъдеще** на високообразовани, креативни и технологично компетентни общества, на технологии, поставени в основата на растежа, развитие на способността на бизнеса и иноваторите да внедряват реално и мащабно полезните за цивилизацията идеи. Очаквам префокусиране на общественото внимание към важните за съвременното ни теми и

The pandemic as a trial of our digital abilities has proved to be a test with very good results. Bulgaria has shown that it is ready to be part of the digital society and the business is showing flexibility and speed.

- **From AIBEST's point of view, the digital environment for work and training** is a mandatory prerequisite for the development of the economy and social systems.

- **Weaknesses that AIBEST member companies notice** are that the political will, public sentiment and individual training of leaders, investors, entrepreneurs and employees to implement digital solutions and automation need improvement. Strategic commitment and investment in training are needed to ensure the sustainability of digitization.

- **For A Data Pro doing work remotely** is their everyday life, business as usual. We went into this mode quickly and stress free. This proved that we are a reliable supplier even at the moment when our international clients wanted to guarantee the continuity of their business.

- **The crisis has imposed** a change of thinking at all levels in our organization and has clarified our priorities. At a macro level, society needs a new social contract and new political thinking.

- **Globalization as a form of connectivity** increases the opportunities, but it also multiplies the negatives. Digitization enables accelerated recovery and realization of new competitive advantages. The importance of the telecommunications, technology and knowledge industries, including research and education, has been strengthened.

- **I am looking forward to a future** of highly educated, creative and technologically competent societies, of the technologies that drive growth, developing the ability of businesses and innovators to implement ideas that are actually important for civilization on a large-scale. I expect a refocusing of the public attention on the topics and ideas that matter to us today, the wider application of automation and the

идеи, към по-широко приложение на автоматизацията и цифровизация на възможно най-много сфери на обществения живот, с което да се постигнат прозрачност и ефективност, включително в администрацията.

- **Светът ще става** все по-свързан. 5G, 6G или квантов интернет, хората ще намират все повече начини да са близо един до друг и все по-близо до знанията.

- **Най-големият проблем, който се очертава**, са възможните социални катаклизми и националистически настроения, които икономическата криза, цифровизацията и автоматизацията може да провокират. Новите технологии, новите бизнес модели ще създадат интересни нови работни места. Хората, които не успеят да се приспособят към изискванията на съвременето, ще отпадат от пазара на труда и ще натезжат върху изтощените здравни и социални системи. Друг проблем ще е реакцията на онези кръгове, чиято дейност ще бъде осветлена – защото дигитализацията създава прозрачност.

- **Развитието утре:** Агресивни инвестиции в иновации, в нови продукти, бизнес модели, сектори и приложна наука. Ангажимент на публичния сектор и на бизнеса към устойчиво и прозрачно развитие, с труден баланс между нови технологии и свободи, с изцяло нови предизвикателства и въпроси от правен и етичен характер. Фокусът върху дигиталната свързаност днес може да направи света утре да е още по-динамичен и непредвидим.

digitization of as many areas of public life as possible, in order to achieve transparency and efficiency, including in the administration.

- **The world will become** ever more connected. 5G, 6G, or quantum internet, people will find more and more ways to be close to each other and closer to knowledge.

- **The biggest problem that emerges** is the possible social upheavals and nationalist sentiment that the economic crisis, digitization and automation could provoke. New technologies, new business models will create interesting new jobs. People who fail to adapt to the requirements of today will drop out of the labor market and put strain on the exhausted health and social systems. Another problem will be the reaction of those circles whose activity will be brought into the light - because digitization creates transparency.

- **Tomorrow's development:** Aggressive investment in innovation, new products, business models, sectors and applied science. Commitment of the public sector and the business to sustainable and transparent development, with a complicated balance between new technologies and freedoms, with entirely new challenges and legal and ethical issues. The focus on digital connectivity today could make the world even more dynamic and unpredictable tomorrow.

” Очакват се агресивни инвестиции в иновации и нови продукти, както и ускорено развитие на приложната наука

Aggressive investments in innovation and new products are expected, as well as accelerated development of applied science “

Владимир Колев: Трябва да сме напълно готови за дистанционно обучение

Vladimir Kolev: We must be fully prepared for remote learning

Владимир Колев
е управител на
Издателство
Клет България

*Vladimir Kolev
is the manager
of Klet Bulgaria
Publishing
House*

Стрес тестът за българското образование, но и за издателите на учебно съдържание е успешен. Об-

разованието е консервативна система, която по принцип се променя бавно. Ние, образователните издатели, от десетилетие развиваме и обогатяваме електронните си ресурси и доскоро основният ни проблем беше малкият процент потребители, които ги ползваха, независимо от огромните възможности, които те предоставят. Нещата се обърнаха и се наложи спешно да увеличим капацитета на сървърите си, за да издържат на натоваването.

- Издателство Клет България

В условията на извънредно положение първо отвори всичките си електронни ресурси напълно безплатно за потребителите, след което бяхме последвани от другите образователни издате-

ли. Тази стъпка е израз на социална отговорност и съпричастност.

- Принудата и откриването на нови възможности сработи. Реагирахме много бързо, като всеки ден започнахме да преосмисляме какво и как предоставяме на потребителите. Научихме се при всяка ситуация да търсим как да сме максимално полезни, да даваме повече и да заздравяваме отношенията с клиентите си.

- Изводите за дистанционното обучение са, че само по себе си то е много сложен и широкоаспектен процес, за който няма една рецепта. Всичко зависи от техническото оборудване на съответното училище и ученици, но и от дигиталната грамотност на преподавателя. Човек, който е с по-голям опит в този процес и е по-напред в дигиталния свят, с по-малко ресурси може да направи адекватно учебно съдържание. И обратното, когато и най-модерното дигитално съдържание няма да проработи. В учебния процес, присъствен или дистанционен, фигурата на учителя е ключова.

- Цената на тези промени е висока и тепърва ще я осъзнаваме и плащаме.

- Друг извънреден сценарий, за който е добре да сме готови: например дистанционното обучение да стане новото „нормално“ училище. Обществото не е напълно готово да го приеме. Скоростта и всеобхватността, с която се случи тази криза обаче, показва, че всичко е

The stress test for the Bulgarian education, but also for the publishers of educational content has been passed successfully.

Education is a conservative system that generally changes slowly. We, educational publishers, have been developing and enriching our electronic resources for decades, and until recently our main problem was the small percentage of users who used them, despite the enormous opportunities they provide. Things turned around and we had to urgently increase the capacity of our servers to withstand the load.

- Klet Bulgaria Publishing House

in a state of emergency first opened all its electronic resources completely free of charge to the users, after which we were followed by other educational publishers. This step was an expression of social responsibility and empathy.

- Necessity and opening up new opportunities turned out to be a good combination. We responded very quickly, beginning to rethink on a daily basis what and how we provide to our users. We have learned to try to be as useful as possible in every situation, to give more and strengthen relationships with our clients.

- The conclusions about distance learning are that it is in itself a very complex and wide-ranging process for which there is no recipe. It all depends on the technical equipment of the respective school and students, but also on the digital literacy of the teacher. A person who is more experienced in this process and is more advanced in the digital world with less resources can produce adequate learning content. Conversely, even the latest digital content won't work. In the teaching process, with physical attendance or distance learning, the figure of the teacher is key.

- The price for these changes is high and we are yet to realize and pay it.

- Another emergency scenario that we should be prepared for: for example, to make remote learning the new "normal" school. Society is not fully ready to accept it. However, the speed and inclusiveness with which this crisis has taken place shows that anything is possible. That is why it is good to make progress in this direction as well.

” Класната стая и учебниците няма да изчезнат, а ще бъдат допълнени от дигиталните инструменти

Classroom and textbooks will not disappear, but will be complemented by digital tools “

възможно. Затова е добре да се развиваме и в тази насока.

- **Основен проблем, който се очертава пред нас**, е да намерим бизнес модела, при който ще създаваме висококачествено образователно съдържание, но и ще получаваме достойно заплащане за него. Хората бързо свикват с безплатния достъп до електронни ресурси и искат още и още. Съдържанието е нашият най-голям актив, който се създава бавно, трудно и скъпо. В този процес са замесени автори, редактори, коректори, дизайнери, художници. Очакваме неговите потребители да плащат честната цена.

- **Моята визия за бъдещето е**, че класната стая и учебниците няма да изчезнат, а ще бъдат допълнени от дигиталните инструменти. Бъдещето неизбежно ще е дигитално и различно от това, което си представяме в момента.

- **Образованието и издателският бизнес** са неразривно свързани и не биха могли да се развиват един без друг. Вярвам, че образованието ще се справи с предизвикателството да интригува и да предава знания по съвсем различен начин, но и ние, образователните издателства, ще намерим пътя към предлагането на най-доброто съдържание в най-адекватната му форма, като гарантираме добавена стойност на клиентите си и печелим от това. (1)

- **The main problem that is emerging** is finding a business model in which we will create high quality educational content, but also receive a decent pay for it. People are quickly getting used to free access to electronic resources and want more and more. Content is our biggest asset, which is created in a slow, hard and expensive way. This process involves authors, editors, proofreaders, designers, artists. We expect its users to pay a fair price.

- **My vision for the future** is that classroom and textbooks will not disappear, but will be complemented by digital tools. The future will inevitably be digital and different from what we currently imagine.

- **Education and the publishing business** are inextricably linked and could not develop without each other. I believe that education will meet the challenge of intriguing and imparting knowledge in a completely different way, but we, educational publishers, will also find a way to deliver the best content in its most appropriate form while guaranteeing added value to our clients and making profit from it. (2)

Владимир Житенски: Хората са двигател на подема

Ако се спре строителството по време на криза, това ампутира сърцето на икономиката

Владимир Житенски е зам.-председател на Борда на директорите и изпълнителен директор на „Джи Пи Груп“ АД. Той е и зам.-председател на Управителния съвет на Камарата на строителите в България (КСБ).

Vladimir Jitenski: People are the engine of growth

Vladimir Jitenski is Deputy Chairman of the Board of Directors and Executive Director of GP Group AD. He is also Deputy Chairman of the Management Board of the Bulgarian Construction Chamber (BCC).

If construction is stopped in times of crisis, this cuts off the heart of the economy

—н Житенски, много по-лесно е в добри времена да говорим за икономиката и строителния бизнес. Но според вас какво се случва сега?

- Светът, икономиките и реалността сега са различни от всичко, което сме видели. Полезните уроци от тази ситуация са, че премереният „страх“ мобилизира и обединява хората. Принципният „страх“ се използва само от критичното слово за демагогия. Историята закономерно се е създавала от едни, а се е описвала от други. Именно затова в такива моменти точна формула няма. Настоящото е с много неизвестни и тази година е преломна за всички, които трябва да водят държавите към бъдещето, към процесите на държавно, междудържавно и глобално ниво. Не споделям тезата, че „добрите години“ са в основата на успеха. За една успешна година за бизнеса, независимо от икономическия сектор, в който оперира, стоят, на първо място, трудът и иновативността на човешкия ресурс. Защото информационната епоха е факт, но без ХОРАТА и техните умения няма да видим глобалния скок. Настоящата 2020 г. и разразяващата се криза след разпространението на COVID-19 безспорно поставят огромни предизвикателства, които няма да са само пред отделни сектори, пазари или държави, а пред цялото човечество.

- Какви изпитания се загават?

- Пандемията се превърна в глобална криза. Разбираемо, първоначалните усилия на световната общност бяха да се защити обществото и да се подсигури подкрепа на здравните системи.

Хенри Кисинджър написа, че светът никога няма да е същият след коронавируса. Кризисните усилия обаче, колкото и да са големи и необходими, не трябва да провалят неотложната задача за стартиране на паралелно начинание за преминаване към посткоронавирусния нов световен рег. Икономиката навлиза в нова епоха, с нови закономерности. Идва

Mr. Jitenski, it is much easier to talk about the economy and the construction business in prosperous times. But what do you think is happening now?

- The world, the economies and the reality are now different from everything we have seen. The useful lessons from this situation are that measured "fear" mobilizes and unites people. The general "fear" is used only as a means for demagoguery. Generally, history has been created by some and documented by others. That is why there is no exact formula at moments like this. The present has many unknowns and this year is a turning point for all those who must lead countries to the future, to the processes at the state, interstate and global level. I do not support the thesis that the "good years" are the basis of success. Behind a successful year for business, regardless of the economic sector in which it operates, are, first and foremost, hard work and the innovation of the human resource. Because the information age is a fact, but without PEOPLE and their skills we will not see the global leap. The current 2020 and the ensuing crisis following the spread of COVID-19 undoubtedly pose enormous challenges, not only to individual sectors, markets or countries, but to the whole of humanity.

- What challenges lie ahead?

- The pandemic has turned into a global crisis. Understandably, the initial efforts of the global community were directed towards ensuring public safety and support for the health systems.

Henry Kissinger wrote that the world would not be the same after the coronavirus. However, all the efforts for managing the crisis, no matter how big and necessary, should not distract from the urgent task of launching a parallel effort to transition to the post-coronavirus new world order. The economy is entering a new era, with new patterns. A "new age" is coming, and the pandemic has simply accelerated the process. And now it is time to make a

„ново време“, а пандемията просто ускори процеса. И тук е време за личен избор – той е единственото нещо, което на практика притежава всеки човек. Въпросът е този избор накъде ни води. От една страна, ситуацията „пандемия“ дава възможност на бизнеси, които са иновативни, за реструктуриране на капитала, неговото движение и форми. Опциите в тази посока са в подем. На базата на онлайн търговски взаимоотношения - това е единият избор за икономически подем по време и след преминаването на пандемията. Другият избор са строителите и секторите, в които основна движеща сила е човешкият фактор на терен.

- Дали обаче поехме във върнатата посока?

personal choice - it is the only thing that virtually everyone has. The question is where this choice leads us to. On the one hand, the pandemic situation allows businesses that are innovative to restructure capital, its movement and forms. The options available in this direction are on the rise. Based on online trade relationships - this is a one choice for economic recovery during and after the pandemic. The other option are constructions workers and sectors in which the main driving force is the human factor in the field.

- But did we go in the right direction?

- I believe we are going in the right direction. And I can thank the executive branch, which is adequately trying to create an environment for its core capital - PEOPLE! I will only say that the historical facts in this direction of construction and economic development are taken into account. None of the statesmen who have built something have taken it away with them. They have left it for the world, for their country, for the cities and for humanity. That is why we appreciate the contribution of the pyramids in Egypt, the Acropolis in Athens, the Colosseum in Rome, the Arch in Paris, the St. Isaac's Cathedral in St. Petersburg, the Kolyo Ficheto bridges in Bulgaria, the Great Wall of China and the San Francisco-Auckland Bridge in the USA. All the colossal constructions were supported by statesmen who have looked forward to the future generations, and have not put on the "glasses of the mandate". And in Bulgaria this has been actively happening for the last ten years.

- Construction is a kind of barometer for economic crises and economic

recovery. What phase is the construction business entering now?

- Construction, not only in Bulgaria, in recent months has been one of the few sectors that continued to maintain levels of operational activity. Fitch Solutions confirms this observation, predicting that the global construction sector will report at least a minimal growth of 0.9% compared to last year. At the same time, the European Commission predicts that the European economy, and the eurozone economy in particular, will record a record 7% decline this year, while inflation will almost disappear,

- Вярвам, че вървим в правилната посока. И мога да благодаря на изпълнителната власт, която адекватно се старае да създаде среда за основния си капитал – ХОРАТА! Ще кажа само, че историческите факти в тази посока на градеж и икономическо развитие се отчитат. Никой от гържавниците, които са градили, не е отнесъл нищо със себе си. Оставил го е за света, за страната си, за градовете и за човечеството. Затова оценяваме приноса на пирамидите в Египет, на Акропола в Атина, на Колизеума в Рим, на Арката в Париж, на Исакиевския събор в Санкт Петербург, на мостовете на Кольо Фичето в България до Великата китайска стена и моста „Сан Франциско-Оукланд“ в САЩ. Всичките колосални градежи са подкрепяни от гържавници, които са гледали напред за поколенията, не са били с „очилата на мандата“. А в България това се случва активно през последните десетина години.

- Строителството е своеобразен барометър за икономическите кризи и за подема в икономиката. В каква фаза навлиза строителният бизнес сега?

- Строителството, не само в България, през последните месеци беше един от малкото сектори, които продължиха да поддържат нива на оперативна дейност. Fitch Solutions потвърждават това наблюдение, като предвиждат глобално строителният сектор да отчете макар и минимален ръст от 0.9% спрямо миналата година. В същото време Европейската комисия прогнозира, че европейската икономика и в частност икономиката на еврозоната ще отбележат рекорден спад от над 7% през настоящата година, като в същото време инфлацията почти ще изчезне, безработицата ще се увеличи, а бюджетните дефицити ще нараснат драматично до нива от над 8% от БВП при рязко повишаване и на нивата на гържавния дълг.

- На този фон как изглежда строителният сектор?

- Очакванията са редица фактори средносрочно да окажат негативно влияние върху него. Основните рискове са:

- ✓ Волатилност и несигурност при доставки на материали и услуги,
- ✓ Забавянето на изпълнения и разплащания,
- ✓ Ликвидни затруднения при по-малките подизпълнители,
- ✓ Прекратяване или отлагане на инвестиционни намерения.

Напоследък много се изговори от знайни и незнайни „специалисти“ – хвърлиха се много гуми, гуми, гуми – повечето вероятно срещу суми. Говорят, говорят, говорят... Но без конкретни предложения. В армията има принцип, който гледам, че някои са забравили. Командирът казва: „Прави като мен!“ Показва и повежда войската. В нашия конкретен случай сме свидетели, че браншът ни е воден от управителното тяло на КСБ в съответствие с принципа. Ако приемем цитата, че „Добрата инфраструктура прави богата гържавата“, то ние сме благодарни, че секторът не само не спря, но беше окуражен да работи на пълни обороти, съобразно ситуацията. С подобен акт се гарантира икономически подем. Ако строителството се спре по време на криза – ампутираш сърцето на икономиката. А сърдечни протези няма.

- Какви проблеми започват да излизат най-вече пред строителния бранш?

- Предизвикателствата са различни и с различен мащаб за подсекторите на строителния бранш. Жилищното и инфраструктурното строителство ще бъдат засегнати по различен начин. Компаниите, специализирани в различните видове строителство, ще трябва да формират специфични реакции по отношение на новите пазарни обстоятелства. Очаквам негативния ефект от кризата да засегне в различна степен компаниите в зависимост от капиталовата им структура. Пазарни участници с високи нива на привлечен ресурс (кредити) и ниски нива на кешов ресурс може да изпитат ликвидни затруднения предвид възможно забавяне

”

Иновативният бизнес най-бързо ще се пренастрои на вълна „Погем“

Innovative businesses will quickly adjust to the new “Uplift” wave

“

unemployment will rise and budget deficits will rise dramatically to levels of over 8% of the GDP with a sharp rise the levels of the government debt.

- Against this background, what does the construction sector look like?

- It is expected that a number of factors will have a negative mid-term impact on it. The main risks are:

- ✓ Volatility and uncertainty in the supply of materials and services;
- ✓ Delays in performance and payments;
- ✓ Liquidity difficulties for smaller subcontractors;
- ✓ Termination or postponement of investment intentions.

There has been a lot of talk lately from known and unknown "experts" – many, many, many words have been thrown in - most of them, probably, paid. They talk, talk, talk... But without specific suggestions. There is a principle in the army that I see some have forgotten. The commander says, "Do as I do!" He shows and leads the army by example. In our specific case, we are witnessing that our industry is led by the governing body of the BCC in accordance with this principle. If we follow the quote that "Good infrastructure makes the country rich", then we are grateful that the sector not only did not stop, but was encouraged to work at full speed, in accordance with the situation. Such actions guarantee economic recovery. If construction stops during a crisis, you cut off the heart of the economy. And there are no artificial heart prosthetics.

- What problems are starting to emerge for the construction industry?

- The challenges are different and of different magnitude for the subsectors of the construction industry. Housing and infrastructure construction will be affected differently. Companies specializing in different types of construction will have to formulate specific reactions to the new market circumstances. I expect the negative effect of the crisis to affect companies to various degrees, depending on their capital structure. Market participants with high levels of borrowed resources (loans) and low levels of cash resources may experience liquidity difficulties given the possible delay in payments. It is the delay in payments in the industry that is a factor which would provoke a chain reaction that will affect the more vulnerable market participants - small and medium-sized subcontractors. In a number of EU economies, a significant decline in public construction projects is expected, caused by changed priorities and a deterioration of the debt-to-GDP ratio. In this respect, Bulgaria is entering the crisis with much more favourable indicators, which should lead to less stagnation in public investment projects. Private projects, respectively construction companies engaged mainly in such sites, are expected to be more severely affected due to the risk of freezing or termination of investment intentions.

- What do you think is the solution?

- In order to overcome all the consequences and minimize the damage, together with the Bulgarian Construction Chamber (BCC) we are developing a five-year program for the development of the industry.

на разплащанията. Именно забавянето на разплащанията в бранша е фактор, който би предизвикал верижна реакция, която ще засегне по-уязвимите пазарни участници – малките и средноголемите подизпълнители. В редица икономички от ЕС се очаква осезаем спад на публичните строителни проекти, породен от изменени приоритети и влошаване на съотношението на дълга спрямо БВП. България в това отношение влиза в кризата с много по-благоприятни показатели, което следва да доведе до по-малка стагнация при обществените инвестиционни проекти. Частните проекти, съответно строителните компании, ангажирани предимно с такива обекти, се очаква да бъдат по-сериозно засегнати поради риск от замразяване или прекратяване на инвестиционните намерения.

- Какво решение виждате?

- За да преодолеем всички последици и да минимализираме щетите, заедно с Камарата на строителите в България (КСБ) разработваме петгодишна програма за развитието на бранша.

- Вие сте зам.-председател на камарата. Каква ще е ролята на тази браншова организация в това време на нова трансформация?

- КСБ е професионална организация с огромен човешки ресурс. Визията, стратегията и политиката ѝ винаги са били насочени към просперитета на ЧОВЕКА, който ГРАДИ, на ЧОВЕКА СТРОИТЕЛ. А такива в България са над 200 хиляди души. Приоритет е да ги опазим здрави, докато работят. Заедно създаваме продукт, който да води страната ни напред, а всеки строител е част от голямото семейство на КСБ. Аналогично на борбата с пандемията в сферата на медицината, успешният подход и в строителния бранш следва да се базира на консолидирани усилия. Нашата цел е да осигури работа, препитание и физическо оцеляване на стотици хиляди ХОРА. Ние можем и трябва да направим това. Ние не искаме помощ, а искаме да помогнем. И можем да помогнем. Камарата на строителите в България, в сътрудничество с правителството, коментира изготвянето на възможна стратегия за следващите години, в която на база на строги разчети ще бъдат определени ключовите проекти и необходимите ресурси за осъществяването им.

- Какви промени са наложителни?

- Всеки ден работим и анализираме, за да бъдат адекватни решенията ни поне в петгодишен хоризонт. Едните промени са на законодателството – ЗУТ, ЗОП и т. н., където ритъмът и честотите, с които работим с днешна дата, не отговарят на морално остарелите норми. Втората посока е свързана с иновациите и новите технологии в бранша ни и усъвършенстването на основния наш ресурс – ХОРАТА.

- Към какъв подход се придържа „Джи Пи Груп“?

- Дружеството, нетрадиционно за сектора, винаги е поддържало изключително консервативен подход към привлечените ресурси. Това ни позволява да посрещнем адекватно флукуациите на пазара.

- Преди 12 години много се говори, че кризата е възможност, и тогава наистина се намериха нови възможности. Вече виждате ли очертанията на някои от възможностите за бизнес?

- Кризата не само създава нови възможности, но е и катализатор за преосмислянето на стратегията и приоритетите по отношение на вътрешноорганизационни проекти, свързани с управлението на риска. Катализатор, защото темите, свързани с управлението на риска, стоят на дневен ред пред сектора не от вчера. Някои от темите включват:

- ✓ Преосмисляне на веригата на доставки и услуги;
- ✓ Поддържане на кризисно-резистентна капиталова структура;
- ✓ Адекватно приоритизиране на портфейла от бъдещи проекти;

Всичките колосални сгради са подкрепяни от държавници, които са гледали напред, над хоризонта

All the colossal buildings were supported by statesmen who looked ahead, above the horizon

- You are vice-president of the Chamber. What will be the role of this branch organization in this time of new transformation?

- BCC is a professional organization with a huge human resource. Its vision, strategy and policy have always been focused on the prosperity of the MAN who BUILDS, the BUILDER. And there are over 200 thousand of them in Bulgaria. The priority is to keep them healthy while at work. Together we create a product that will lead our country forward, and each builder is part of the big family of BCC. Similar to the fight against the pandemic in the field of medicine, a successful approach in the construction industry should be based on consolidated efforts. Our goal is to provide work, livelihood and physical survival for hundreds of thousands of PEOPLE. We can and must do this. We do not seek help, we want to help. And we can help. The Bulgarian Construction Chamber, in cooperation with the government, discussed on the preparation of a possible strategy for the coming years, which will determine the key projects and the necessary resources for their implementation on the basis of thorough analyses.

- What kind of changes are necessary?

- Every day we work and analyze, in order for our decisions to be adequate for at least a five-year period. Some of the changes are in legislation - Spatial Development Act, Public Procurement Act, etc., where the rhythm and frequencies with which we work today do not meet the obsolete norms. The second direction is related to innovations and new technologies in our industry and the development of our main resource - PEOPLE.

- What approach does GP Group adhere to?

- The company, though not common in the sector, has always maintained an extremely conservative approach to the attracted resources. This allows us to adequately meet market fluctuations.

- 12 years ago, there was a lot of talk that the crisis was an opportunity, and then new opportunities really emerged. Do you already see the outlines of some of the business opportunities?

- The crisis not only creates new opportunities, but is also a catalyst for rethinking the strategy and priorities regarding internal organizational projects related to risk management. A catalyst, because the topics related to risk management have been on the agenda of the sector for quite some time. Some of the topics include:

- ✓ Rethinking the supply and service chain;
- ✓ Maintenance of crisis-resistant capital structure;
- ✓ Adequate prioritization of the portfolio of future projects;
- ✓ Digitalization in the construction sector.

I consider it important to improve the quality of contractual relations in the sector. One of the solutions that we at GP Group are developing is the so-called Contract Management. This allows us to react individually and proactively by adapting our

✓ Дигитализация и в строителния сектор.

Смятам за важно да се подобри качеството на договорните взаимоотношения в сектора. Едно от решенията, които ние в „Джи Пи Груп“ развиваме, е т. нар. Contract Management (управление на договорите). Това ни позволява индивидуално и проактивно да реагираме, като адаптираме договорните си отношения с нашите контрагенти. Целта е да отчетем заедно с клиентите си настъпили промени в обстоятелствата и същевременно да подсигури реализацията на проектите. Стремещт е компаниите да изградят своеобразен „имунитет“ за бъдещи кризи, каквито несъмнено под една или друга форма ще се случат. Затова ключова роля трябва да имат хората на науката, експертите и създателите на нови технологии.

- Доскоро липсата на достатъчно хора беше спирачката за растежа, но при криза много от хората стават излишни. Как да се подходи в ситуация като сегашната?

- В управлението на процеса винаги се търси оптимум – елиминирането на екстремните стойности и спокойното инерционно плаване по течението на реката са оптималното съчетание на всички фактори от растежа. Затова „Джи Пи Груп“ винаги е гледала на човешкия капитал като на най-ценния актив и ресурс в своята дейност. Безспорно в последните години строителният сектор в България беше поставен в силно конкурентна среда, не само спрямо местните участници, но и заради перспективите, които хората виждаха извън България. Ние не сме гледали на това обстоятелство като на нещо необичайно. След като се стремим да бъдем компания, конкурентна на международно ниво, не можем да сме неконкурентни в условията, които предлагаме на нашите сътрудници и служители. В „Джи Пи Груп“ екипът винаги е бил от първостепенно значение, затова и инвестицията в допълнителни квалификации и повишаване на уменията за нас са ежедневие. С гордост можем да наречем компанията ни Heart team (Отборен екип) ориентирана - около 50 на сто от кадрите ни са дългогодишни служители, с които заедно израснахме и се усъвършенствахме. Убедени сме, че това не се отнася само за строителния сектор. Компаниите, които успеят да задържат качествените си кадри и продължат да инвестират в тях, ще са водещи в своята област и след COVID-19. Също така отчитаме и необходимостта от по-

contractual relations with our contractors. The aim is to report together with our clients changes in circumstances and at the same time to ensure the implementation of projects. The aim is for companies to build a kind of "immunity" to future crises, which will undoubtedly take place in one form or another. That is why scientists, experts and developers of new technologies must play a key role.

- Until recently, the shortage of staff was putting a brake on growth, but during a crisis many people become redundant. How to approach a situation like the current one?

- In process management, one is always looking for the optimum - the elimination of extreme values and the calm inertial navigation

активно и адаптиращо се към реалността академично и професионално обучение.

- След напълното спиране на определени бизнеси и цялостното забавяне на икономиката ще трябва да последва рестарт, който да доведе до нова „нормалност“. Кой ще е двигателят на този процес?

- Нали не мислите, че всеки българин е Робинзон Крузо? И всеки сектор е пристан, а всяка фирма – колиба на самотен остров? България не е изолиран остров. Нашата икономика и индустрия са тясно свързани с другите пазари. Това носи голям потенциал, но и сериозен риск от преливане на негативни ефекти и кризи от други географски ширини. По същия начин в една национална икономика отделните сектори - като особено потърпевшите от кризата туризъм, въздушен транспорт, търговия и други - също не са изолирани в своята дейност.

Трудностите, които те изпитват, ще окажат непряк ефект и върху цялата икономика. Вярвам, без да подценявам голямата роля и на политиката, която следва да създаде импулси и предсказуема среда за бизнеса, че същинският двигател няма да е отделна индустрия или отделен сектор на икономиката, а предприемчивостта като такава.

- При тази бърза смяна на хоризонта, кои са сега за вас важните неща?

- Ако не чуеш звука на комара, тълпана няма да чуеш никога! Повтарям се, но най-важното нещо за мен е да се съхранят основният „капитал“ на държавата – ХОРАТА. Да се съхранят здрави и с устойчив дух. Без ХОРА няма „важни неща“. Без ХОРА няма подем. Трябва адаптиране на бизнеса към променените пазарни обстоятелства, но не на всяка цена. Вярвам в социалната отговорност, както на икономическите субекти, така и на нас като предприемачи. Лесно е да бъдеш социално отговорна компания във времена на икономически възход. Още по-важно е да продължиш да бъдеш такъв и в кризисни времена. Аналогично на човешината и съпричастността, която видяхме да се случва в цяла Европа, вярвам, че и корпоративният свят също следва да даде своя принос за превъзможване на социалните и икономическите предизвикателства, породени от COVID-19.

- До какви размисли стигнахте във времето на масово социално дистанциране, непознато ни досега?

- Мисля, че можем да съберем живота в един глагол – „Виждам“. В самото начало на предприемаческата си дейност започнах да следвам максимата „Да се съсредоточим върху това, което с екипа си умеем най-добре“, а именно - да строим. Там, където можем да създадем добавена стойност. Невинаги сме успявали да следваме този принцип и макар и рядко се е случвало да разфокусираме своя ресурс и своето специфично ноу-хау. Размислите ми са с голяма доза оптимизъм за бъдещето, но и с критичен поглед назад към самите нас. Изразът на британците „back to the roots“ (назад към корените) е посока, в която разсъждавам. Ще го кажа по-ясно - ако забравиш за корена си, започва да съхне короната ти. Не може и не бива да го позволяваме. (1)

” Ако забравиш за корена си, започва да съхне короната ти

If you forget about your roots, your crown starts to dry out

“

along the river are the optimal combination of all growth factors. That is why GP Group has always viewed human capital as the most valuable asset and resource in its business. Undoubtedly, in recent years the construction sector in Bulgaria has been placed in a highly competitive environment, not only against local participants, but also because of the opportunities that people saw outside Bulgaria. We have not seen this circumstance as unusual. Since we strive to be an internationally competitive company, we cannot be uncompetitive in the conditions we offer to our employees. At GP Group, the team has always been paramount, which is why investing in additional qualifications and upgrading skills is an everyday priority for us. We can proudly call our company Heart team oriented - about 50 percent of our staff are long-term employees, with whom we grew and improved together. We are convinced that this does not only apply to the construction sector in general. Companies that manage to retain their quality staff and continue to invest in them will be leaders in their field after COVID-19. We also recognize the need for more active and adaptable academic and professional training.

- After the complete halt of certain businesses and the total slowdown of the economy, a restart will have to follow, which will lead to a new "normality". Who will be the driver of this process?

- Don't you think that every Bulgarian is Robinson Crusoe? And every sector is a port, and every company is a hut on a lonely island? Bulgaria is not an isolated island. Our economy and industry are closely linked to other markets. This brings great potential, but also a serious risk of spillover negative effects and crises from other latitudes. Similarly, in a national economy, individual sectors - such as tourism, air transport, trade and others, which were particularly affected by the crisis - are also not isolated in their activities.

The difficulties they are experiencing will also have an indirect effect on the whole economy. I believe, without underestimating the great role of politics, which should create impulses and a predictable business environment, that the real engine will not be a separate industry or a separate sector of the economy, but entrepreneurship as such.

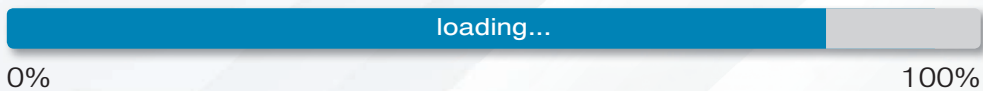
- With this rapid change on the horizon, what are the important things for you now?

"If you don't hear the mosquito, you'll never hear the drum!" I repeat myself, but the most important thing for me is to preserve the main "capital" of the state - the PEOPLE. To keep them healthy and strong spirited. Without PEOPLE there are no "important things". Without PEOPLE, there is no rise. We need to adapt the business to the changed market circumstances, but not at any cost. I believe in the social responsibility of both economic entities and us as entrepreneurs. It is easy to be a socially responsible company in times of economic growth. It is even more important to continue to be so in times of crisis. Similar to the humanity and empathy we have seen happening across Europe, I believe that the corporate world should also contribute to overcoming the social and economic challenges posed by COVID-19.

- What thoughts occurred to you during the time of mass social distancing that we have never experienced before?

- I think we can describe life into one verb - "I see". At the very beginning of my entrepreneurial activity I started to follow the maxim "Let's focus on what we know best with our team", namely - to build. That is where we can create added value. We have not always been able to follow this principle, and although rarely, we have occasionally defocused from our resources and our specific know-how. My thoughts are with a great deal of optimism about the future, but also with a critical look back at ourselves. The expression of the British "back to the roots" is a direction in which I am thinking. I will say it more clearly - if you forget about your roots, your crown begins to dry. We cannot and should not allow it. (2)

COMING SOON...
очаквайте

новият дизайн на
ECONOMIC·BG

Все по-близо го

Mr. & Mrs. ИКОНОМИКА

В годината на големите изпитания наградите ще имат още по-голяма стойност

2020

In a year of great trials, the awards will be even more valuable

Един професор решил да даде урок на свои студенти. В голям буркан поставил няколко камъка. Попитал дали им се струва пълен, а те отговорили положително. После добавил малко чакъл, след което допълнил с пясък и бурканът все им се струвал пълен. Но после се оказало, че има място и за вода.

„Бурканът - това е вашият живот, големите камъни са най-важните неща в него, като семейството, приятелите, кариерата. Ако го запълните с дребни неща, няма да ви остане място за големите камъни“, обяснил преподавателят.

Конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ е сред най-значимите моменти в развитието на списание „Икономика“. Той е като километричните камъни, които са ориентир за изминатия път. Според добрата традиция нашето списание

Юбилей

Всяка година връчва статуетката „Рибарят и златната рибка“ на бизнес лидерите с най-високи постижения. От 2015-а насам организираме това престижно събитие заедно с Конфедерацията на индустриалците и работодателите в България.

В годината на Металния плъх „Мистър и Мисис Икономика“ става на 30. Каква година само... Иска ни се да вярваме, че въпреки изпитанията традицията ще остане същата. И на официална церемония, както винаги досега, ще връчим отличията на победителите, преминали успешно през трудностите, които 2020-а ни предлага в изобилие. Да, наградите „Мистър и Мисис Икономика“ в тази трудна ситуация ще са паметни. В последните две години големите отличия бяха за представител на банка и на телеком. Реалностите потвърдиха, че наистина е имало защо.

Все по-близо го „Мистър и Мисис Икономика 2020“

Getting closer to Mr. and Mrs. Economy 2020

A professor decided to teach a lesson to his students. In a large jar he put a few stones. He asked if the students thought it was full, and they confirmed. Then he added some gravel, then some sand and the jar always seemed to be full. But then it turned out that there was room for water, as well.

"The jar is your life, the big stones are the most important things in it, like family, friends, career. If you fill it with small things, you will not have room for the big stones", the teacher explained.

Mr. and Mrs. Economy Awards is one of the most significant moments in the development of Economy magazine. It is like the milestones that serve as a landmark for the journey. Keeping up the good tradition, every year our magazine presents the statuette "The Fisherman and the Goldfish" to

the business leaders with the highest achievements. Since 2015, we have been organizing this prestigious event together with the Confederation of Industrialists and Employers in Bulgaria.

In the year of the Metal Rat, Mr. and Mrs. Economy turns 30. And what a year it has been... We want to believe that despite the trials, the tradition will remain the same. And at an official ceremony, as always, we will present the awards to the winners who have successfully gone through the difficulties that 2020 has offered us in abundance. Yes, the Mr. and Mrs. Economy Awards in this difficult situation will be memorable. In the last two years, the big honors have gone to bank and telecom representatives. Reality confirmed that it was not a coincidence.

Петя Димитрова, главен изпълнителен директор на Пощенска банка:

Насърчавате добрия пример

Петя Димитрова е единственият двукратен носител на наградата "Мистър и Мисис Икономика". През 2015 г. и 2018 г. компетентното жури прецени, че сред жените в бизнеса с най-големи постижения е главният изпълнителен директор на Пощенска банка. Когато за втори път хвана "Златната рибка" през 2018-а, Мисис Икономика призна: "Изключително ми е приятно, че след като няколко години се опитваме да растем и да сме сред лидерите, сега получаваме тази престижна награда. Направихме едно обединение (Алфа банк), на път сме към ново. Българският бизнес има нужда от добри примери, той трябва да се поощрява. Следващата година ще е ключова за нас". И тя се оказва наистина важна, защото наред с многото активности през 2019 г. бе финализирано оперативното обединение с Банка Пиреос България.

През годините Пощенска банка, начело с Петя Димитрова, показва усърдие в амбицията да усъвършенства своите продукти и услуги. "В този процес дигитализацията е не просто стъпка, а дълъг път, който трябва да извървим. Бъдещето на банките е свързано с повече дигитализация и навлизане на изкуствен интелект и никои не може да си заравя главата в пясъка, че това предстои" – подчерта Петя Димитрова в края на 2018-

а. Тя продължи да вярва, че дигитализацията е основа за банкирането на бъдещето. Така Пощенска банка се оказва готова за днешната реалност, в която клиентите имат наличните възможности да оперират от дистанция.

Юбилеят си е юбилей, макар и в тази шокова за целия свят година. По повод предстоящото издание на конкурса Петя Димитрова каза: "Малко награди може да се похвалят с 30-годишна история, а конкурсът „Мистър и Мисис Икономика“ отдавна се превърна в точния компас за развитие на предприемачеството, бизнеса и промяната в обществото. Те са и специален момент, който всеки успешен бизнес очаква, затова поздравления за вас – организаторите от КРИБ и сп. „Икономика“. За мен е чест, че като главен изпълнителен директор на Пощенска банка в последните години имах шанса да бъда два пъти носител на наградата „Мисис Икономика“. Прекрасната статуетка на Ставри Калинов е една, но тя е награда за целия ни екип и затова стои на видно място в кабинета ми – като потвърждение, че общият ни стремеж за развитие е бил оценен от утвърдени авторитети в най-престижния конкурс за бизнеса у нас. Продължавайте да насърчавате добрия пример и да поощрявате българския бизнес. Честит юбилей!" 🎉

Petia Dimitrova, CEO of Postbank:

You set a good example

Petia Dimitrova is the only two-time winner of the Mr. and Mrs. Economy Award. In 2015 and 2018, the competent jury ruled that among the women in the business with the greatest achievements is the CEO of Postbank. When she received the Goldfish for the second time in 2018, Mrs. Economy acknowledged: "It is extremely gratifying to us that after trying to grow and be among the leaders for several years, we are now receiving this prestigious award. We made a merger (Alfa Bank), we are on our way to a new one. Bulgarian business needs good examples, that should be encouraged. Next year will be crucial for us." And it turned out to be really important, because along with the many activities in 2019, the operational merger with Piraeus Bank Bulgaria was finalized.

Over the years, Postbank, led by Petia Dimitrova, has shown zeal in its ambition to improve its products and services. "In this process, digitalization is not just a step, but a long way we need to go. The future of banks is associated with more digitalisation and the introduction of artificial intelligence, and no one can bury their heads in the sand and deny that it is coming", Petia Dimitrova emphasized at the end of 2018. She went on believing that

digitalization was the basis for the banking of the future. Thus, Postbank turned out to be ready for today's reality, in which customers have the available opportunities to operate remotely.

An anniversary is an anniversary, even in this tremulous year for the whole world. In connection to the upcoming edition of the competition, Petia Dimitrova said: "Few awards can boast a 30-year history, and the Mr. and Mrs. Economy Awards has long become a true compass for the development of entrepreneurship, business and change in society. The awards are also a special moment that every successful business looks forward to, so congratulations to you - the organizers of KRIB and Economy magazine. It is an honor for me that, as CEO of Postbank, in recent years I have had the chance to be a two-time winner of the Mrs. Economy Award. The wonderful statue of Stavr Kalinov is only one, but it is an award for our entire team and, therefore, is placed in my office - as a confirmation that our common aspiration for development has been appreciated by established authorities in the most prestigious business competition in our country. Keep setting a good example and encouraging the Bulgarian business. Happy anniversary!" 🎉

Въпросът за силно отрицателните лихвени проценти

От Кенет Рогоф

The Case for Deeply Negative Interest Rates

By Kenneth Rogoff

Project Syndicate

За тези, които разглеждаха отрицателните лихвени проценти като твърде голям скок за централните банки, може би е време да помислят отново. В момента в Съединените щати Федералният резерв – с откритата и твърда подкрепа на Министерството на финансите - е на път да задържи практически всеки частен, държавен и градски кредит в икономиката. Много групи правителства се чувстват принудени да предприемат подобни стъпки. Подобна криза, която се случва веднъж на век (надяваме се), изисква сериозна държавна намеса, но трябва ли това да означава загърбване на пазарно базирани механизми за разпределение?

Гарантираните дългови гаранции са чудесно средство, ако човек вярва, че настоящото напрежение на пазара е просто краткосрочна криза на ликвидността, която скоро ще бъде облекчена от стабилно устойчиво възстановяване след COVID-19. Но какво ще стане, ако бързото възстановяване не се осъществи? Какво ще стане, ако, както някои подозират, са необходими години, за да се върнат обра-

For those who viewed negative interest rates as a bridge too far for central banks, it might be time to think again. Right now, in the United States, the Federal Reserve – supported both implicitly and explicitly by the Treasury – is on track to backstop virtually every private, state, and city credit in the economy. Many other governments have felt compelled to take similar steps. A once-in-a-century (we hope) crisis calls for massive government intervention, but does that have to mean dispensing with market-based allocation mechanisms?

Blanket debt guarantees are a great device if one believes that recent market stress was just a short-term liquidity crunch, soon to be alleviated by a strong sustained post-COVID-19 recovery. But what if the rapid recovery fails to materialize? What if, as one suspects, it takes years for the US and global

Кенет Рогоф, бивш главен икономист на МВФ, е професор по икономика и публична политика в Харвардския университет.

Kenneth Rogoff, a former chief economist of the IMF, is Professor of Economics and Public Policy at Harvard University.

тно нивата от 2019 г.? Ако това се случи, има малка вероятност, че всички бизнеси ще могат да продължат да оперират или че всяка държава и местна власт ще останат платежоспособни.

С доста по-голяма вероятност можем да предположим, че нищо няма да е същото. Богатството ще намалее в катастрофален мащаб и политиците ще трябва да намерят начин да гарантират, че поне в някои случаи кредиторите ще поемат част от удара, процес, който ще се проточи в течение на години на преговори и съдебни спорове. За адвокатите по несъстоятелност и лобистите това ще бъде истинско пиръшество, част от което ще се дължи на натиска върху данъкоплатците да спазват спасителните

гаранции. Такъв сценарий би означавал истински хаос.

Нека сега си представим, че вместо да спасява пазарите единствено чрез гаранции, Федералният резерв може да понижави повечето краткосрочни лихви в цялата икономика до близо нула или дори под нулата. Европа и Япония вече направиха първи крачки в посока отрицателен лихвен процент. Да предположим, че централните банки окажат отпор срещу устрема към нарастващ държавния дълг, като намалят краткосрочните лихвени проценти, до, да речем, -3% или по-нисък лихвен процент.

За начало, подобно на намаляването на положителни лихви в добрите стари времена, отрицателните проценти биха спасили много фирми, държави и градове от неизпълнение на задълженията. Ако бъде направено по правилния начин - а последните емпирични доказателства са все повече в подкрепа на това - отрицателните проценти биха действали подобно на стандартната парична политика, засилвайки съвкупното търсене и повишавайки заетостта. Така че, преди да се предприемат действия по цялостно реструктуриране на дълга, не би ли било по-добре да се опита да се приложи гоза стандартен паричен стимул?

Необходими са редица важни стъпки, за да може отрицателните лихвени проценти да станат осъществими и ефективни. Най-важното, което никоя централна банка (включително ЕЦБ) все още не е предприела, е да предотврати мащабното трупане на парични средства от финансови фирми, пенсионни фондове и застрахователни компании. Различни комбинации от регулиране, варираща във времето такса за повторни депозити в по-голям размер в централната банка и постепенно изтегляне на банкнотите с голям номинал би трябвало да изпълнят задачата.

Това не е ядрена физика (или трябва да кажа вирусология?). След като мащабното трупане на пари в брой вече не е част от уравнението, проблемът с прехвърлянето на отрицателните лихви към банкните вложители - най-логичното притеснение, ще бъде разрешен. Дори и без да предотвратяват масовото натрупване на средства (кое-

economy to claw back to 2019 levels? If so, there is little hope that all businesses will remain viable, or that every state and local government will remain solvent.

A better bet is that nothing will be the same. Wealth will be destroyed on a catastrophic scale, and policymakers will need to find a way to ensure that, at least in some cases, creditors take part of the hit, a process that will play out over years of negotiation and litigation. For bankruptcy lawyers and lobbyists, it will be a bonanza, part of which will come from pressing taxpayers to honor bailout guarantees. Such a scenario would be an unholy mess.

Now, imagine that, rather than shoring up markets solely via guarantees, the Fed could push most short-term interest rates across the economy to near or below zero. Europe and Japan already have tiptoed into negative rate territory. Suppose central banks pushed back against today's flight into government debt by going further, cutting short-term policy rates to, say, -3% or lower.

For starters, just like cuts in the good old days of positive interest rates, negative rates would lift many firms, states, and cities from default. If done correctly - and recent empirical evidence increasingly supports this - negative rates would operate similarly to normal monetary policy, boosting aggregate demand and raising employment. So, before carrying out debt-restructuring surgery on everything, wouldn't it better to try a dose of normal monetary stimulus?

A number of important steps are required to make deep negative rates feasible and effective. The most important, which no central bank (including the ECB) has yet taken, is to preclude large-scale hoarding of cash by financial firms, pension funds, and insurance companies. Various combinations of regulation, a time-varying fee for large-scale re-deposits of cash at the central bank, and phasing out large-denomination banknotes should do the trick.

It is not rocket science (or should I say virology?). With large-scale cash hoarding taken off the table, the issue of pass-through of negative rates to bank depositors - the most sensible concern - would be eliminated. Even without preventing wholesale hoarding (which is risky and expensive), European banks have increasingly been able to pass on negative rates to large depositors. And governments would not be giving up much by shielding small depositors entirely from negative interest rates. Again, given adequate time and planning, doing this is straightforward.

Negative interest rates have elicited a blizzard of objections. Most, however, are either fuzzy-headed or easily addressed, as I discuss in my 2016 book on the past, present, and future of currency, as well as in related writings. There, I also explain why one should not think of "alternative monetary instruments" such as quantitative easing and helicopter money as forms of fiscal policy. While a fiscal response is necessary, monetary policy is also very much needed. Only monetary policy addresses credit throughout the economy. Until inflation and real interest rates rise from the grave, only a policy of effective deep

то е рисковано и скъпо), европейските банки успяват да направят отрицателните лихви все по-достъпни за големите вложители. Няма да бъде голяма жертва от страна на правителствата, ако изцяло държат встрани от отрицателни лихви малките вложители. Както казах, при достатъчно време и добро планиране това не е никак сложно.

Отрицателните лихви предизвикаха буря от възражения. Повечето обаче са или недомислени, или лесни за адресиране, както отбелязвам в моята книга от 2016 г. за миналото, настоящето и бъдещето на парите, както и в свързани статии. Там също обяснявам защо не трябва да се мисли за „алтернативни парични инструменти“ като количествено облекчаване и средства, спуснати отгоре, като форми на фискална политика. Въпреки че е необходим фискален отговор, паричната политика също е крайно необходима. Единствено паричната политика има ефект върху кредитите в цялата икономика. Докато инфлацията и реалните лихвени проценти не се повишат, само политика на ефективни силно отрицателни лихви може да даде резултати.

Политиката на силно отрицателни лихвени проценти в развитите икономики също би била от огромна полза за развиващите се икономики, които биват задушавани от падащи цени на стоките, отлив на капитали, висок дълг и слаби валутни курсове, да не говорим за ранните етапи на пандемия. Дори и при въвеждане на отрицателни проценти, много държави все още ще се нуждаят от мораториум върху дълга. Но по-слаб долар, по-силен глобален растеж и намаляване на изтичането на капитал биха помогнали, особено що се отнася до по-големите нововъзникващи пазари.

Тъжното е, че когато Федералният резерв проведе своя преглед на инструментите на политиките си през 2019 г., дискусията за това как да се прилагат силно отрицателни лихвени проценти беше ефективно свалена от масата, принудително намесвайки Федералния резерв в пандемията. Влиятелните банкови лобисти мразят отрицателните лихвени проценти, въпреки че, ако са приложени по правилния начин, те невинаги подкопават печалбите на банката. Икономистите, заплени от интересните контраинтуитивни резултати, възникващи в икономики, където наистина има нулева граница на лихвените проценти, би трябвало да споделят част от вината.

Спешното прилагане на силно отрицателни лихвени проценти няма да реши всички належащи проблеми. Но приемането на такава политика би било едно добро начало. Ако, както все по-вероятно изглежда, реалните лихвени проценти ще бъдат по-ниски от всякога през следващите няколко години, е време централните банки и правителствата задълбочено, старателно и спешно да обърнат внимание на идеята. (U)

negative interest rates can do the job.

A policy of deeply negative rates in the advanced economies would also be a huge boon to emerging and developing economies, which are being slammed by falling commodity prices, fleeing capital, high debt, and weak exchange rates, not to mention the early stages of the pandemic. Even with negative rates, many countries would still need a debt moratorium. But a weaker dollar, stronger global growth, and a reduction in capital flight would help, especially when it comes to the larger emerging markets.

Tragically, when the Federal Reserve conducted its 2019 review of policy instruments, discussion of how to implement deep negative rates was effectively taken off the table, forcing the Fed's hand in the pandemic. Influential bank lobbyists hate negative rates, even though they need not undermine bank profits if done correctly. The economics profession, mesmerized by interesting counterintuitive results that arise in economies where there really is a zero bound on interest rates, must share some of the blame.

Emergency implementation of deeply negative interest rates would not solve all of today's problems. But adopting such a policy would be a start. If, as seems increasingly likely, equilibrium real interest rates are set to be lower than ever over the next few years, it is time for central banks and governments to give the idea a long, hard, and urgent look. (U)

Авторско право Проект Синдикат, 2020 г. / Copyright: Project Syndicate, 2020.

www.project-syndicate.org

COVID-19 и краят на индивидуализма

От Даян Коул

COVID-19 and the End of Individualism

By Diane Coyle

Project Syndicate

Аристотел е бил прав. Хората никога не са били атомизирани индивиди, а по-скоро социални същества, и всяко тяхно решение засяга групи хора. И сега пандемията COVID-19 затвърждава този основен въпрос: всеки от нас е морално отговорен за рисковете от инфекция, на които излагаме другите чрез собственото си поведение.

Всъщност тази пандемия е само един от многото проблеми, свързани с колективното действие, с които се сблъсква човечеството, включително изменението на климата, катастрофалната загуба на биоразнообразие, антимикробната устойчивост, напрежението покрай ядрената енергия, подхранвано от ескалираща геополитическа несигурност и дори потенциални заплахи като сблъсък с астероид.

Както обаче показва пандемията, не тези екзистенциални опасности, а по-скоро ежедневни

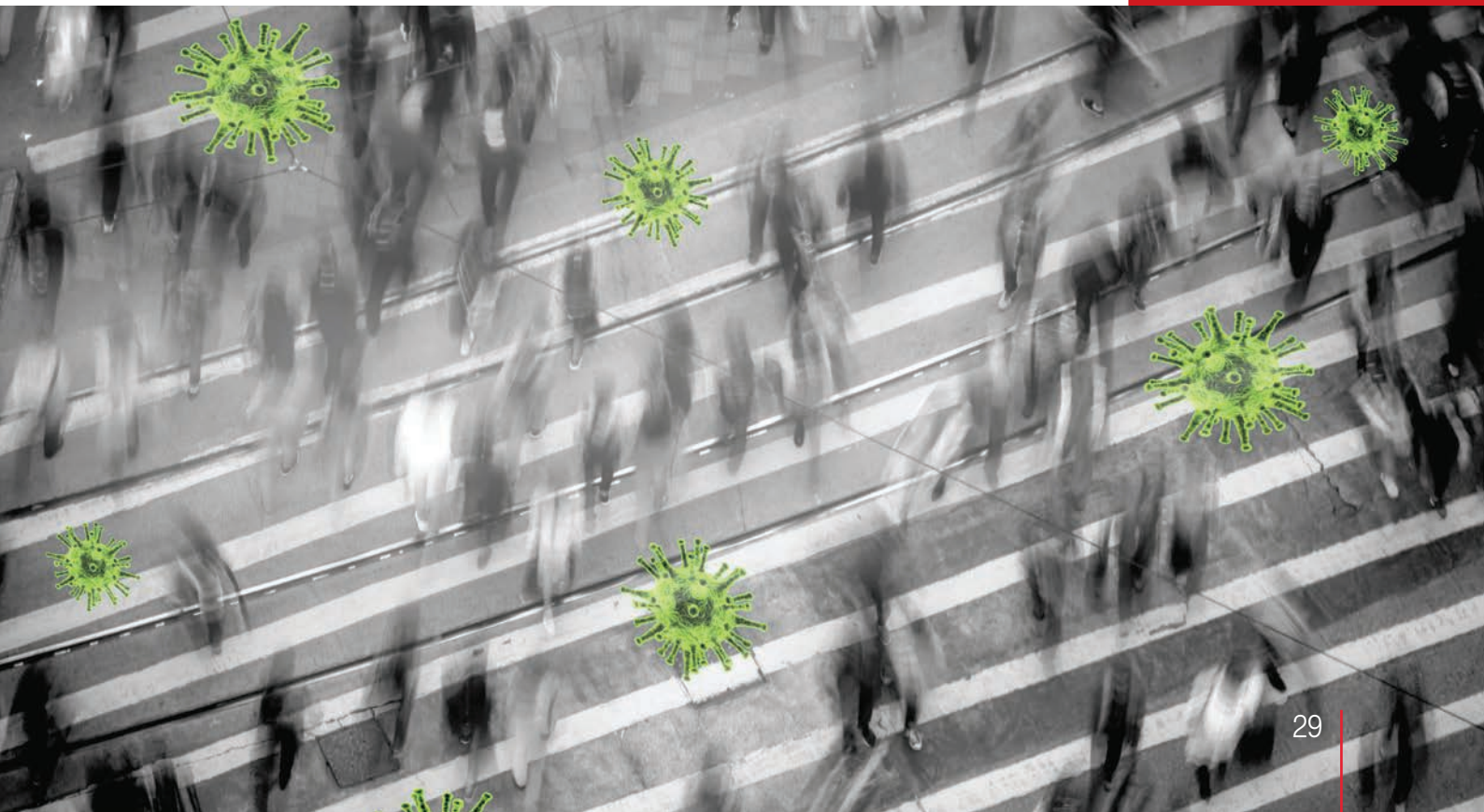
Aristotle was right. Humans have never been atomized individuals, but rather social beings whose every decision affects other people. And now the COVID-19 pandemic is driving home this fundamental point: each of us is morally responsible for the infection risks we pose to others through our own behavior.

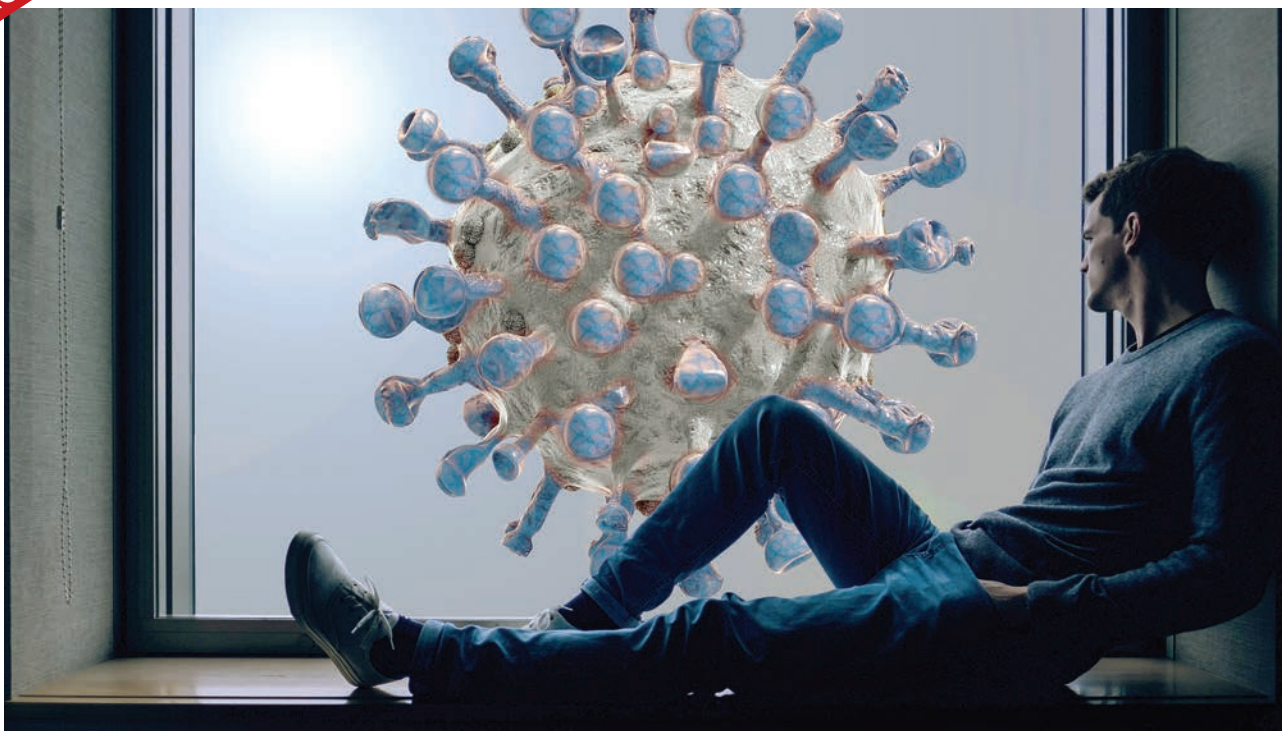
In fact, this pandemic is just one of many collective-action problems facing humankind, including climate change, catastrophic biodiversity loss, antimicrobial resistance, nuclear tensions fueled by escalating geopolitical uncertainty, and even potential threats such as a collision with an asteroid.

As the pandemic has demonstrated, however, it is not these existential dangers, but rather everyday economic activities, that reveal the collective, connected character of

Даян Коул, професор по публична политика в Университета в Кеймбридж, е автор на „Пазари, държава и хора: икономика за публична политика“.

Diane Coyle, Professor of Public Policy at the University of Cambridge, is the author, most recently, of *Markets, State, and People: Economics for Public Policy*.

икономически дейности разкриват колективния, свързан характер на съвременния живот под индивидуалистичната фасада на правата и договорите.

Тези от нас, с офисна работа, които могат да работят от вкъщи и да разменят рецепти за домашно замесено тесто, са по-зависими, отколкото може би осъзнавахме преди, от незабележими, но крайно нужни работници, като болнични чистачи и медци, персонала в супермаркета, куриери и телекомуникационни техници, които поддържат нашата свързаност.

По подобен начин производителите на новите жизненоважни продукти като маски за лице и химически дезинфектанти зависят от вноса от другия край на света. И много хора, които са болни, под доброволна карантина или останали внезапно без работа, зависят от добротата на съседите, приятелите и непознатите, за да се справят.

Внезапното спиране на икономическата активност потвърждава истината за съвременната взаимносвързана икономика: това, което засяга някои части, влияе съществено на цялото. Следователно тази мрежа от връзки представлява уязвимост, когато е нарушена. Но това е и сила, защото отново показва как разделението на труда прави всички по-добри, точно както е посочил Адам Смит преди повече от два века.

Днешните технологии на дигитална трансформация увеличават драстично такива социални разлики, и то не само защото са в основата на сложни логистични мрежи и своевременно снабдени вериги за доставки. Самата същност на дигиталната икономика означава, че всеки наш индивидуален избор ще засегне много други хора.

Нека разгледаме въпроса с данните, който днес стана още по-наболял, поради политическия дебат дали приложенията за цифрово проследяване на контакти могат да помогнат на икономиката да излезе по-бързо от кризата.

Този подход ще бъде ефективен само ако достатъчно висок процент от населението използва същото приложение и споделя данните, които събира. И както се посочва в задълбочения доклад на института Ада Ловелас, това ще зависи от това дали хората смятат приложението за надеждно и са сигурни,

modern life beneath the individualist facade of rights and contracts.

Those of us in white-collar jobs who are able to work from home and swap sourdough tips are more dependent than we perhaps realized on previously invisible essential workers, such as hospital cleaners and medics, supermarket staff, parcel couriers, and telecoms technicians who maintain our connectivity.

Similarly, manufacturers of new essentials such as face masks and chemical reagents depend on imports from the other side of the world. And many people who are ill, self-isolating, or suddenly unemployed depend on the kindness of neighbors, friends, and strangers to get by.

The sudden stop to economic activity underscores a truth about the modern, interconnected economy: what affects some parts substantially affects the whole. This web of linkages is therefore a vulnerability when disrupted. But it is also a strength, because it shows once again how the division of labor makes everyone better off, exactly as Adam Smith pointed out over two centuries ago.

Today's transformative digital technologies are dramatically increasing such social spillovers, and not only because they underpin sophisticated logistics networks and just-in-time supply chains. The very nature of the digital economy means that each of our individual choices will affect many other people.

Consider the question of data, which has become even more salient today because of the policy debate about whether digital contact-tracing apps can help the economy to emerge from lockdown faster.

This approach will be effective only if a high enough proportion of the population uses the same app and shares the data it gathers. And, as the Ada Lovelace Institute points out in a thoughtful report, that will depend on whether people regard the app as trustworthy and are sure that using it will help them. No app will be effective if

че използването му ще им помогне. Нито едно приложение няма да бъде ефективно, ако хората не желаят да предоставят „своите“ данни на правителствата, които разработват системата. Ако аз реша да скрия информация за моите движения и контакти, това би се отразило неблагоприятно на всички.

И въпреки че има много информация, която със сигурност трябва да остане поверителна, данните за хората са рядко „лични“, в смисъл, че засягат само тях. Всъщност много малко данни с полезно информационно съдържание се отнасят за един индивид; важен е контекстът – независимо дали става въпрос за данни за населението, местоположението или дейностите на другите – това е, което им придава стойност.

Повечето коментатори признават, че поверителността и доверието трябва да бъдат балансирани с необходимостта да се запълнят огромните пропуски в нашите знания за COVID-19. Но балансът е наклонен към второто. В настоящата ситуация колективната цел взема превес над индивидуалните предпочитания.

Но настоящата извънредна ситуация е само остър симптом на нарастваща взаимозависимост. В основата му стои постоянната промяна от икономика, при която важат класическите предположения за намаляване или връщане към мащаб, към такава, при която се наблюдава увеличаващо се връщане към мащаб почти навсякъде.

В конвенционалната рамка добавянето на дадена единица (капитал и труд) води до по-малък или (в най-добрия случай) същия растеж на продукцията. За икономика, основана на селското стопанство и производството, това е било логично предположение.

Но голяма част от днешната икономика се характеризира с увеличаваща се възвръщаемост, като по-големите фирми стават все по-силни. Мрежовите ефекти, които стимулират растежа на цифровите платформи, са един от примерите за това. И тъй като повечето сектори на икономиката имат високи преходни разходи, по-големите производители са изправени пред по-ниски единични разходи.

Важен източник за увеличаване на възвръщаемостта е задълбоченото ноу-хау, базирано на опит, необходимо в дейности с висока стойност, като софтуерно проектиране, архитектура и високотехнологично производство. Подобна възвръщаемост не само благоприятства локалните участници, но също така означава, че изборът на отделните производители и потребители ще окаже влияние и върху останалите.

Широкото разпространение на увеличаващото се връщане към мащаб е изненадващо бавно, за да може да повлияе на избора на политика, въпреки че икономистите обръщат внимание на явлениято от много години. Пандемията COVID-19 може би ще направи въпроса по-труден за пренебрегване.

Точно както паяжината се разпада, когато няколко нишки са скъсат, така пандемията извади на преден план рисковете, произтичащи от икономическата ни взаимозависимост. А сега Калифорния и Джорджия, Германия и Италия, както и Китай и Съединените щати се нуждаят един от друг, за да се възстановят и преустроят. Никой не трябва да губи време, копнеейки за една неустойчива фантазия. (1)

people are unwilling to provide “their” data to governments rolling out the system. If I decide to withhold information about my movements and contacts, this would adversely affect everyone.

Yet, while much information certainly should remain private, data about individuals is only rarely “personal,” in the sense that it is only about them. Indeed, very little data with useful information content concerns a single individual; it is the context – whether population data, location, or the activities of others – that gives it value.

Most commentators recognize that privacy and trust must be balanced with the need to fill the huge gaps in our knowledge about COVID-19. But the balance is tipping toward the latter. In the current circumstances, the collective goal outweighs individual preferences.

But the current emergency is only an acute symptom of increasing interdependence. Underlying it is the steady shift from an economy in which the classical assumptions of diminishing or constant returns to scale hold true to one in which there are increasing returns to scale almost everywhere.

In the conventional framework, adding a unit of input (capital and labor) produces a smaller or (at best) the same increment to output. For an economy based on agriculture and manufacturing, this was a reasonable assumption.

But much of today’s economy is characterized by increasing returns, with bigger firms doing ever better.

The network effects that drive the growth of digital platforms are one example of this. And because most sectors of the economy have high upfront costs, bigger producers face lower unit costs.

One important source of increasing returns is the extensive experience-based know-how needed in high-value

activities such as software design, architecture, and advanced manufacturing. Such returns not only favor incumbents, but also mean that choices by individual producers and consumers have spillover effects on others.

The pervasiveness of increasing returns to scale, and spillovers more generally, has been surprisingly slow to influence policy choices, even though economists have been focusing on the phenomenon for many years now. The COVID-19 pandemic may make it harder to ignore.

Just as a spider’s web crumples when a few strands are broken, so the pandemic has highlighted the risks arising from our economic interdependence. And now California and Georgia, Germany and Italy, and China and the United States need each other to recover and rebuild. No one should waste time yearning for an unsustainable fantasy. (2)

Фалшивите новини и Covid-19 – сега накъде?

Боян Томов е председател на Сдружение „Евро Адванс“, което поддържа платформата TheMayor.EU – Европейският портал за градове и граждани, и е неин основател. Собственик е на агенция Brand Media Bulgaria, която издава Kmeta.bg – безплатния вестник на българските общини, и онлайн платформата Kmeta.bg - Порталът на българските общини.

Управител е на Медия Икономика България, която издава списание „Икономика“ – двуезично издание с 30-годишна история, както и Икономическия портал Economic.bg.

Боян Томов има десетгодишен опит в сферата на медиите и връзките с обществеността.

Boyan Tomov is the chairman of Euro Advance Association, which supports the TheMayor.EU - the European portal for cities and citizens and is its founder. He is the owner of Brand Media Bulgaria Agency, which publishes Kmeta.bg - the free newspaper of the Bulgarian municipalities and the online platform Kmeta.bg - the portal of the Bulgarian municipalities.

He is the manager of Media Economy Bulgaria, which publishes Economics magazine - a bilingual publication with a 30-year-long history, as well as the Economic.bg

Boyan Tomov has ten years of experience in the field of media and public relations.

Fake News and Covid-19 – Where are we headed?

Глобалната пандемия, причинена от коронавируса, преобърна представите ни за съвременния свързан свят. Нейните ефекти отдавна надскочиха здравеопазването и тепърва предстои да оценим икономическите и социалните такива.

Но не бива да подминаваме и един феномен, който беше многократно засилен в тези критични моменти, в които средствата за масова информация играят съществена роля – проблемът с дезинформацията и фалшивите новини.

До момента са регистрирани стотици такива случаи от началото на епидемията. Тиражират се неистини за произхода на вируса, за невъзможността на Европейския съюз да се пребори с него, за предстоящия му разпад, за противопоставяния между ЕС и други страни, за тайни заговори на елитите срещу гражданите. Предлагат се съмнителни решения и лекарства, омаловажава се опасността и необходимостта от бдителност сред гражданите.

Убеден съм, че всички тези фалшиви новини, макар и косвено, могат да предизвикат също толкова големи кризи в световен план, както и самият коронавирус. Те целят да подронят авторитета на Европейския съюз и да ни накарат да се съмняваме в неговия капацитет да действа единно в ситуация на криза.

Фалшивите новини са голямата пандемия на XXI век и няма начин да бъдат овладени без нашите общи усилия – на институциите, на медиите и на вас – нашите читатели.

The global coronavirus pandemic has overturned our perceptions of the modern connected world. Its effects have long since surpassed the confines of the healthcare sector and we have yet to grasp the economic and social aftermath.

But we should not remain blind to a phenomenon that has also risen to prominence in these critical times in which the media play a significant role - the problem of misinformation and fake news.

So far, hundreds of cases of disinformation have been reported since the outbreak. False facts about the origin of the virus, about the inability of the European Union to fight it, about its impending collapse, about infighting between its institutions and member-states, about secret conspiracies of elites against citizens. Dubious remedies and medicines are also peddled as fact, while at the same time the scope of the dangers and the need for vigilance are being constantly downplayed.

I am convinced that all these fake news articles can, though indirectly, cause just as many crises globally as the coronavirus itself. They aim to undermine the credibility of the European Union and to make us doubt its capacity to act independently in times of a crisis.

Fake news is the great pandemic of the 21st century and there is no way to control them without all of our combined efforts - the institutions, the media and you - our readers.

A website or blog producing fake news needs minimal

Един сайт или блог, произвеждащ фалшиви новини, се нуждае от минимални ресурси, за да съществува, несравними с разходите и усилията, необходими за поддържане на достоверен информационен сайт.

За сметка на това, да работиш с фалшиви новини и да споделяш дезинформация е много по-бърз, лесен и икономичен начин да привлечеш аудитория, макар и чрез измама. Той несъмнено води до повече трафик и реклама и всички, които се противопоставяме на този начин на работа, знаем какво ни коства.

Макар и сравнително млад, Европейският портал за градове и граждани TheMayor.EU гържи на информирана аудитория, като не се поддава на изкушенията, които тези необикновени времена предлагат. Ние ежедневно подбираме новините, добрите примери и инициативите от градовете в ЕС, които си струва да бъдат споделени.

За да гарантираме на читателите си прозрачно и етично представяне на новостите около европейските градове, ние се водим от няколко основни принципа. Като начало сме обявили собствеността на медиата ясно и прозрачно. Както винаги съм го правил, и днес заставам с лицето си пред вас и гарантирам за качеството и безпристрастността на материалите, които ви предоставяме.

Освен това, като европейски сайт, TheMayor.EU е базиран и поддържан на територията на страна членка на Европейския съюз. Тук работи екипът ни, тук плащаме възнаграждения, данъци и осигуровки и допринасяме за местната икономика. Не се притесняваме да спазваме законовите норми и сме готови да се подложим на всяка регулация и проверка, която законът изисква.

В TheMayor.EU работи екип от млади професионалисти, които подписват материалите с истинските си имена и които поемат отговорност за написаното. Не на последно място, нашите автори внимателно проверяват произхода и достоверността на всяка информация, преди тя да стигне до вас, и се позовават единствено на авторитетни и релевантни източници.

Вярвам, че всяка уважаваща себе си медия, която присъства онлайн, от малките местни сайтове до големите световни агенции, трябва да спазва тези правила. Това ще ни помогне да гарантираме заедно най-добрата информираност на европейските граждани и ще ни помогне заедно да предотвратим огромните рискове, които фалшивите новини крият.

Но също така призоваваме и читателите да не се поддават на емоциите от бързия информационен поток, който не само не филтрира информацията, а я изопачава, интерпретира грешно и подменя. Скъпи читатели, днес повече от всякога е важно да бъдем критични към онова, което четем в интернет, колкото и трудно да е това.

В онлайн пространството всеки от нас е медия и мненията му достигат светкавично до стотици, дори хиляди души. Затова не забравяйте, че всяко ваше споделяне в социалните мрежи, всеки коментар, имат потенциала да променят нечий възглед, решение, да създават реалности далеч отвъд приятелския ви кръг.

Преди да споделите новина, която ви шокира, изненадва, възмущава, не забравяйте да проверите нейния автор. Името му упоменато ли е и спазени ли са ос-

resources to sustain itself – its operations are incomparable to the cost and effort required to maintain a trusted information source and website.

However, working with fake news and sharing misinformation is also a much faster, easier and economically viable way to attract an audience, albeit through fraud. It undoubtedly leads to more site traffic and advertising revenue, and all of us who stand firmly against this type of work know how much it costs us not to dabble in similar practices.

Although relatively young, TheMayor.EU – The Portal for European Cities and Citizens boasts a well-informed audience and does not succumb to the temptations that these extraordinary times offer. We only choose the pieces of news, good examples and initiatives from EU cities that are worth sharing.

In order to guarantee our readers a transparent and ethical presentation of what's happening in Europe's cities, we are guided by several basic principles.

To begin with, we have clearly and transparently declared the ownership of our media. As I have always done, I stand before you today and personally guarantee the quality and impartiality of the materials we provide.

In addition, as a European website, TheMayor.EU is based and maintained on the territory of a Member State of the European Union. This is where our team works, this is where we pay salaries, taxes and social security and this is where we contribute to the local economy. We are not afraid to comply with the law and are prepared to submit to any regulation and review mandated by it.

TheMayor.EU employs a team of young professionals who sign their articles and materials with their real names and who take responsibility for what they write. Last but not least, our authors carefully check the origin and authenticity of any information before it reaches you and rely solely on authoritative and relevant sources.

I believe that every self-respecting online media outlet, from the small local sites to the large global agencies, must abide by similar rules. Such an approach would allow all of us to ensure that European citizens remain informed and will also aid us in combating the threat presented by fake news.

But we also urge our readers not to succumb to the emotions of a fast-paced information flow that not only filters the information but also distorts it, misinterprets and replaces it. Dear readers, today, more than ever, it is important to remain sceptical of what we read on the Internet, however difficult it may be.

Online, every one of us is a media outlet, and our opinions can reach hundreds, even thousands, in the span of just a few seconds. So, remember, every time you share something, every time you type in a comment – your input has the potential of changing someone's view, altering their decisions, and can have ripple effects well beyond your friend circle.

новните правила на журналистическата етика? Позволявал ли се е на достоверен източник? Отворен ли е да чуе Вашето мнение?

Обръщайте се за информация единствено към такива сайтове и платформи, които го правят. Критикувайте и сигнализирайте, когато се съмнявате в нещо, прочетено в интернет. Фалшивите новини са безсилни, ако ние не вярваме в тях.

Не на последно място, вярвам, че европейските институции трябва да изграт своята роля в тази ежедневна битка. Европейската комисия и Европейският парламент следва да се отворят повече към медиите, които се придържат към етичните стандарти и които поставят на преден план качеството пред бързината и сензацията, които се водят от принципите на европейската интеграция и вярват в нашето общо бъдеще. Да подкрепят техните инициативи и събития.

Призовавам ги да се обединят, да засилят сътрудничеството си със страните членки, с дигиталните платформи, които разпространяват информация и реклама, и да се борят по-силно от всякога срещу фалшивите новини и дезинформацията. Ние от TheMayor.EU ги подкрепяме и сме готови да вложим всички сили още сега в тази битка, защото сме убедени, че заедно можем повече. (1)

Before you share news that shock, surprise or outrage you, be sure to check out its author. Has his name been mentioned and have the basic principles of ethical journalism been respected? Has he cited a credible source? Is he open to hearing your opinion?

Furthermore, you should only seek information from sites that are ready to stand accountable. Take action - criticize and flag content when you have doubts about its authenticity. Fake news is powerless if we just choose to ignore it and pay them no heed.

Last but not least, I believe that the European institutions must play their part in this never-ending battle. The European Commission and the European Parliament should be more open and supportive of media outlets and their events and initiatives that adhere to ethical standards, that believe that quality trumps speed and sensation, that are guided by the principles of European integration and belief in our common future

I urge them to unite, to strengthen their cooperation with Member States, with digital platforms that disseminate information and advertising, and to fight fake news and misinformation harder than ever. We at TheMayor.EU support them and are ready to pour all our strength into this battle right now because we are convinced that together we can do more. (2)

Големият рестарт започва

The Big Restart Begins

Яна Колева Yana Koleva

Винаги, когато настъпят лоши времена, хората започват да се питат може ли кризите да бъдат предсказани, има ли начин да бъдат избегнати, ако не - то поне ударът им да бъде смекчен. И всеки път се констатира едно и също – ако икономиката върви нагоре и някой заговори, че се задава криза, никой не ще и да чуе за това и всеки се надява някак си това да се разминие. А когато кризата се разбушува, става ясно, че връщане назад няма и започва да се мисли само за спасителни мерки. Така човечеството минава през кризи и върви към подем, докато в един момент трудните години отново не спуснат своето мрачно було.

Кои движи развитието

„Защо когато гледаме миналото, виждаме по пътя на човечеството исторически катаклизми, катастрофи, откриваме остатъци от разрушени цивилизации? Защо не са имали достатъчно дух, воля за живот, нравствени сили? Нима можем да повярваме, че всичко се е случило само защото не са имали материални средства? – тези въпроси задава именитият кинорежисьор Андрей Тарковски в „Уловеното време“. Той не е икономист, а просто гледа от екзистенциалната страна на нещата. И нека върнем лентата само един-два века назад

Whenever hard times are upon us, people start to wonder if crises could be predicted, if there is a way to avoid them, and if not – at least their impact to be mitigated. And we always come to the same conclusion – if the economy is going up and somebody starts talking about an eventual crisis, no one even wants to hear about it and everyone hopes they will somehow get away with it. And when the crisis starts raging, it becomes clear that there is no turning back and we start thinking about rescue measures. This is how humanity goes through crises and moves forward, until at a certain moment difficult years come again.

Who Drives Development

“When looking at the past, why is it that on the path of mankind we see historical cataclysms, catastrophes, we find remnants of destroyed civilizations? Why didn't people have strong enough spirit, will to live, moral strength? Can we trust that

Икономическата криза не идва съвсем неочаквано, но ни завари неподготвени за такъв злокобен сценарий

The economic crisis did not really come unexpected, but found us unprepared for such an ominous scenario

everything happened just because they didn't have enough material resources?" – these are the question that the famous film director Andrey Tarkovski asks in his book, "Sculpting in Time". He is not an economist, but simply looks at things from their existential side. And if we wind the tape one or two centuries back, we will clearly see that the development of human history, technology and the economy is not going in a straight line and is not just an upward one. What is the driving force behind development?

The Waves of Growth

In the nineteenth and twentieth centuries, economists and historians noticed that the acceleration of the economic growth came as a result of the technological progress. It was also not as secret that the economic development manifested in the form of waves of activity. Karl Marx noticed the link between innovation and economic growth. Many scientists became supporters of the wave theory of change and development of innovation and economies, including Joseph Schumpeter, Nikolai Kondratiev, James Utterbeck.

The Russian economist Nikolai Kondratiev was the first to define the main waves of economic development and innovation as a powerful drive in this process. This happened in 1925. Each wave, in his opinion, lasted between 40 and 60 years and consisted of alternating periods of high economic growth, followed by downturns and slow growth. Kondratiev believed that the rising economic wave was based on significant innovations in products, processes and organizations, with accompanying changes in the social sphere.

Phases

According to the Russian scientist, the turning point in the five big waves of growth happened around 1770, 1830, 1880, 1930, and 1980. Initially, he identified three phases in each cycle of economic development: expansion, stagnation and recession, but another turning point (collapse) was also noticed between the first and the second phase. The four phases can be defined as follows: Spring phase with inflationary growth, Summer recession phase, Autumn

и ще видим ясно, че развитието на човешката история, на технологиите и на икономиката върви не по права линия и съвсем не е само възходящо. Коя е тази сила, която движи развитието?

Вълните на растежа

През XIX-XX век икономисти и историци забелязват, че ускоряването на икономическия растеж е резултат от технологичния напредък. Не остава незабелязан фактът, че икономическото развитие се проявява под формата на вълни на дейност. Карл Маркс вижда връзка между иновациите и икономическия растеж. Привърженици на вълновата теория за промените и развитието на иновациите и на икономиките стават редица учени, сред които Йозеф Шумпетер, Николаи Кондратиев, Джеймс Атърбек.

Руският икономист Николаи Кондратиев първи дефинира основните вълни на икономическото развитие и иновациите като мощен двигател в този процес. Това става през 1925 г. Всяка вълна според него има продължителност между 40 и 60 години и се състои от редуващи се периоди на високи темпове на икономически подем, последвани от спадове и забавен растеж. Кондратиев смята, че възходящата икономическа вълна се основава на значими иновации в продукти, процеси и организация, с придружаващи ги промени в социалната сфера.

Фази

Преломният момент в петте големи вълни на растеж според руския учен настъпва приблизително около 1770 г., 1830 г., 1880 г., 1930 г., 1980 г. Първоначално той идентифицира три фази във всеки цикъл на икономическо развитие: експанзия, стагнация и рецесия, но бива забелязан и един повратен момент (колапс) между първата и втората фаза. Четирите фази може да бъдат определени и така: Пролетна фаза с инфлационен растеж, Фаза на лятната рецесия, Есенна фаза на дефлационен растеж, Зимна фаза на депресията. През последните десетилетия се наблюдава значителен напредък в създаването на иновации и се очерта още една зависимост – на ускореното развитие на технологиите влияе върху продължителността на икономическите цикли и те се скъсяват.

Отвъд добрите новини

Според анализатори, които добре познават вълновата теория, последният голям „трус“ е през 80-те години на миналия век, когато приключи четвъртият цикъл на Кондратиев. Тогава без използване на оръжие става прекрояване на геополитическата карта на света. Съветският съюз се разпада, а неговите съюзници от Източния блок минават през големи политически и икономически трансформации. Взгледани в циклите на Кондратиев, още през 2016 г. анализатори предупредиха, че 2020 ще е годината на „Големия рестарт“. Но всички обичат добрите новини и никои не иска да вярва в лошите. Докато те наистина не ни застигнат. Рано или късно кризата идва и ни подлага на изпитания. Сега обаче тя ни изненада със своя злокобен сценарий.

Ами сега?

Досегашният период се отличаваше с развитие на IT, телекомуникации и роботика. Следващият цикъл вероятно ще се характеризира с проби в нано-, био- и информационните технологии. Сега сме на дъното и за да се оттласнем нагоре, се налага да изпием горчивото хапче, докато се питаме: А сега накъде? Ще трябва да излекуваме поне част от болестите, които ни доведоха до този предизвестен срив.

Едно е ясно: Започва новото преразпределение. (1)

phase of deflationary growth, Winter depression phase. In recent decades, significant progress has been made in creating innovation and another dependency has emerged – the accelerated development of technologies is affecting the duration of the economic cycles and they are shortening.

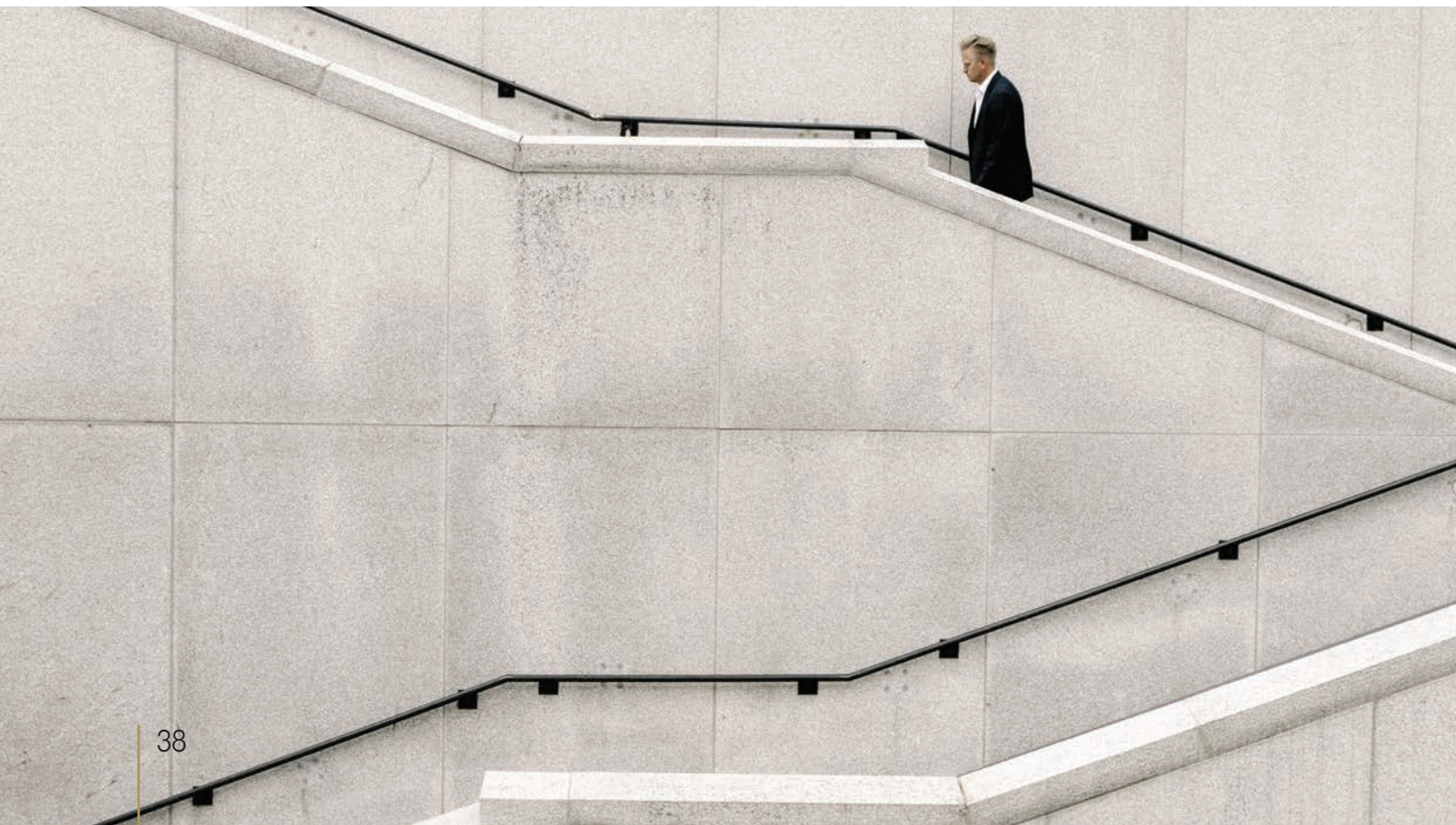
Beyond the Good News

According to analysts who are well acquainted with the wave theory, the last great “shock” was in the 1980s, when the fourth cycle of Kondratiev ended. At that time, without the use of weapons, the geopolitical map of the world was reshaped. The Soviet Union fell apart, and its allies from the Eastern Bloc went through major political and economic transformations. While looking at Kondratiev’s cycles, back in 2016, analysts warned that 2020 would be the year of the Big Restart. But everyone loves the good news and no one wants to believe the bad ones. Until they really befall us. Sooner or later, the crisis comes and tests us. Now, however, it has surprised us with its ominous scenario.

What now?

The previous period was characterized by the development of IT, telecommunications and robotics. The next cycle is likely to be characterized by breakthroughs in nano-, bio- and information technology. We are now at the bottom and in order to push ourselves up, we have to take the bitter pill while we ask ourselves: Where to now? We will have to cure at least some of the diseases that led to this predictable collapse.

One thing is clear: The new redistribution begins. (2)

Христо Нейчев: **Всяка криза ни открива нови хоризонти**

Уловете вятъра на промяната и автоматизирайте всичко, което може да се върши от роботи или от изкуствен интелект

Catch the wind of change and automate everything that can be done by robots or artificial intelligence

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Човечеството е имало най-силно развитие след периоди на криза и изпитания. И ако тази пандемия изиграе ролята на такъв ускорител, тя ще си е платила „цената“. Това ще е една добра „война“, която ще ни накара и морално да израснем, яхнали вълната, минаваща

*Hristo Neychev:
Each crisis
opens new
horizons*

Historically, humanity has had the strongest development after periods of crisis and trials. And if this pandemic plays the role of such an accelerator, it will repay its "price". This will be a good "war" that will make us grow up morally, riding the wave

по тънката граница

между паниката и покой в зоната на комфорт.

В трудни моменти в някои от компаниите се наблюдава сблъсък на интереси и мощ, разделение на шефове и уволнени, вместо всички заедно да творят и да побеждават. При тази трансформация се очертават нови трендове и един от тях е, че всичко, което може да се автоматизира и да се върши от роботи или изкуствен интелект, трябва да се автоматизира. Време е хората да се фокусират върху креативността – да създават продукти на бъдещето чрез професии на бъдещето. Виждаме как най-голяма засегнатост при този неочакван завои имат бизнесите с най-малка степен на автоматизация. След тази криза други ще са важните индустрии на утрешния ден.

В икономиката има цикличност и след всеки бум следва спад и това се повтаря на всеки 10-12 години. Извънредната ситуация вкара икономиките в рецесия. Но всяка криза има очистващ характер. Тя премахва онова, което не носи стойност, като дава възможност за появата на нещо ново. Така планетата, а и

бизнесът се прочиства от натрупаните токсини

В непредвидена ситуация си проличава кое е наистина важно за хората. Сега осъзнаваме, че без земеделието и производството на храна няма как да оцелеем. Без добра медицина също няма как да сме здрави и живи. А без наука няма как развитието да продължи. Това изпитание, предизвикано от пандемията, помага цялото човечество да си свери часовниците. В моменти на дълбоко сътресение всеки преосмисля приоритетите си. В тази криза ще се очертаят приоритетните индустрии, в тях ще има пренаочване на повече средства и така ще възникнат следващите големи компании. Това не е нито позитивен, нито негативен процес, той просто е естествен. Трябва да имаме силата да се справим с всичко, което съдбата ни поднесе.

В критични моменти се налага

да оценим възможните рискове

както за бизнеса, така и в личен план, но е нужно да умеем да видим и новите възможности, които се отварят. Защото всяка промяна носи рискове, но отваря и нови хоризонти. ST6 OOD е компания, която в тези турбулентни времена помага на бизнеса да се справи с ключови за него проблеми чрез майсторски създадени софтуерни решения. За всички, чиято дейност е силно засегната от пандемията, изходът е иновация. Например ресторантите, които искат да оцелеят, започнаха да гоставят храна, вместо да чакат клиентите да отидат при тях. Някои бързо замениха топ локацията на голямото помещение с много по-изгоден вариант - дистрибутирани екипи и работа от вкъщи. Стартапи свиха максимално разходите и започнаха да мислят за гоставка чрез дронове. Разбира се, това е свързано с трансформации и нови инвестиции, но ако искаш да си на пазара, правеш промяната, иначе фалираш. Който се стреми да си проправи път напред, точно в такава ситуация ще намери начин.

Пандемията се оказва

тест за устойчивостта

на редица бизнеси, но и изпитание за тяхната фирмена

which passes

along the thin line

between panic and resting in the comfort zone.

In difficult times, some companies have a clash of interests and power, a division between bosses and laid-off employees, instead of all of them working together and winning. With this transformation, new trends are emerging and one of them is that everything which can be automated and done by robots or artificial intelligence needs to be automated. It is time for people to focus on creativity - to create products of the future through professions of the future. We see how the most affected by this unexpected turn are the businesses with the least degree of automation. After this crisis, the important industries of tomorrow will be different.

The economy is cyclical and after each boom there is a recession, and this repeats every 10-12 years. The emergency situation brought the economies into recession. But every crisis has a purifying character. It removes what is not worth it by allowing something new to emerge. That way the planet, and

the business, is cleansing itself of the accumulated toxins

In an emergency, you can see what really matters to people. We now realize that without agriculture and food production, we cannot survive. Without good medicine, we also cannot be healthy and alive. And without science there is no way to continue developing. This pandemic-induced challenge has helped all of humanity to set their watches. In times of deep turmoil, everyone rethinks their priorities. In this crisis, priority industries will emerge, more resources will be redirected and, thus, the next big companies will emerge. This is neither a positive nor a negative process, it is simply a natural process. We must have the strength to handle whatever destiny has in store for us.

At critical time, it is necessary

to evaluate the possible risks

both business and personal, but we also need to be able to see the new opportunities that are opening up. Because any change brings risks, but it also opens up new horizons. ST6 EOOD is a company that, in these turbulent times, helps the business to cope with its key problems through masterfully created software solutions. For anyone whose activity is severely affected by the pandemic, the outcome is innovation. For example, restaurants that want to survive have started delivering food instead of waiting for customers to go to them. Some quickly replaced the top location and the large space with a much more affordable option - distributed teams and work from home. Startups cut costs and started thinking about drone delivery. Of course, this is linked to transformations and new investments, but if you want to be on the market, you make the change, otherwise you fail. Those who seek to make their way forward will find a way in this situation.

The pandemic turned out to be

a resistance test

for many businesses, but also a test of their company culture. The crisis should not be a time of whining, but of rethinking and growing up, and as a company we did just

Христо Нейчев е управляващ партньор и директор Стратегическо развитие на СТ6 ООД

Hristo Neychev is Managing Partner and Director of Strategic Development of ST6 EOOD

култура. Кризата не бива да е време за вайкане, а за пресмисляне и израстване, и като компания ние направихме точно това – очертахме рисковете, но и възможностите, които може да се отворят. Задуха ли вятърът на промяната, трябва правилно да насочим платната си. Всяка криза е „Време разделно“ и затова собствениците на бизнес трябва да проправят своя нов път, но и да осъзнаят, че който не иновира и не се приспособява към новите реалности, отпада от играта. Дошъл е моментът за обновяване чрез иновативни продукти, предлагани по нов начин. Не променяш ли бизнеса си, друг ще го направи, ще те измести и ти загишаш. Кризите имат и

духовна страна

Според една будистка мъдрост това, което сме направили за другите и за света, остава завинаги. Нашата грижа за другите е нещо твърде важно. Този духовен модел се пренася и в бизнеса. Сега виждаме как фалират фирми, които са изцяло фокусирани върху печалбата, а компании, съсредоточени върху продукта, губят служителите си. Само онези организации, фокусирани върху хората и техните потребности, които имат силна загриженост за служителите си, те ще берат плодовете на естествените последици от променената ситуация – страхотен продукт, търсени услуги и решения и бляскави финансови резултати. Будизмът и модерните бизнес практики повеляват едно и също: Живей, за да помагаш на другите, и се стреми да ставаш по-добър човек всеки ден. Отнесено към сегашната турбуленция, се вижда как ако сте сплотен екип от осъзнати личности, каквото и да ви погнесе светът, ще съумееете да се справите. ☺

that - we outlined the risks, but also the opportunities that could open. If the wind of change blows, we must set our sails in the right direction. Every crisis is a make-it-or-break-it moment, so business owners need to find their own new way, but also to realize that anyone who does not innovate and adjust to new realities is dropping out of the game. The time has come to refresh with innovative products offered in a new way. If you don't change your business, someone else will do it, will replace you and you will perish. Crises also have

a spiritual side

According to Buddhist wisdom, what we have done for others and for the world remains forever. Our concern for others is of great importance. This spiritual model is also transferred to business. We now see how companies that are completely focused on profit go bankrupt, and product-oriented companies lose their employees. Only those organizations that are focused on people and their needs, that have a strong concern for their employees, will reap the fruits of the natural consequences of the changed situation - a great product, sought after services and solutions and splendid financial results. Buddhism and modern business practices follow the same natural laws: Live to help others and strive to become a better person every day. Amid the current turbulence, it became clear that if you have a solid team of conscious individuals, whatever the world may give you, you will be able to cope with it. ☺

Гори фитилът на голямата промяна

The Fire of the Big Change Is Burning

Тони Григорова Toni Grigорова

Иван Даракчиев е от онези талантливии умове на България, доказали своите качества първо у нас, а после и в чужбина, за да се завърнат в зряла възраст в родината с целия си натрупан опит, знания и умения. Кариерата му започва като научен сътрудник в Института по микроелектроника при БАН, развитието му продължава в Белгия, където достига до директор на мултинационална компания в сферата на микроелектрониката. И ако днес има някой, готов да работи на ползу роду, то той със сигурност е един от тях.

Ivan Daraktchiev is one of those talented minds of Bulgaria that has proven their qualities, first in Bulgaria, and then abroad, only to return in their mature age to their homeland with all their experience, knowledge and skills. His career started as a research associate at the Institute of Electronics at the Bulgarian Academy of Sciences; his development continued in Belgium where he reached the position of a director of a multinational company working in the field of microelectronics. And if today, there are people who are willing to work for the benefit of their own country, he certainly is one of them.

Търсим го за коментар на всичко онова, в което внезапно осъмнахме:

С всяка криза излиза нещо ново. Сегашната вълна на промяната започна през 2016 г. с началото на Брекзит и с избирането на Доналд Тръмп. Очаквах повратният момент да стане с президентските избори в САЩ през ноември 2020, но всъщност COVID-19 преобърна всичко из основи. Отговорът какво ще става занаягред е много интересен, защото след първоначалната паника някои веднага се възползваха да вземат кормилото в свои ръце и да заздравят политическите си позиции. Извънредното положение отне

основното демократично оръжие

на хората – протестите.

Моите анализи на икономическото и политическото развитие показваха, че след 2016 г. предстои коренна промяна и двете важни събития в САЩ и Великобритания, където са двата най-големи финансови центъра на света, подпалиха фитила. Сега коронавируса рязко ускори процесите. Революциите не се правят само с пушки и барикади. Френската революция например продължава 81 години, докато не приключат опитите за реставрация на монархията. Чак тогава се преминава необратимо към републиканската форма на управление.

Новата световна революция има много компоненти, но тя се върти около индивидуалните гържави. Сега имаме пълна увереност, че

най-стабилното устрой-ство

на човешката раса е националната гържава. Оттук насетне ще оцелеят страните, които намерят

We asked him to comment on everything that we suddenly found ourselves in:

With each crisis something new comes out. The current wave of change began in 2016 with the beginning of Brexit and the election of Donald Trump. I expected the turning point to take place after the presidential elections in the US in November 2020, but actually COVID-19 turned everything upside down. The answer to what is to come is very interesting, because after the initial panic, some people immediately took the opportunity to take the wheel and strengthen their political positions. The state of emergency deprived people of

the main weapon of demographic

– protests.

My analyses of the economic and political development showed that after 2016, there would be a fundamental change and the two important events in the US and Great Britain, where the two biggest global financial centres are found, lit the fire. Now, the coronavirus has dramatically accelerated the processes. Revolutions are made not only with rifles and barricades. The French Revolution, for example, lasted 81 years until the attempts to restore the monarchy came to an end. Only then was the Republican form of government adopted irreversibly.

The new world revolution has many components, but it has to do with the individual states. We now have full confidence that

the most stable structure

of the human race is the national state. From now on, the countries that find a working mechanism to

Време е България да се върне към по-устойчивите икономически модели, които т. нар. преход разруши

It is time for Bulgaria to return to the more sustainable economic models, which the so-called Transition has destroyed

работещия механизъм, по който да се съюзят с други.

Пандемията си свърши работата и размести пластмасите из основи. Оттук насетне правителствата ще вземат заеми, за да позамажат ситуацията с икономическия срив. Но тези заеми допълнително ще натежат като воденичен камък на шията.

Социално-икономическият модел ще се промени. В България също се загава нещо ново. Политиците ще се опитват да продължат

сякаш всичко си е същото

и те ще внушават как с помощта на ЕС успяват наново да възродят живота. Но и управляващите, и опозицията не са в състояние да предложат нещо наистина продуктивно, с което големият удар да се омекоти. Политиците несъзнателно се придържат към сентенцията на Швейк, според която трябва нещо да се промени, за да си остане всичко постарому. На политиците им хареса да виждат послушанието на народа.

Икономическото възстановяване

ще е мъчително

Задълго ще забравим за външни инвестиции, чрез които бизнесът да се посъвземе. Вече всички се убедиха, че икономиката е част от националната сигурност. Преди 30 години се подлъгахме да станем държава на услугите и в момента плащаме цената. Искаме ли устойчив модел, България ще трябва да пресъздаде икономическата инфраструктура, която по време на „прехода“ разруши. Базата беше селско стопанство плюс индустрия, добре интегрирана с партньорите от Източния блок – а и туристическите услуги за времето си бяха прилично развити. Подобен курс трябва да следваме, за да стигнем по-скоро до новия бряг на стабилността. (1)

ally themselves with other countries will survive.

The pandemic did its job and changed the order of layers fundamentally. Now, governments will have to borrow money in order to recover from the economic collapse. But these additional loans will be like a millstone around the neck.

The socio-economic model will change. Something new will also take place in Bulgaria. The politicians will try to go on

as if everything was the same

and they will try to persuade us how, with the help of the EU, they managed to restore life once again. But both the ruling and the opposition are unable to offer anything really productive that can help soften the big blow. Politicians unconsciously adhere to Schweik's maxim that something needs to change so everything can stay the same. Politicians like to see the obedience of the people.

The economic recovery

will be painful

For a long time, we will have to forget about foreign investments through which businesses would be able to come to life again. We are all convinced now that the economy is part of the national security. 30 years ago, we were fooled into becoming a country of services, and we are currently paying the price. If we want a sustainable model, Bulgaria will have to restore the economic infrastructure that it destroyed during the "Transition". The foundation was agriculture, plus an industry well integrated with Eastern Bloc partners – and tourism services were well developed for the time. We need to follow a similar course to get to the new coast of stability sooner. (2)

Цветомир Цанков: Ако не спреш да опитваш, ще успееш

За компаниите с добри лидери иновациите са ракета, която може да ги изведе в орбита сред звездите

For companies with good leaders, innovation is a rocket that can take them into orbit among the stars

Цветомир Цанков е директор бизнес Юнит Електрически бойлери в TESY. Започва кариерата си в компанията преди 26 години като търговски консултант и само два месеца по-късно е мениджър на магазин. Има над 20 години опит в управлението на различни търговски и производствени екипи, като е бил директор Производство, търговски директор“ и директор на бизнес Юнит Отопление. Днес ръководи над 450 човека в TESY.

Лидерството е неговият начин на мислене. Успява да пререже своя плам към продуктите на TESY на всеки в компанията.

Tsvetomir Tsankov is the director of the Electric Water Heaters Business Unit of TESY. He began his career in the company 26 years ago as a consultant and just two months later he was promoted to store manager. He has over 20 years of experience in managing different Sales and Production teams. He was a Production director, a Sales director, and the director of the Heating Business Unit. Today he supervises over 450 people in TESY.

Leadership is his way of thinking. He successfully shares his passion for TESY products with every person in the company.

Tsvetomir Tsankov: If you don't stop trying, you will succeed

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Пренареждането, което започна тази пролет, е поредното предизвикателство, от което ще излезем още по-силни и конкурентоспособни.

- В бързо променящия се свят бизнес лидерът е не човекът, който казва „Напред“, не и този, който казва „След мен“, а е този, който безпогрешно разпознава кой в екипа е усетил вярната посока и не се притеснява да каже „След него!“, защото днес именно той най-ясно вижда пътя към успеха.

- За мен като ръководител най-важен е отборният дух. Да се опиташ да свършиш всичко сам, е най-сигурният начин да се провалиш. Удовлетвореността е в заедно преодолените трудности и в споделените успехи.

- Моят нов поглед към бизнес развитието е същият като преди години и едва ли ще е по-различен утре: „Днес правим нещата по-добре от вчера, а утре по-добре от днес“.

- Открих топлината в моята семейство и удо-

The shift that began this spring is yet another challenge that will make us stronger and more competitive.

- In this quickly changing world the business leader is not the person who says “Go forward”, or the one who says “Follow me”, he's the one who flawlessly recognizes the person in the team who has found the right direction and isn't afraid to say “Follow them!”, because today it's him who sees the path to success most clearly.

- For me as a leader it is the team spirit that is most important. Trying to do everything yourself is the most surefire way to fail. Satisfaction is found in the hardships that people overcome together and in the successes they share.

- My new vision for business development has

влетвореността от работата.

- **Интернет на нещата** е наследство, което ще оставим на следващото поколение, но преди това трябва да го доразвием.

- **Все „по-умните“ устройства** ще дадат на хората повече свободно време да общуват и да се обичат.

- **Моята формула за добър бойлер е:** Винаги на разположение, с достатъчно количество топла вода и по възможност незабележим. В TESY всеки ден го преоткриваме и ще продължим да го правим, защото вярваме, че винаги може и по-добре.

- **Иновациите** в глобален мащаб са двигателят на прогреса, а за компаниите с добри лидери са ракетата, която може да ги изведе в орбита сред звездите.

- **Занапред това, което ще дава преднина на един пред друг бизнес,** е уменията на компаниите да прозрат бъдещето и да дадат на потребителите онова, от което и те самите не знаят, че имат нужда.

- **Неизвестността на бъдещето е** най-хубавото нещо, което мога да си пожелая. Ако знаех какво ме чака утре, животът щеше да е много скучен.

- **От личен опит разбрах, че** да умееш да слушаш е страхотното богатство. Досега не съм научил нещо ново от себе си.

actually been the same for years and will most likely be the same in the future: "Today we're going to do things better than yesterday, and tomorrow we're going to be better than today."

- **I discovered warm water in** my family and the satisfaction I receive from my job.

- **The internet of things is** heritage that we will leave the next generation, but before that we must finish developing it.

- **Smarter devices will** give people more free time to communicate and love one another.

- **My formula for a good water heater is:** Always available, with enough warm water and, if possible, unnoticeable. In TESY we continue to rediscover that every day and will continue to do so, as we believe that things can always be better than they are now.

- **Innovations** are the driver of progress globally, and to the companies with good leaders they are a rocket that can take them to the stars.

- **From now on, the thing that will give a company the lead will be** the company's skill to foresee the future and give customers what they never even knew they needed.

- **The mystery of the future is** the best thing I can wish for. If I knew what awaited me tomorrow, life would be very boring.

- **From personal experience I've learned that** the ability to listen to others is an incredible gift. I've never learned anything new from myself.

- **In my eyes TESY is** not just a fairytale that started 26 years ago, but a cocktail of incredible experiences that continue to inspire me.

- **The most important skill I've developed over the years is** working with different people, discovering their strong points and giving them the opportunity to develop them further.

- **The quality that I highly value in others is** being ready to learn, evolve and change.

- **The hardest lesson to learn** is somewhere in the future. Past lessons have been learned, but now they're just history that makes us smile and influences our decisions.

- **We've chosen Shumen as the place to manufacture our electric water heaters,** because the idea was born there and the great people that we started everything with are there as well. They're still there, but we've grown. At present our "fans" that dedicate their passion, intelligence and hearts to TESY are spread from

Фирмен профил

През 1993 г. братята Жечко и Красен Кюркчиеви създават марката TESI и започват производство на електрически бойлер и маслен радиатор. Днес компанията има представителства в 5 държави и реализира продукцията си в 54 страни на 4 континента с екип от над 800 човека. TESI е третият най-голям производител в Европа на електрически бойлери с капацитета си от 1.2 млн. броя годишно. Компанията притежава патентовани решения, които осигуряват повече топла вода на потребителите и отговарят на най-високите очаквания за енергийно ефективни уреди. Тя чертае тенденции в бранша, като даде на света електрически бойлер с управление през интернет, който е част от семейството TESI Cloud.

Company Profile

In 1993 the Kyurkchievi brothers, Zhechko and Krasen, create the TESI brand and begin manufacturing an electric water heater and an oil radiator. Today the company has representatives in 5 different countries and sells its products in 54 countries on 4 continents with a team of over 800 people. TESI is the third biggest manufacturer of electric water heaters in Europe, producing 1.2 million water heaters annually. The company has patented solutions that provide more warm water to customers and fulfill the highest criteria for energy-efficient devices. The company sets trends in the sector, having given the world an internet-operated electric water heater, which is part of the TESI Cloud family.

- **TESI през моите очи** е не просто приказка, започнала преди 26 години, а коктейл от невероятни преживявания, които продължават да ме възхиняват.

- **Най-важните умения, които през годините успях да развия**, са да работя с различни хора, да разбирам силните им страни и да им създавам възможности да ги разгърнат.

- **Качествата у другите, които силно ценя**, са готовността да се учат, развиват и променят.

- **Урокът, научен по най-трудния начин**, е някъде в бъдещето. Тези от миналото са отчетени, но вече са само история, предизвикваща усмивки, също дала живот и на много решения.

- **Избрахме Шумен като място за производство на бойлери, защото** там се роди идеята и там са забележителните хора, с които започнахме този невероятен проект. Те все още са там, но пораснахме. Сега „феновете“, влагачи плам, ум и сърце в идеята TESI, се простират от Далечния изток до Латинска Америка.

- **Животът ще става** все по-динамичен и предизвикателен, разбирайте, интересен.

- **Сентенцията, която отразява възгледите ми за живота:** Няма невъзможни неща. Всичко е въпрос на брой опити, като всеки следващ те доближава до вярното решение. Ако не спреш да опитваш - ще успееш.

- **Моят ден започва** с чаша горещо кафе в компанията на съпругата ми или приятели.

- **За да поддържам висок дух**, във всяка ситуация търся позитивите.

- **Препоръчвам:** Вярвайте, че всичко е възможно, но никога не пренебрегвайте въпроса дали си струва. ☺

the Far East to Latin America.

- **Life will become** more and more dynamic and challenging and thus, more interesting.

- **The quote that reflects my views in life:** Nothing is impossible. Everything is a matter of how many times you try and each attempt will get you closer to the right decision. If you don't stop trying, you will succeed.

- **My days begins with** a cup of hot coffee in the company of my wife or my friends.

- **To keep my spirits high** I look for the positive parts of every situation.

- **I recommend:** Believe that everything is possible, but always question whether it's actually worth it. ☺

Антония Йорданова: Сега е времето на гъвкавите решения

Днес финансовият директор гледа отвъд ежедневните задачи и е фокусиран в създаването на дългосрочна стойност

Антония Йорданова е главен финансов директор на YNV Group от 2013 г. Тя ръководи всички финансови дейности и контроли на четири независими корпорации - Tek Experts (глобален доставчик на техническа поддръжка), Wize (софтуерни решения), Everyt Holdings (недвижими имоти) и Elev8 (професионални обучения в сферата на IT и бизнес обучения за управленски функции). От 2006 г. до 2013 г. е финансов директор на група от компании, работещи в сектори на дребно, недвижими имоти и софтуер. Антония започва кариерата си в банковия сектор първо като счетоводител, а по-късно става финансов анализатор. Притежава магистърска степен по счетоводство и финанси от УНСС и е сертифициран ERP финансов консултант.

Antoniya Yordanova: **Now Is the Time for Flexible Decisions**

Today the Finance Director Looks beyond everyday tasks to long-term value creation

Antoniya Yordanova has been Chief Financial Officer of YNV Group since 2013. She is managing all financial activities and controls of four independent corporations - Tek Experts (multinational provider of deep technical support), Wize (software solutions), Everyt Holdings (real estate) and Elev8 (IT and executive training). From 2006-2013 she was a Finance Director of a group of companies operating in retail, real- estate and software sectors. Antoniya started her career in the banking sector first as an Accountant and later she became Financial Analyst. She holds Master's degree in Accounting and Finance from the University of National and World Economy in Sofia and she is a Certified ERP Financial Consultant.

През призмата на изпитанията през 2020-а успешната компания е тази, която показва силно лидерство и гъвкавост при възникнали проблеми. Нормалният живот може да е в застои в момента, но много фирми продължават да наемат хора с бързи темпове, като се насочват към изцяло онлайн стратегия за набиране на персонал.

- В условията на пандемия в качеството си на CFO разбрах, че хората са нашият най-ценен актив и трябва да бъдат защитени на всяка цена. В тези смущаващи времена ясната комуникация, идваща от финансовите екипи, също беше от ключово значение. Изследванията на PwC разкриха, че 87% от финансовите директори се страхуват от бизнес въздействието на COVID-19. Прозрачната комуникация може да помогне за преодоляването на тези страхове.

- Динамичното развитие на компаниите гнес зависи от идентифициране и преследване на правилните възможности за растеж. Ние участваме само в проекти, при които знаем, че ще добавим уникална стойност извън търговските печалби.

- За да вземаш правилни решения във всяка ситуация, пред която си изправен, се иска да можеш да носиш отговорност за взетите решения. Изследванията редовно доказват, че когато се дава право на служителите да взимат решения и да носят отговорността за тях, това е свързано с по-добро представяне, удовлетвореност от работата и ангажираност с организацията.

- Опитът ми дотук ме научи, че има голяма полза от преминаването от долните стъпала на стълбата към горните. Вашият път нагоре може също да вдъхнови жените бъдещи лидери да направят същия преход като вас; този вид вдъхновение е изключително важно в областта на STEM, където жените са драстично по-малко от мъжете.

- Сега финансовият директор е фигурата, която гледа отвъд ежедневните задачи и е фокусиран към създаването на дългосрочна стойност.

- Във време на промени като сегашното ефективната комуникация никога не е била по-важна, отколкото е в момента. Това не може да се развие за една нощ; тя трябва да бъде въградена в културата на една организация от първия ден.

- Казвам ДА само когато съм 100% сигурна в своята позиция.

- За да съм в крак с промяната, следя професионални блогове, участвам във форуми и в дискусии с клиенти и конкуренти.

- Един от най-важните уроци, които през годините получих, е да вярвам в своята интуиция.

- Съдбата на „Титаник“ може да сполети всеки бизнес, който не успява да инвестира в своите хора. Без непрекъснато обучение, въградено в културата на дадена компания, хората бързо ще надраснат организацията и ще търсят повече възможности другаде.

- Когато ми е най-трудно, си казвам: Всички бизнес лидери, на които се възхищавам - като Кристин Лагард, Джеф Вайнер и Сатя Надела - се е налагало да вземат доста трудни решения. (👉)

If you look through the prism of all the challenges this year a successful company is one that demonstrates strong leadership and agility in the face of disruption. Normal life may be on hold but many businesses are continuing to hire at pace by pivoting to a fully online recruitment strategy.

- In the time of pandemic, I in my role of CFO, realized that people are our greatest asset and need to be protected at all costs. Clear communication from finance teams has also been key to gaining the confidence and trust of both internal and external stakeholders in these unsettling times. PwC's research revealed that 87% of CFOs feared the business impacts of COVID-19. Clear communication can help overcome this.

- Today the dynamic growth of the companies depends on identifying and pursuing the right growth opportunities. We only participate in opportunities where we know that we will add unique value beyond commercial gains.

- In order to take the right decisions in every situation you are facing, you have to have be able to take responsibility for the decisions made. Research has regularly demonstrated that when employees feel empowered at work, it is associated with stronger job performance, job satisfaction, and commitment to the organization.

- My experience taught me: There is great benefit to be found from going from 'the shop floor to the top floor.' Your path to leadership might also inspire female future leaders to make the same transition as you; this kind of inspiration is highly important in STEM fields, where women are drastically under-represented.

- Nowadays the Finance Director is the person who looks beyond everyday tasks to long-term value creation.

- In times of changes like now effective communication has never been more important than it is at this moment. This can't be developed overnight; it needs to be built into the culture of fabric of an organization from day one.

- I say "YES" only when I am 100 % positive about my position

- To keep up with the changes I visit professional blogs and forums, network, discussions with customers and competitors.

- One of the most important lessons that I have learned is to trust my intuition.

-The fate of the "Titanic" can befall any business that fails to invest in its people. Without continuous learning built into the culture of a company, people will quickly outgrow the organization and seek more opportunities elsewhere.

- When I have a hard time I say to myself: All of the business leaders I admire – the likes of Christine Lagarde, Jeff Weiner and Satya Nadella – have had their fair share of tough decisions to make. (👉)

” Динамичното развитие на компаниите днес зависи от идентифициране и преследване на правилните възможности за растеж

Today the dynamic growth of the companies depends on identifying and pursuing the right growth opportunities

“

Димитрис Лиупис: Комуникациите са нашият шанс да живеем нормално

Димитрис Лиупис е главен търговски директор и член на УС на Vivacom. Той има над 25 години опит в телекомуникациите. Работил е в големи телекомуникационни оператори в няколко държави, заемал е ръководни позиции в областта на маркетинга и развитието на продуктите и услугите. В България работи повече от 15 години. Бил е директор Продукти и услуги, а после главен директор Маркетинг в Глобул, както и директор Продукти, услуги и решения в Мтел. Има магистърска степен по компютърни науки от Университета на Кардиф, Уелс, Великобритания, и бакалавърска степен по информатика и математика от Университета на Рединг, Великобритания.

Dimitris Lioupis is a Chief Commercial Officer and Member of the Managing Board of Vivacom. He has over 25 years of experience in telecommunications. He has worked at major telecommunications operators in several countries, and has held senior positions in marketing and product and service development. Mr. Lioupis has been working in Bulgaria for more than 15 years now. He has occupied the position of Director of Products and Services and subsequently of Chief Marketing Officer at Globul, as well as Director of Products, Services and Solutions at Mtel. He holds a Master's Degree in Computer Science from Cardiff University, Wales, UK, and a Bachelor's Degree in Computer Science and Mathematics from the University of Reading, UK.

Dimitris Lioupis: Communications are our chance to live normally

Яна Колева Yana Koleva

—н Лиупис, как ще определите тази нова ситуация, в която се учи да живее светът?

- Ситуацията е многопластова и е изпитание за целия свят в няколко направления. Първо, здравословно - изправени сме пред непознат вирус, който е предизвикателство за системите за здравеопазване дори на най-развитите държави. Борбата с него ни довежда до ограничаване на физическото движение на хората, затваряне на граници и рестрикции за пътуване, каквито съвременните граждани особено в рамките на ЕС не помнят отдавна. Тук идва и социалното изпитание – каква е личната ни отговорност и самосъзнание. Но вече започваме да усещаме и икономическите последици в световен мащаб. Аз обаче съм оптимист, че и тази трудност ще даде възможност за поява на нови идеи и ще отвори път на активните и креативните хора.

- В последните десетилетия човечеството заложи много на развитието на комуникациите. Вие какво разбрахте сега за тях?

- Аз съм в бизнеса с телекомуникации отдавна и съм свидетел на това как постоянно променят живота на хората към по-добро. Не съм привърженик на тезата, че технологиите отдалечават хората един от друг и това е особено видно в момента. Ако тази пандемия беше

Mr Lioupis, how would you define this new situation in which the world is learning to live?

- The situation is multi-layered and it is a test for the entire world in several aspects. In the first place, in terms of health - we are facing an unknown virus, which is a challenge to the healthcare systems of even the most developed countries. Combating it has led to such restrictions on the physical movement of people, closure of borders and travel limitations that modern citizens, especially within the EU, do not remember since a long time ago. And this is where the social test emerges: what our personal responsibility and consciousness is. But we are already beginning to feel the economic impact worldwide. And yet, I am optimistic that this hardship will allow for the emergence of new ideas and will open the way for proactive and creative people.

- In recent decades, humanity has pledged a great deal on the development of communications. What have you learnt about them now?

- I have been in the telecommunications business for many years and I have witnessed how they are constantly changing people's lives for the better. I am not a supporter

Успяхме бързо да отговорим на новите нужди на клиентите си

We have been able to quickly respond to our customers' new demands

станала преди 20 години, резултатът щеше да е пагубен за обществото – никаква възможност за работа от вкъщи, за постоянна връзка с роднини и приятели, за дистанционно учене или разнообразие в дните, прекарани у дома. Развитието на комуникациите ни помага да водим сравнително нормален живот в извънредни и крайно ограничаващи обстоятелства. Освен да работим и учим у дома, сега можем виртуално да посетим музеи и галерии в цял свят, да гледаме концерти и постановки, на които иначе не бихме могли да отидем.

- Как се отрази на Vivacom ситуацията, в която много от вашите клиенти започнаха да работят от дома или просто си останаха вкъщи, а учениците имат виртуални уроци?

- Потреблението както на гласови услуги, така и на интернет се повиши за дни. Отчитаме ръст на трафика и в мобилната мрежа, и във фиксираната, като в пиковите моменти той стигаше до 50% над обичайния. Но

of the thesis that technologies alienate people from each other, and this is especially obvious at the moment. If this pandemic had occurred 20 years ago, the result would have been devastating to the public - no opportunities to work from home, no permanent contact with relatives and friends, no distance learning or no variety during the days spent at home. The current state of development of communications helps us lead a relatively normal life in such extraordinary and extremely restrictive circumstances. In addition to working and studying from home, we can now virtually visit museums and galleries around the globe, watch concerts and performances which we would not be able to attend otherwise.

- How was Vivacom affected by the situation, in which many of your customers started working from home or just stayed home and students started learning online?

- The consumption of both voice and internet services

мрежата ни е готова да го обезпечи и продължаваме да предоставяме услугите на нашите клиенти без сериозни затруднения. Това е резултат на дългогодишна работа за добро планиране и модернизирани мрежата и ефективно използване на ресурсите – технологични, финансови и човешки. В компанията имаме добри експерти във всички области и затова успяхме бързо да идентифицираме новите нужди на клиентите си в тази ситуация и да отговорим на тях.

- Какво ново приложихте в новата ситуация?

- Както винаги досега, на фокус при нас е клиентът. Предложихме множество допълнителни услуги, с които да помогнем на нашите потребители да се чувстват добре у дома и продължат ежедневието си възможно най-спокойно, докато трае извънредното положение. Дадохме 10 000 MB мобилен интернет на максимална скорост, както и по още 2000 MB всеки уикенд. Стимулираме хората да останат вкъщи и да плащат сметките си онлайн през приложението My VIVACOM, за което даваме бонус – още 2000 MB. За повече семейни забавления у дома дадохме свободен достъп до повече ТВ канали – всички потребители на сателитната телевизия можеха да гледат над 145, а на интерактивната – над 230. Всички клиенти на IPTV получиха достъп и до мултимедийно съдържание като филмовия пакет MAXI, който по принцип е платен. Плановете ни за мобилен интернет iTraffic в момента се предлагат с двойно повече мегабайти, при това за целия срок на договора. Удвоихме и включените MB на максимална скорост на допълнителният пакет VIVACOM Mobix Plus от 30 000 MB на 60 000 MB. За една част от най-уязвимите потребители – тези на социалните ни планове за фиксирани гласови услуги, добавихме безплатно 300 национални минути за разговори. Дори клиентите на предплатени услуги вече имат на разположение допълнителни пакети с три пъти повече минути в нашата мрежа. А последната ни инициатива е за увеличаване на скоростите в оптичната мрежа за всички клиенти до 500 Mbps за download. Така и клиенти на по-ниски тарифни планове ще ползват по-високи скорости, докато трае извънредното положение. Има определени изисквания за клиентското оборудване, но цялата информация е налична на сайта ни. Вярвам, че с тези мерки помагаме на клиентите си да останат вкъщи, да вършат възможно повече неща онлайн и така да опазят здравето си и това на околните.

- Vivacom също е сред големите дарители. Това е просто жест на корпоративна социална отговорност или...

- Компанията ни винаги е била социално отговорна, не само в моменти на криза. Но сега обществото има нужда от подкрепа и солидарност повече от всякога и ние организирахме няколко различни инициативи. Още в началото дарихме 500 таблета на МОН, за да подпомогнем дигиталното образование, защото това е наша кауза повече от 6 години вече. Заедно с United Group направихме финансово гаранение от 900 000 лв., което Министерство на здравеопазването да използва за най-неотложните разходи в борбата с пандемията. Успяхме да направим и клиентите си съпричастни към общата ни цел за по-бързо справяне с тази ситуация, като обявихме, че ще дарим сумата на всички месечни такси от нови услуги, активирани през април. За всички нови услуги, активирани в магазините, ще дарим първата месечна такса. А за услугите, заявени онлайн, обещахме, че ще удвоим сумата на месечните такси. Ще дарим апаратура и финансови

has risen in a matter of days. We are accounting an increase in traffic on both the mobile network and the fixed network, as at peak times it has reached 50% above normal. But our network is prepared to provide it and we continue to provide services to our customers without any major difficulties. This is the result of many years of work focused on good network planning and modernization as well as of the efficient use of resources - technological, financial and human. The company has good experts in all areas and we have been able to quickly identify and respond to our customers' new demands in this situation.

- What are the new things that you have applied in this new situation?

- As always so far, the customer is our focus. We have offered many additional services to help our users feel good at home and continue their daily routine as calmly as possible during the state of emergency. We have provided a bonus of 10,000 MB of mobile internet at maximum speed, as well as another 2,000 MB every weekend. We encourage people to stay home and pay their bills online through the application My VIVACOM, for which we provide a bonus of another 2,000 MB. To enhance family entertainment at home, we offered free of charge access to more TV channels – all customers of satellite TV could watch over 145 and all customers of IPTV - over 230. IPTV customers also have access to multimedia content such as the MAXI movie package, which is normally paid for. Our iTraffic mobile plans are currently available with a double amount of megabytes for the entire contract period. We have also doubled the included MBs at maximum speed of the VIVACOM Mobix Plus optional package from 30,000 MB to 60,000 MB. For some of the most vulnerable users, those of our social voice plans, we have added 300 minutes free national calls. Even prepaid customers now have additional packages available with a three-fold increase of the minutes on our network. And our latest initiative is to increase fiber optic download speeds for all customers up to 500 Mbps. Thus, customers with lower tariff plans will benefit from higher rates during this state of emergency. There are certain requirements for the customers' equipment, but all the information is available on our website. I believe that by these measures we help our customers stay home, accomplish as many things as possible online, and in doing so protect their own health and the health of others.

- Vivacom is among the big donors as well. This is just a gesture of corporate social responsibility or ...

- Our company has always been socially responsible, not only in times of crisis. But now society needs support and solidarity more than ever before, and we have organized several different initiatives. At the very beginning, we donated 500 tablets to the Ministry of Education and Science in support of digital education, since this is our cause for more than 6 years now. Together with United Group, we have also made a financial donation of BGN 900,000 which the Ministry of Health will use for the most urgent expenses in combating the pandemic. We have also managed to make our customers aware of our common purpose to address this situation more quickly by announcing that we will donate all monthly fees for new services activated in April. And for the services requested online, we have promised to double the amount of the monthly fees. We will donate medical equipment and funds at the total amount of BGN 300 000 to three

средства в размер на 300 хил. лв. на три болници в България. Като част от дарението УМБАЛ „Света Анна“ в София ще получи модерен дезинфекциращ робот, както и финансови средства. По 100 хил. лв. ще бъдат предоставени на УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ – Плевен и на МБАЛ - Благоевград. Благодаря на всички потребители, които се включиха в кампанията ни в помощ на българските медици през април и направиха това дарение възможно.

- Сега е време за...

- ... нестандартен подход и иновативен поглед към обстоятелствата, за да бъдат превърнати във възможности. 🙌

hospitals in Bulgaria. As part of the donation St. Anna Hospital – Sofia, will receive a modern disinfection robot as well as funds. Each of the hospitals - Dr. Georgi Stranski University Hospital - Pleven, and MHAT - Blagoevgrad, will receive a donation of BGN 100 000. I would like to thank all the users who joined our campaign in support of the Bulgarian medical professionals in April and made this donation possible.

- And now it is the time for ...

- ... a non-standard approach and an innovative view of the circumstances so as to turn them into opportunities. 🙌

Образование за износ

Виртуалната класна стая на Vedamo

Vedamo's Virtual Classroom

© Vedamo

Education for export

Мая Цанева Maya Tsaneva

Нуждата от качествено образование е фундаментална за нашето съвремие. Винаги има нужда от образование под една или друга форма. Предиизвикателство е, защото хората в системата и в бизнеса се страхуват от сценария, в който са некомпетентни и не могат да се оправят с училището, както и не предлагат нужното високо качество на услугата. Трябва да се рискува“. Така започна разговорът ми с Поли Янкова, съосновател на MindHub, верига от училища по програмиране за деца и юноши в над 30 училища в България, Румъния, Естония, Северна Македония, Дания и Финландия. С нея, както и със Светлана Савова, директор „Партньорства и продажби“ на VEDAMO, уеб платформа за дистанционно преподаване, и със Светлин Наков, съосновател на СофтУни, си говорим за технологиите в образованието, които се оказаха едиг от секторите в растеж в настоящата криза.

И тримата ни събеседници изпревариха момента и вече пробиват на международния пазар. Техните предимства са универсални – разчитат на технологични решения, които са обективни и се мерят по качество, „продават“ универсални знания и развиват умения за

Nowadays, the need for quality education is fundamental. There has always been a need for education in one form or another. The challenge stems from the fact that people in the system and in business are afraid of a scenario in which they seem incompetent and unable to cope with the school system and do not offer the required high quality of service. One has to take risks.“ That is how my conversation with Polly Yankova, co-founder of MindHub, a chain of schools for programming for children and adolescents in over 30 schools in Bulgaria, Romania, Estonia, Republic of North Macedonia, Denmark and Finland, started. With her, as well as with Svetlana Savova, Director of Partnerships and Sales at VEDAMO, a web-based remote learning platform, and with Svetlin Nakov, co-founder of SoftUni, we talk about education technologies that have proven to be one of the growing sectors in the current crisis.

All three of our interlocutors are a step ahead and have already entered different international market. The advantages they offer are universal - they rely on technological solutions that are objective and measured in quality, they "sell" universal knowledge and develop skills for the future. At the same time, they are trying to find their place on the local market, the right business model and partners, striving for sustainability, competing

Три български образователни платформи вече пробиха на международния пазар

Three Bulgarian educational platforms have already stepped on the international market

бъдещето. В същото време търсят своето място на локални пазари и бизнес модел според тях, правилни партньори, борят се за устойчивост в конкуренция с достатъчно силни национални алтернативи. Но рискът си струва. Според проучване на Holon IQ, глобалните разходи на правителствата, родителите и бизнесът за образование и обучения ще достигнат 10 трилиона долара до 2030 г.

„Когато започнахме да разработваме платформата през 2013 г., идеята беше да предоставим възможност за гъвкавост на българския образователен пазар. Нито хората, нито организациите бяха готови. През 2015-а създадохме онлайн училище в България „Прознание“ за допълнителна подготовка от 1. до 12.клас, както и за българчетата в чужбина. Доразвихме софтуера и решихме да излезем навън, където има установени навици за ползване на технологии в образованието“, разказва Светлана Сацова. VEDAMO има клиенти на 6 континента, най-много в САЩ, Европа, Азия и Латинска Америка.

СофтУни е с най-скорошен международен старт в аутсорсинг дестинации, в които има глад за програмисти и нужда от ИТ образование. Компанията опитва първо във Филипините и Малайзия, където най-сериозно предизвикателство се оказват културните различия. „Преди година и половина избрахме стратегия да развиваме на много пазари едновременно, в онлайн среда. Насочихме се към пазари, където английският език е официален, но се оказа, че там базовото образователно ниво е ниско, а нагласите - различни. Успяхме да валидираме, че чрез онлайн маркетинг от България успяваме да запишем много хора, но е трудно да ги задържим“, пояснява Светлин Наков. Налага се адаптация на бизнес модела, като за Румъния СофтУни създава нов продукт на румънски език, базиран на собствената им методика. Предстои най-важното – създаването на бранд, без подкрепата на местни партньори за момента.

MindHub предпочита франчайза. „Имаме стриктен подбор на франчайз партньорите ни. В някои центрове се налага да правим повече промени по продукта и курсовете, отколкото в други. Изборът на пазарите се състои от редица фактори - присъствие на стабилен ИТ сектор в държавата, ниво на дигитализация на образованието, интерес на национално ниво към малък и среден бизнес, както и възможност за пътуване до държавата, ниво на английски език и т.н. Тестовият период продължава няколко месеца след откриването на гаден център, а за успешен смятаме център, който расте спрямо нашите стандарти 2 календарни години“, пояснява Поли Янкова.

VEDAMO пробива в чужбина след участие в конкурс към Европейската комисия – „Ready2Go“, който предоставя съдействие при стъпване на нови пазари. Екипът участва в акселераторска програма в Сили-

with sufficiently strong national alternatives. But the risk is worth it. According to a Holon IQ study, global spending of governments, parents and businesses for education and training will reach \$10 trillion by 2030.

"When we started developing the platform in 2013, the idea was to provide flexibility to the Bulgarian education market. Neither the people nor the organizations were ready. In 2015, we created an online school in Bulgaria called "Proznanie" ("Proknowledge") for additional training from 1st to 12th grade, as well as for Bulgarian students abroad. We have further developed the software and decided to go outside of the country where there are established traditions for using technology in education", says Svetlana Savova. VEDAMO has customers on 6 continents, mostly in the USA, Europe, Asia and Latin America.

SoftUni had the most recent international start in outsourcing destinations which have a hunger for developers and need for IT education. The company tried first in the Philippines and Malaysia, where cultural differences turned out to be the most challenging aspect. "A year and a half ago, we chose a

Светлана Сацова

Svetlana Savova

Светлин Наков със студенти в СофтУни

Svetlin Nakov with students at SoftUni

цевата долина в САЩ. „След месец, прекаран в САЩ, започнахме да изграждаме стабилна мрежа от контакти. Последваха образователни събития в САЩ, където представяхме платформата си. Успяхме да сключим партньорства с водещи лидери в дистанционното преподаване – Canvas, Moodle, Schoology, D2L – Brightspace, Google for Education, Global Grid for Learning, The Consortium for School Networking (CoSN) и др. Заложихме на детайлно проучване на конкуренцията, извеждане на предимствата ни пред останалите, пътувания“, пояснява Светлана Сацова.

Въпреки трите различни подхода към целта, наличието и валидирането на собствена методика и платформа е ключово за успеха. СофтУни променя бизнес моделите си за пазарите си навън, но залага на същите програми, начин на подбор на преподаватели и управление на общности, както и в България. Валидацията на обучението и методика идва от работодателите, които наемат студентите им. „Важно е, когато хората дойдат да учат програмиране, да успяват, независимо дали обучението върви по предварителен график, или при поискване, на какъв език. Предизвикателството в Румъния, която е много погобен на нашия пазар, идва от това, че не ни познават, но работим по платформата. На пазара няма голям

strategy to develop in many markets simultaneously, in an online environment. We focused on markets where the official language is English, but it turned out that the basic education level is low there and the attitudes are different. What we have validated is that through online marketing from Bulgaria, we were able to enroll a lot of people, but it was difficult to retain them”, explains Svetlin Nakov. Adaptation of the business model is required. As an example, for Romania, SoftUni created a new product in Romanian, based on their own methodology. We are now faced with the most challenging part - to create a brand without the support of local partners for the time being.

MindHub prefers franchising. "We have a strict selection of franchise partners. For some centers we have to make more changes to the product and courses than for others. The choice of markets depends on a number of factors - the presence of a stable IT sector in the country, the level of digitalization of education, interest at national level in small and medium-sized businesses, as well as the ability to travel to the country, the level of English, etc. The test period continues for several months after the opening of a center, and we consider the center a success if it manages to grow according to our standards in 2 calendar years”, explains Poli Yankova.

VEDAMO made its breakthrough abroad after participating in the European Commission competition Ready2Go, which provides

гоставащ на образователни услуги“, пояснява Наков.

Светлана Савава допълва, че макар и в началото да им е отнемало около 6 месеца да проучат даден пазар и да започнат да оперират на него, в момента VEDAMO вече е разпознаваем бранд. Маркетингът, основно в онлайн среда, остава предизвикателство, защото, „когато сме на външен пазар, се борим с много рекламен/маркетингов „шум“, а и хората предпочитат техни (родни) продукти“. „Смятам, че сега е повратна точка в сферата на образованието във всяка една държава по света. В САЩ са най-големите ни конкуренти. Беше много трудно за една компания от Източна Европа да се мери с големите играчи, но се получава“, уточнява тя.

Наков допълва, че в бъдеще ще разчита и на партньори – образователни институции, които да развиват мрежата на СофтУни навън, но засега оперативната работа се върши изцяло в България, включително маркетингът. „Вярвам, че скоро ще „отваряме“ онлайн в по 20 държави, което е нормално, когато имаш добър продукт“, пояснява той.

Поли Янкова също е оптимист: „Опитваме се да достигнем до 100 локации до края на 2020 г. Фокусът ни е в няколко пазара - България, Румъния, скандинавските държави и Холандия. После ще се фокусираме над Великобритания и САЩ.“ (1)

assistance for entering new markets. The team participated in an accelerator program in the US Silicon Valley. "After a month in the US, we began to build a solid network of contacts. A number of educational events in the US followed, where we presented our platform. We have partnered with leading remote learning leaders - Canvas, Moodle, Schoology, D2L - Brightspace, Google for Education, Global Grid for Learning, The Consortium for School Networking (CoSN) and more. We have put our focus on carrying out a detailed competition check, bringing forward our advantages, and traveling", explains Svetlana Savova.

Despite the three different approaches to the goal, having and validating your own methodology and platform is key to success. SoftUni is changing its business models for its markets abroad, but it relies on the same programs, teacher selection process and community management as in Bulgaria. Validation of training and methodology comes from the employers who hire their students. "It is important that when people come to study programming, they can succeed, no matter if the training happens on per-scheduled basis or is on request, or in which language. The challenge in Romania, which is very similar to our market, comes from the fact that they are not familiar with us, but we are working on the platform. There is no major educational service provider on the market", Nakov explains.

Svetlana Savova adds that although it initially took them about 6 months to research a market and start operating on it, VEDAMO

is now a recognizable brand. Marketing, mainly in the online environment, remains a challenge because "when we are on a market abroad, we compete with a lot of advertising / marketing "noise" and people prefer their (local) products". "I think now is a turning point in the field of education in every country in the world. Our biggest competitors are in the US. It was very difficult for an Eastern European company to compete with the big players, but it works", she said.

Nakov adds that in the future he would also rely on partners - educational institutions to develop the SoftUni network outside, but so far, the operational work is being done entirely in Bulgaria, including marketing. "I believe that soon we will be "opening" online in 20 countries at a time, which is normal when you have a good product", he explains.

Polly Yankova is also optimistic: "We are trying to reach 100 locations by the end of 2020. Our focus is in several markets - Bulgaria, Romania, Scandinavian countries and the

Netherlands. Then we will focus on the UK and the US". (2)

Mind Hub

Поли Янкова очаква MindHub да достигне до 100 локации до края на 2020 г.

Polly Yankova expects MindHub to reach 100 locations by the end of 2020

Роботът, моят колега

ПАПи е най-бързият служител на Адвокатско дружество „Попов, Арнаугов и партньори“

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Развитието на изкуствения интелект е сред темите, които сп. „Икономика“ следи. Надяваме се обстоятелствата да позволят и тази година да организираме конференция „Изкуственият интелект и Аз“ (AI&I).

Доскоро имаше опасения, че с ускореното развитие на изкуствения интелект роботите ще изместят хората и ще ги оставят без работа. Роботите обаче може да са

незаменими помощници

Една адвокатска кантора се разтовари от някои дейности, които отнемаха ценно време, като ги прехвърли на робот. И дори получи наградата на БАИТ в категория „Успешен ИКТ проект в полза на българската икономика“.

В „Попов, Арнаугов и партньори“ работят адвокати със силен професионален и чисто човешки интерес към иновациите и новите технологии. И затова сред тях вече е служител, който е по-бърз от всички, без обаче да е направил някого ненужен. ПАПи е робот, който има свое работно място. Той не е хуманоид, а е софтуерна програма, която за 3-4 минути успява да обработи големи масиви от информация, докато преди това същата задача е отнемала над 4 часа на най-квалифицираните му колеги.

„С напредъка на технологиите

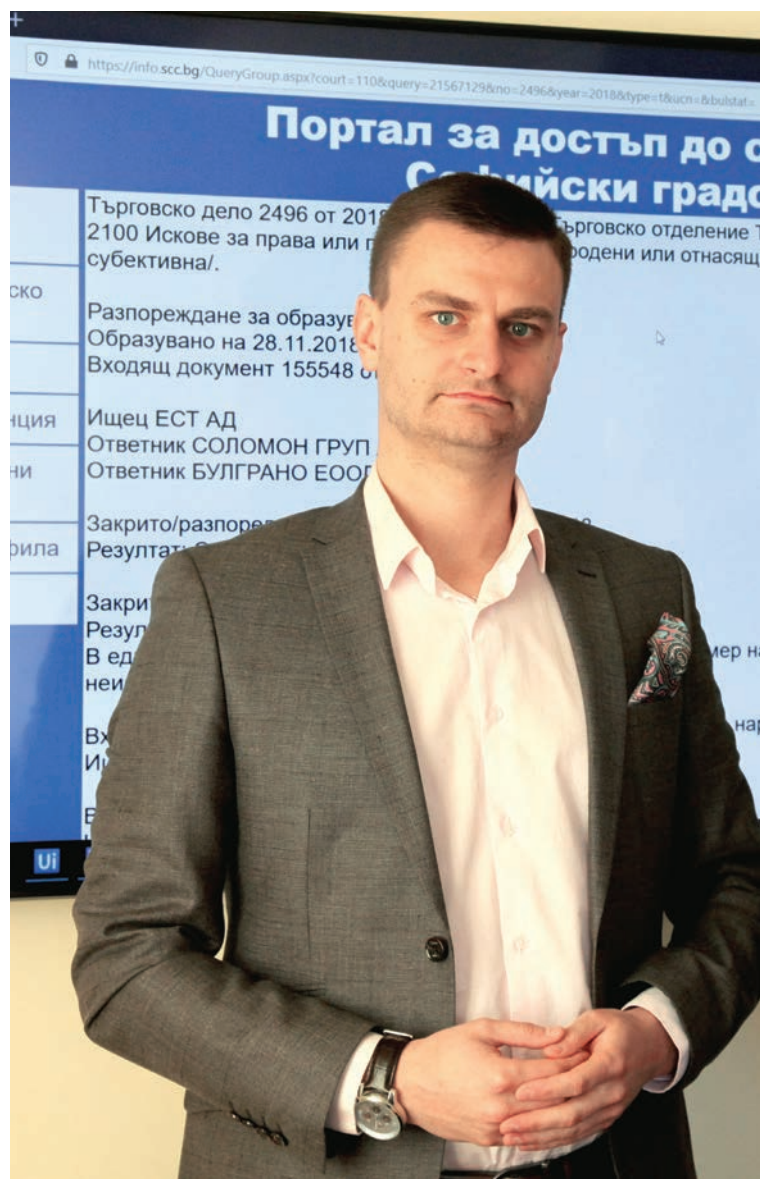
настъпва промяна

и в начина, по който осъществяваме нашата дейност. През 2003 г. бях стажант и трябваше на място в съда да ровим из делата, за да проверим какво е движението по тях. С развитието на електронното правосъдие стана възможно да правим тези проверки по интернет. Но това също губи много време“, разказва адв. Емилиян Арнаугов. Роботът с усърдие може да прави справки и да решава сложни задачи. Ако пък е настъпила промяна по дадено дело, ПАПи изпраща съобщение на конкретния си колега. Това е голямо улеснение, което пести време от рутинната техническа работа.

Процесът по внедряването на

виртуалния асистент

е отнел няколко месеца. Тази разработка не е правена специално за адвокатската кантора, но роботът е обучен от „Уеб Експириънс“ да изпълнява конкретни нейни задания. За целта юристите са развили и заложили отделните процеси, които машината да следва. Но и

ПАПи е имал изпитателен срок, в който е показал своите възможности и предимства. За да поддържат високо ниво на компетентност, и хората, и машините трябва постоянно да надграждат знанията си. ПАПи също е с нагласа да учи цял живот, иначе бързо ще стигне до момента, в който вече ще е неефективен и неизползваем. Той показва готовност да получава нови задачи и да развива още функционалности.

Роботът отменя юристите в

еднообразните действия

на логически повтарящи се процеси. Дали обаче адвокатите може да бъдат изместени от изкуствен интелект? В „Попов, Арнаугов и партньори“ смятат, че засега това време е твърде далече, тъй като съвременният свят е сложен и се изискват много нестандартни решения и гъвкавост. Техните очаквания обаче са все повече компании да имат виртуален асистент за работа с големи бази данни, тъй като никои служител не може да се мери с него в бързината и ефективността, която той притежава в тази област.

ПАПи съкрати на всички по някой час рутинна работа всеки ден, твърдят адвокатите Емилиян Арнаутов и Владислав Божиков (вляво)

PAPi cut short an hour or two of daily routine work for everyone, claim lawyers Emilian Arnaudov and Vladislav Bozhikov (left)

My colleague, the robot

PAPi is the fastest employee of Popov, Arnaudov & Partners Law Firm

The development of artificial intelligence is one of the topics that *Economy* magazine follows and covers. We hope that the circumstances would allow us to hold the "Artificial Intelligence and I" (AI&I) conference again this year.

Until recently, there were fears that with the accelerated

development of artificial intelligence, robots would soon displace humans and leave them unemployed. However, robots could be

irreplaceable assistants

A law firm unloaded from some valuable time-consuming activities by transferring them to a robot. They even received the BAIT Award in the "Successful ICT project for the benefit of the Bulgarian economy" category.

Attorneys with a strong professional and purely human interest in innovation and new technologies work at Popov, Arnaudov & Partners. Therefore, among them there is already an employee who is faster than everyone, but has not made anyone redundant. PAPi is a robot that has its own workplace. It is not a humanoid, but rather a software program that, in 3-4 minutes, manages to process large amounts of information, while previously the same task took its most qualified colleagues over 4 hours to complete.

"With the advancement of technology

there is a change

in the way we do our business. In 2003, I was an intern and in court we had to manually sort through the files to find out what was going on with the cases. With the development of e-justice, it has become possible for us to do these checks online. But it also takes a lot of time", says lawyer Emilian Arnaudov. The robot can make references and solve complex tasks with diligence. If there is a change in a case, PAPi sends a message to the colleague responsible. This is a great convenience that saves time from routine technical tasks.

The process of implementing the

virtual assistant

took several months. This development was not specifically designed for the law firm, but the robot was trained by Web Experiments to perform specific tasks for them. For this purpose, lawyers have developed and laid out the specific processes that the machine should follow. But PAPi also had a trial period in which it showed its capabilities and advantages. In order to maintain a high level of competence, both humans and machines must constantly upgrade their knowledge. PAPi is also keen to constantly learn new skills, otherwise it will quickly reach a point where it will no longer be effective and become unusable. It shows a willingness to receive new tasks and develop more functionalities.

The robot substitutes lawyers in the

tedious tasks

of logically repetitive processes. However, can lawyers be replaced by artificial intelligence? Popov, Arnaudov and Partners believe that this time is too far in the future, as the modern world is complex and requires many custom solutions and flexibility. However, their expectation is that more and more companies will have a virtual assistant to work with large databases, as no employee can measure up in terms of the speed and efficiency which the AI has in this field. (↪)

Северозападът, който не запада

В градове като Видин и Лом се откриват възможности в бизнес ниши

New business opportunities are opening up in cities such as Vidin and Lom

The Northwest That Is Not in Decline

Споделеното работно пространство „Шаран“ в Лом
Sharan shared work space in Lom

Личен архив © Personal Archive

Мая Цанева Maya Tsaneva

Има регионални клишета, като например, че няма бизнес в Северозападния регион. Но там се случва промяна към по-добро, която променя статуквото.

Адриан Николов от Института по пазарна икономика коментира пред БНР защо е време да променим своята гледна точка към този регион. „Българската икономика е все по-фокусирана върху икономически и търговски връзки със Западна Европа. Дунав като транспортен коридор, който води директно в сърцето на Европа, може да бъде предимство за тези региони. Ако едно производство се случва в Монтана, във Враца или Видин, то реката е почти до фабриката. Близостта на Румъния също трябва да се препоръча (на инвеститорите – б.а.)“. Обезлюдяването остава сериозен проблем, пазарът е свит, но открива неочаквани ниши. Все повече хора се завръщат в търсене на по-целеструмен живот.

Елица Моллов, основател на споделено офис пространство „Шаран“ в Лом, е пример, че Северозападът не смята да запада. Елица трупа опит в „Джунър Ачивмънт България“ и през 2018 г. заедно със съпруга си купуват сграда, построена през 1903 г. от австрийски предприемачи. Превръщат я в бизнес център, споделено офис пространство, зала за събития, които работят на пълни обороти. „Всеки път, когато

There are regional clichés, such as the one that there is no business in the Northwest region. But a change for the better is happening there that is changing the status quo.

Adrian Nikolov from the Institute for Market Economics commented for the Bulgarian National Radio why it was time to change our perspective on this region. “Bulgarian economy is more and more focused on economic and trade relations with Western Europe. The Danube as a transport corridor, leading directly to the heart of Europe, can be an advantage for these regions. If there is a production in Montana, Vratsa or Vidin, the river is almost next to the factory. Romania’s proximity should also be recommended to investors. Depopulation remains a serious problem, the market is tight, but opens unexpected niches. More and more people are coming back in search of a more purposeful life.”

Elitsa Mollov, founder of the Sharan office space in Lom is an example that the Northwest has no plans to decline. Elitsa gained experience at Junior Achievement Bulgaria, and in 2018, together with her husband, she bought a building constructed in 1903 by Austrian entrepreneurs. They turned it into a business centre, a shared office space and an event hall, which are operating to

Личен архив © Personal Archive

Елица Моллов и съпругът ѝ съживяват бизнес средата в Лом

Elitsa Mollov and her husband revive Lom's business environment

се прибирах, чувах, че „няма“ работа, „няма“ възможности, но има „проблеми“ и бездействащи хора. Купихме старата банка, за да възвърнем предишния ѝ блясък и престиж, да я превърнем в център за бизнес, предприемачество и култура. Riverside Treasury предлага модерни офис пространства, зали за събития, споделено работно пространство и частна ритуална зала“, разказва тя. Това е единственото коуъркинг пространство в града, но Елица очаква с нетърпение „развиваща и здравословна конкуренция“. В града има активни организации, които поддържат предприемаческия дух, както и устойчиви проекти, съвместно с бизнеса.

Николай Георгиев, председател на фондация „Каузи“, която насърчава предприемачеството в региона, допълва, че най-сериозната пречка е това, че регионът е „облепен“ с етикети. „Когато кажем Видин например, бизнес е една от последните асоциации, които се появяват в съзнанието ни. Много от идеите на стартиращите предприемачи са именно социални, вероятно защото има социални проблеми. Но при среща с жени предприемачи във Видин една участничка ни каза, че в Северозападна България хората са по-изобретателни и често им се налага да направят от нищо нещо. Не изпускат възможност, ако такава се появи“, пояснява той. „Каузи“ партнира с много институции с традиции в подпомагането на предприемачите – камари, сдружения на бизнеса. Културата за търсене на подкрепа се развива, макар че проблемът с наличието на висококвалифициран персонал е сериозен и засяга всички.

Но все по-често млади специалисти и предприемачи се връщат в Лом, „където имат много по-ниски разходи, могат да работят дистанционно или да развиват своите бизнес идеи на чист въздух, на брега на Дунав“, казва Елица. Според нея дигитализацията е голямата възможност за бедни региони като този да привлекат отново своите жители. „Разказвам на близки и познати за потенциала на града, каня ги,

Личен архив © Personal Archive

Цветелина Добрева открива пазарни ниши в малкия град

Tsvetelina Dobрева finds market niches in the small town

their full potential. “Every time I was coming back, I was hearing that “there was no” work, “there were no” opportunities, but there are “problems” and idle people. We bought the old bank in order to restore its former glory and prestige, to turn it into a centre for business, entrepreneurship and culture. Riverside Treasury offers modern office spaces, event halls, a shared work space and a private ceremonial hall, she says. This is the only co-working space in the city, but Elitsa is looking forward to “stimulating and healthy competition”. There are active organizations in the city that are keeping the entrepreneurial spirit, as well as sustainable projects with the business sector.

Nikolay Georgiev, Chairperson of the Causes Foundation, which promotes entrepreneurship in the region, adds that the most serious obstacle is the fact that so many labels have been put on the city. “When we say Vidin, for example, business is one of the last associations that comes to our minds. Many ideas of startup entrepreneurs are socially oriented probably because social problems exist. But during a meeting of women entrepreneurs in Vidin, one participant told us that the people in Northwestern Bulgaria are more ingenious, and often, they have to make something out of nothing. They do not miss an opportunity, if there is any”, he explains. Causes is also partnering with many institutions with traditions in supporting entrepreneurs – chambers, business associations. The culture of looking for support is developing, although the problem with the shortage of highly qualified personnel is serious and affects everyone.

But more and more young specialists and entrepreneurs are coming back to Lom “where they have much lower costs, they can work remotely or develop their business ideas in fresh air, on the banks of the Danube”, Elitsa says. According to her, digitalization is a big opportunity for poor regions like this one to attract their residents again. “I tell my family and friends about the potential of the city, I invite them to see Lom for themselves, I convince

за да видят с очите си Лом, убеждавам бизнес партньори, че тук не е по-лошо от Велинград например, за корпоративни събития. Аз съм твърдо убедена, че рано или късно Лом и регионът отново ще бъдат привлекателно място за бизнес и туризъм. В тези трудни времена ще намерим най-добрия начин да продължим, както всеки се опитва“.

Във Враца „Каузи“ открива Миглена Младенова и Катерина Стефанова с тяхната „Какаляшка бокс“ и компания за организация за събития. Бизнес идеята им за маркетинг на местни занаятчийски произведения идва в резултат от опита на Миглена като земеделски производител в с.Челопек. „Идеята за оползотворяването на част от вълната от нашата ферма се роди на обучение за зелени иновации. Осъзнах какъв ресурс е вълната от овцете. Потребителите все повече търсят ръчно изработени местни продукти от естествени материали. А свойствата на вълната са много“, казва тя. Начинанието стартира през 2019 г., но след няколко базара и силно онлайн присъствие кутиите с местни продукти бързо напускат пределите на Враца. Миглена използва емпатия в маркетинга, но това вероятно няма да е достатъчно при сегашната ситуация. Компанията е финалист в проекта B4B HUB на фондаци „Генерация“ и „Каузи“ и е част от предприемаческия клуб „Върховители“ във Враца. Там основна тема е какво следва след кризата. „Ситуацията ще се отрази пагубно върху „прохождания“ бизнес. Много малка част от предприемаческата среда в Северозапада не би се справила без помощ от сгржавата - данъчни облекчения, разсрочване на плащания, намаляване на административната тежест,“ казва тя.

Изцяло със собствен капитал Цветелина Добрева стартира своя бизнес в региона на Враца. Със спестявания от работа в чужбина открива застрахователен офис в Криводол, а после и в с. Борован и във Враца. „Разбрах за карьерните възможности в застрахователния бранш, изкарах стаж и скоро след това мои познати ми казаха, че в техния град няма офис на застрахователи. Това е пазарна ниша в малките населени места и въпреки свитото потребление, има много възможности. Хората не бяха свикнали на професио-

Фондация „Каузи“ Causes Foundation

Миглена Младенова открива как да превърне вълната в нови продукти
Miglena Mladenova found out how to turn wool into new products

business partners that here it is not worse than Velingrad, for example, when it comes to corporate events. I firmly believe that sooner or later, Lom and the region will be an attractive place for business and tourism again. In these hard times, we will find the best way to go on, just like everyone else who is trying.”

In Vratsa, Causes found Miglena Mladenova and Katerina Stefanova with their Kakalyashka Box and a company for events planning. Their business idea of marketing local crafts came as a result of the experience of Miglena as a farmer in Chelopek. “The idea for making use of some of the wool from our farm was born at a training for green innovations. I realized what a resource sheep wool was. Consumers are looking more and more for handmade local products from natural materials. And wool has a lot of properties,” she says. The venture started in 2019, but after several bazaars and strong on-line presence, boxes with local products quickly went beyond the boundaries of Vratsa. Miglena uses empathy in marketing, but this will probably not be enough in the current situation. The company reached the final of the B4B HUB project of the Generation Foundation, and Causes is part of the Inspirers entrepreneur club in Vratsa. The main topic there is what comes next after the crisis. “The situation will be detrimental for startups. A very small part of the entrepreneurial environment in the Northwest will be able to cope without government support – tax breaks, payment deferrals, reduction of administrative burdens,” she says.

Tsvetelina Dobрева started her business in Vratsa region entirely with her own capital. With savings from working abroad, she opened an insurance office in Krivodol, and then, in Borovan village and in Vratsa. “I learned about the career opportunities in

Фондация „Каузи“ Causes Foundation

Николай Георгиев от Фондация „Каузи“ и колегите му организират предприемачески борси

Nikolay Georgiev from Causes Foundation and his colleagues organize fairs for entrepreneurs

Елеонора Негулова, председател на Националното сдружение за малкия и средния бизнес: „В Северозапада адресираме първо нуждите от социална отговорност в селските общини“

Eleonora Negulova, Chairperson of the National Association of Small and Medium Business: “In the Northwest, we address the needs for social responsibility in rural municipalities first”

нално отношение и бързо намерихме мястото си на пазара“, разказва тя. Плати ЕООД стартира преди 4 години, а Цветелина отлага старта на пункт за преглед на МПС и автомивка в Криводол, за да затвори цикъла от услуги за своите клиенти – частни лица и превозвачи. За него Цветелина кандидатства с проект по ПРСР за финансиране, но той е отхвърлен, според нея заради твърде завишени изисквания към стартирпите.

Елеонора Негулова – председател на Националното сдружение за малкия и средния бизнес, допълва, че в Северозапада липсва екосистема за предприемачество като цяло, но възможностите за бизнес се усвояват от местни и чуждестранни инвеститори. Сдружението го подкрепя с програмата по предприемачество BASE във Враца и Плевен. „През прехода не успя да се изгради мрежа от центрове за бизнес подкрепа, поради което малкият бизнес се движи основно на „автопилот“. Предприемачите поемат рискове, утвърждават се и това още по-ярко се вижда в този район. Малкият бизнес работи и в тези трудни времена, но без подкрепата на държавата ще бъде изключително тежко. В Северозападна България ситуацията е по-зле, защото има по-тежка бизнес среда, но ние адресираме първо нуждите от социална отговорност в селските общини“.

Цветелина е оптимист, че има резерви, за да се справи със ситуацията, въпреки свитото потребление, но не задълго. Но и без тези извънредни обстоятелства тя призовава за облекчени условия и повече визия за стартиращия бизнес в селските райони. „Очаквам колебания в пазара, но в нашия регион тепърва ще има нови инвестиции и от тяхното развитие ще се възползват малките бизнеси в търговията и услугите. Младите хора имат страхотни идеи за бизнес, но не срещат подкрепа и финансиране. Време е да стане ясно, че Северозападът няма намерение да запада“, завършва тя. (1)

the insurance industry, I did an internship and shortly afterwards, people that I knew told me that there was no insurance office in their city. This is a niche market in small towns and cities, and despite the shrunk consumption, there are many opportunities. People were not used to being served professionally, and we quickly found our place on the market,” she says. Plati (tr. note – Pay) EOOD started 4 years ago, and Tsvetelina postponed the launch of a vehicle inspection point and a car wash in Krivodol that were intended to close the service cycle for her customers – individuals and carriers. Tsvetelina applied for funding with a project under the Rural Development Program, but it was rejected, in her opinion, because of too high requirements for startups.

Eleonora Negulova, Chairperson of the National Association of Small and Medium Business, adds that the Northwest lacks an ecosystem for entrepreneurship as a whole, but business opportunities are taken by local and foreign investors. The association supports it with the BASE Entrepreneurship Program in Vratsa and Pleven. “During the Transition, a network of business support centres has not been developed, which is why small businesses are mainly running on autopilot. Entrepreneurs are taking risks, establishing themselves, and this is even more evident in this region. Small businesses work in these difficult times, but without the support of the state, it will be extremely difficult. The situation in Northwestern Bulgaria is worse because the business environment is tougher, but we address the needs for social responsibility in rural municipalities first.”

Tsvetelina is optimistic about having reserves to handle the situation despite the reduced consumption, but not for long. And even without these exceptional circumstances, she calls for relieved conditions and more vision for startup businesses in the rural areas. “I expect market fluctuations, but in our region, there will be new investments in the future, and their development will benefit small commercial and service businesses. Young people have great business ideas but they are not supported and funded. It’s time to make it clear that the Northwest has no intention of declining,” she concludes. (2)

Обучение на Фондация „Каузи“ в Северозапада

Training of Causes Foundation in the Northwest

Силата на данните

Develiot предлага решения, свързани с управлението на два от най-важните за хората ресурса – въздуха и водата

The power of data

Develiot offers solutions related to the management of two of the most important resources - air and water

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Една четвърт от населението на света живее в условията на водна криза, сочат данните на Световния икономически форум. А водният режим в Перник ни напомни, че мерките трябва да се взимат навреме. В някои региони у нас загубата на вода по водопроводната мрежа е между 60-90% и тези щети трябва да се минимизират. Но как? Искане за умно управление на ресурсите.

„Нашето желание е да подобрим живота на планетата, като използваме Интернет на нещата, за да решим проблеми, свързани с чистотата на въздуха и недопускането на водни кризи“, обяснява Мирослав Гечев, съосновател и изпълнителен директор на Develiot. Заедно с Венелин Гърбов, другия съосновател и СТО на компанията, виждат

потенциал

в данните, които постоянно се генерират. Когато те се съберат от множество точки и се направи анализ на тази информация, градовете ще контролират качеството на въздуха, а ВиК дружествата ще може да намалят загубите на вода, като своевременно откриват и отстраняват течовете.

Компанията възниква като вътрешен стартап в „Телелинк“, но в началото на 2019 г. започва своя самостоятелен живот. В момента екипът разработва три продукта – един за въздуха и два за водите. За да се следи

чистотата на въздуха

се инсталират измервателни станции в населените места и на базата на тези данни се вземат управленски решения. Съоръженията, които Develiot изработва, постигат добра точност на измерванията и същевременно не са много скъпи. Те нямат възможност да изчистват въздуха, но позволяват своевременно реакция, ако се гори боклук или се изпускат други замърсители.

Едното от решенията за водите е свързано с мониторинг на водните басейни. Такива съоръжения експериментално са сложени по река Искър, за да се следи скоростта на водния поток и валежите. Тези данни ще служат за ранно предупреждение за суша или наводнение.

Другата разработка е

A quarter of the world's population lives in a water crisis, according to the World Economic Forum. And the water regime in Pernik reminded us that timely measures should be taken. In some regions of the country the water loss through the water supply network is between 60-90% and these damages should be minimized. But how? Smart resource management is required.

“Our desire is to improve life on our planet by using the Internet of Things to solve problems related to air purity and the prevention of water crises“, explains Miroslav Gechev, co-founder and CEO of Develiot. Together with Venelin Garbov, the other co-founder and CTO of the company, they see

potential

in the data that is constantly being generated. When this data is collected from multiple points and analyzed, cities will control air quality, and water supply companies will be able to reduce water losses by detecting and eliminating leaks in a timely manner.

The company emerged as an internal start-up at Telelink, but in early 2019 it started living its own life. The team is currently developing three products - one related to air and two to water. To keep track of the

air purity,

measuring stations are installed in the cities and management decisions are made on the basis of that data. The devices that Develiot manufactures achieve good measurement accuracy and are not very expensive at the same time. They do not have the ability to purify the air but allow for timely reaction if garbage is burned or other pollutants are emitted.

One of the water solutions is related to the monitoring of the water basins. Such facilities have been experimentally built on the Iskar River to monitor the speed of the water flow and rainfall. This data will be used for early detection of drought or flood.

The other development is

an impulse water meter reader

which correctly records the consumption of water in

Проблемите с въздуха и водата не търпят отлагане, а решенията на Develiot дават незабавен ефект, уверява Мирослав Гечев

Air and water problems should not be postponed and Develiot's solutions have an immediate effect, Miroslav Gechev assures

Четец на импулсни водомери

който в реално време коректно отчита консумацията на вода. Предвидена е лесна смяна на батерията, в него е вграден и температурен сензор, който следи опасността от замръзване. Наличието на такива устройства във водопроводната мрежа позволява да се локализира течове. Устройствата са прости за използване и са на добра цена. Имат и още едно важно качество - направени са да издържат под вода. Всичко това дава на Develiot конкурентно предимство в световен мащаб и неслучайно компанията вече има партньори в Австралия, Южна Америка и САЩ. Нейният екип вярва в своя

шанс

да се превърнат в глобален лидер.

България е мястото, където разработчиците на Develiot правят своите проекти, тестват устройствата и после правят тяхното масово производство. Тук те искат да покажат силата на своите решения, които да намерят място на външните пазари. Системите са проектирани да решават проблеми, но и да работят дълго и безотказно. Те имат функционалности, характерни за по-висок клас устройства.

Develiot е носител на множество награди. Но по-важно за компанията е, че тя привлича силен инвеститорски интерес. Затова управленският екип подготвя скорошен рунд за набиране на финансиране. (V)

real time. The battery is easy to replace and has a temperature sensor that monitors the risk of freezing. The installation of such devices in the water supply network allows to locate leaks. The devices are simple to use and offer good value for money. They have another important quality - they are made to withstand underwater. All of this gives Develiot a competitive edge globally and it is no accident that the company already has partners in Australia, South America and the United States. The team believes in the

opportunity

to become a global leader.

Bulgaria is the place where Develiot developers design their projects, test the devices and then carry out their mass production. Here they want to show the power of their solutions which will then find a place in foreign markets. The systems are designed to solve problems, but also to be used long-term and trouble-free. They have features typical for higher end devices.

Develiot has won numerous awards. But more important to the company is that it attracts strong investor interest. This is why the management team is preparing an upcoming round of fundraising. (M)

Новите стари ОРЪЖИЯ на рекламата

Реалността бързо се преобръща и трябва внимателен подход за привличане вниманието на потребителите

Reality is shifting quickly and a careful approach is needed in order to attract consumers' attention

The New Old Weapons of Advertising

Тони Григорова Toni Grigорова

Когато за пръв път някой погледне една реклама, не я вижда. Втория път не я забелязва. На третия път разбира за съществуването ѝ. Четвъртия път му се струва, че май я е виждал. На петия път ѝ хвърля бегъл поглед. После си казва: „Отново това проклето нещо!“ И чак като я види двайсет пъти, купува стоката. Ето по този начин се описва ефектът от рекламната комуникация в нормални времена.

Производители и търговци винаги търсят как да привлекат вниманието на своите клиенти, за да ги накарат да купят. И днес ще са нужни работещи способности, без значение какви.

Как

Това е един постоянен въпрос, който получава различни отговори. Те може да се простират от традиционната реклама до най-шури хрумвания. В крайна сметка не е важно какъв цвят е котката, ако тя ни е нужна просто за да лови мишки.

Специалистите по дигитален маркетинг ще ви убеждават, че той е най-доброто, на което си струва да заложите. Ако пък някой прави реклама на открито, аргументите му ще са съвсем други - стига хората да не са масово под карантина.

Ще се натъкнете на предложение за „по-евтина, но по-бре работеща реклама“, „с ниска себестойност, но с изненадващ ефект“, на твърдения за „смайващо ниски цени“. В търсене на

иновативни методи

за привличане на аудитория на помощ идва герила маркетингът (англ. - Guerrilla - партизанин). Разбира се, може да видите публикации на български език, в които е наречен „горила“, но всъщност в превод това е „партизански“ маркетинг. Терминът се използва за първи път през 1984 г. от американския маркетинголог Джей Конрад Левинсън в книгата му „Guerrilla Marketing“. Идеята е вдъхновена от guerrilla warfare - вид боесражение с нетипични тактики за постигане на целите. И когато става дума за реклама, това е стратегия, която има за цел да представи продукта/услугата по нетрадиционен начин с възможно най-малък бюджет. Но всичко е относително и така този първоначално обявяван като „най-малък бюджет“ може да не е никак малък. Понякога „евтиният“ маркетинг излиза твърде солено и тогава цялата тази еквилибристика колко изгодно е прилагането на такъв подход, е по-близо до „горила“, отколкото до герила. Но... отново навлязохме във времето на максималната оптимизация на разходите.

IBM е ветеран в

нестандартната реклама

и един от най-големите инвеститори в Линукс - операционната система с отворен код. През 2000 г. компанията обявява, че ще инвестира 1 млрд. долара в развитие на технологията. Една от рекламните им кампании се казва „Peace, Love, Linux“ и представлява графити, изрисувани в различни градове, сред които Сан Франциско, Чикаго и Ню Йорк. Но с тези графити се прекалява и общинската власт на Сан Франциско налага глоба от 100 000 долара, като компанията се задължава да плати още около 20 хил. до-

When a person views an ad for the first time, they don't see it. The second time, they don't notice it. The third time, they realise that it exists. The fourth time they think that they might have seen it. The fifth time, they cast a glance at it. Then, they say to themselves: "Not this damn thing again!" And only after they see it for the twentieth time, they buy the product. This is how the effect of advertising communication is normally described.

Manufacturers and marketers are always looking for ways to draw the attention of their clients and make them buy. And today, some working methods will be needed, no matter what kind.

How

This is a constant question that receives different answers. These might range from traditional advertising to the craziest of ideas. After all, the colour of the cat is not important, if we only need it to catch mice.

Digital marketing specialists will try to convince you that colour is the most important thing to bet on. And when someone is making outdoor advertising, their arguments will be completely different – as long as most people are not under quarantine.

You will come across a proposal for "cheaper, but better working advertisement", "low cost but surprisingly effective", statements of "amazingly low prices". In the search of

innovative methods

for attracting the audience, Guerrilla marketing comes to the rescue. Of course, you can find publications in Bulgarian where it is called "gorilla", but in translation it means "guerrilla" marketing. The term was first used in 1984 by the US marketer Jay Conrad Levinson in his book "Guerrilla Marketing". His idea was inspired by guerrilla warfare – a type of warfare with unusual tactics for achieving the goals. And when it comes to advertising, this is a strategy that aims to present the product/service in an unconventional way with as little budget as possible. But everything is relative, and that is why what was initially defined as "the smallest budget" may turn out not that small. Sometimes, the cost for this "cheap" marketing turns out to be too high and then, all this talking about how profitable it is to use such an approach is closer to the "gorillas" than to the guerrillas. But... we are once again in times of maximum cost optimization.

IBM is a veteran in

non-traditional advertising

and one of the biggest investors in Linux – the open-source operating system. In 2000, the company announced it would invest USD 1 billion in technology development. One of their advertising campaigns was called "Peace, Love, Linux" and included graffiti drawn in different cities, among them San Francisco, Chicago and New York. But this graffiti thing went too far and the San Francisco municipal government imposed a fine of USD 100,000. The company also had to pay another USD 20,000 for

лара за почистване на графитите и за адвокатски такси. Технологичният гигант получава широко медийно покритие, което вероятно оправдава глобата и непредвидените разходи. Графитите са популярен способ в герила маркетинга, той обаче може да бъде приет като вандализъм и да бъде наказан.

Такава стратегия би имала смисъл, ако наистина с много ум, но с твърде малко средства успее да предизвика

уау ефект

И така силно да прикове погледите на широк кръг заинтересовани, че те да започнат по-масово да купуват.

Основното средство в „герила“ подхода е въображението и този вид маркетинг се среща най-често по улиците, търговските центрове, по паркове и плажове, или най-общо казано, там, където достъп до рекламата имат много хора. Новата ситуация показва, че партизанският маркетинг трябва да се настрои към всяка ситуация и да може с интересни хрумки да стига и до хора, които например си стоят въкъщи пред компютрите и продължават да имат макар и по-специфично потребление. И вече е съвсем очевидно, че маркетинговете и рекламистите трябва да

cleaning the graffiti and for lawyers' fees. The tech giant achieved broad media coverage, which probably justified the fine and the unexpected costs. Graffiti is a popular way in guerrilla marketing, however, it can be considered as vandalism and, therefore, be punishable.

Such a strategy would make sense if, using scarce resources in a very clever way, it manages to cause a

wow effect

and to grab the attention of a wide range of potential customers so strongly that the majority of them start buying.

The main tool in the "guerrilla" approach is imagination and this type of marketing is most common on the streets, in malls, parks and at the beaches, or more generally, where many people are exposed to the advertising. The new situation has shown that guerrilla marketing needs to adapt to every situation, and, by employing smart ideas, be able to reach people who, for example, stay at home in front of their computers and continue to have even more specific consumption. And it is now quite obvious that marketers and advertisers should

генерират идеи

приложими и при критични обстоятелства. И за да е наистина голям ефектът на „партизанските“ реклами, много често те се правят със сериозни вложения. „Креативната част“ също има своята цена и истински добрите идеи обикновено струват скъпо. Те дори може да са най-скъпата част в цялата кампания, която да не е никак евтина. Ето един пример – метални капаци на шахти, имитиращи бисквити с определена марка. И ако нещо допълнително не кара минувачите да сведат поглед надолу, това може да се окаже просто една инвестиция в капаци за шахти. Разбира се, такава кампания ще се съчетае и с други канали на рекламата, за да се постигне широко въздействие. Навлязохме във фаза, в която маркетингът ще трябва внимателно да буги потреблението при рестарта на икономиката.

Свидетели сме как реалността твърде бързо се преобръща. Маркетинговете и рекламистите имат нужда от нови „оръжия“, които може да са и добре тунинговани стари. Няколко подхода биха били добър помощник: Отговорност, Провокация, Изненада, Забавление, Дързост. Във времена на несигурност и криза страхът е най-мощното оръжие, но не натискайте неговия спусък. (1)

generate ideas

that are applicable even in critical situations. In order for the impact of the "guerrilla" ads to be really big, they are often made with serious investment. The "creative part" also has its price, and really good ideas are usually expensive. They may even be the most expensive part of the whole campaign, which is not cheap at all. Here is an example – metal manhole covers imitating branded cookies. And if something doesn't make passers-by look down, it could just be an investment in manhole covers. Of course, such a campaign will be combined with other advertising channels in order to achieve wide impact. We have entered a phase where marketing needs to carefully encourage consumption when the economy restarts.

We are witnessing how reality can shift rather quickly. Marketers and advertisers need new "weapons" that might also be well-tuned old ones. Several approaches might be pretty helpful: Responsibility, Provocation, Surprise, Fun, Boldness. In times of uncertainty and crisis, fear is the most powerful weapon, but better not pull its trigger. (1)

The **MAYOR** .eu

The European Portal for Cities and Citizens

Щастието като бизнес инвестиция

Happiness as a Business Investment

Мая Цанева Maya Tsaneva

Щастието не е първото нещо, което посочваме като изискване, когато търсим работа, но вероятно е един от най-важните фактори, за да продължим да се развиваме професионално в една посока или в дадена компания. През последните години политиките, свързани със създаването на по-голяма удовлетвореност на служителите, се превръщат в задължителни при изграждане на работодателска марка. Появиха се „менеджъри щастие“, създаде се общност от външни експерти с компетенции в об-

Happiness is not the first thing we specify as a requirement when we are looking for a job, but probably it is one of the most important factors to continue developing professionally in a certain direction or a company. In recent years, the policies related to creating higher employee satisfaction have become mandatory when building an employer brand. Happiness managers appeared and a community of external experts was created, competent

Компаниите все повече се фокусират върху емоционалната обвързаност със служителите си

ластта на психологията и управлението на хора, които помагат за превръщане на щастието в инструмент за постигане на успех в бизнеса. Те се оказаха ценни и при овладяването на социалната криза, предизвикана от коронавируса.

Защо сега удовлетвореността и щастието се превърнаха в ключов фактор за привличане и задържане на служителите, или винаги е било така?

„За мен винаги е било така. Разликата е, че се изгубиха ценностите по пътя на презадоволеността и ненаситността в желанието за постигане на още и още, като се забрави „защо“ правим това, което правим. Все по-малко мениджърите обръщат внимание на истинските нужди или липси, както и самите служители станаха неблагодарни и изискващи, без разбиране, че когато балансът между „давам-получавам“ е нарушен, се разваля всичко“, казва Ани Хира, бизнес консултант.

Companies are focusing more and more on the emotional connection with their employees

in psychology and people management, who help turn happiness into a tool for business success. They also proved valuable in coping with the social crises, caused by the coronavirus.

Why the satisfaction and happiness has now turned into a key factor for attracting and retaining employees, or has it always been that way?

“It has always been that way for me. The difference is that we lost our values on the way to over-satisfaction and insatiable desire to achieve more and more, and we forgot “why” we do what we do. Less and less managers pay attention to the real needs or lacks, and the employees themselves became ungrateful and demanding, with no understanding that when the give-and-take balance is disturbed, everything falls apart,” says Ana Hira, business consultant.

According to the 2019 Workplace Happiness Report of the Udemy platform, 69% of the employees claim that their current job is their “dream job”. 62% point out that they would work even for smaller payment if they receive a proposal from a company that has a message and a mission that are closer to theirs. “Unfortunately for employers, workplace happiness is a relative emotional state, which is influenced by various aspects of personal life. That is why companies focus on the employees’ emotional connection with them,” comments Vivian Wu, senior analyst at the American consulting company Culture Amp.

What is the situation in Bulgaria? Together with Mihaela Zdravkova manager Happiness in Sirma Group, the business consultant Ani Hira and Lyubov Kirilova from Happiness Academy, we embark on a pursuit of happiness in our work in Bulgaria. What they have in common is that, though in different words, they bring out three key factors for workplace happiness. These are the presence of professional challenges and encouragement to strive for mastery and success, the feeling of “being at home”, and the freedom to express yourself.

Lyubov is a co-founder of Happiness Academy consultancy company, whose methodology is based on the happiness theory of Prof. Raj Raghunathan. “Happy employees bring happy clients, as well as higher profit. There are three key elements of happiness at work: mastery – closeness – autonomy. The first is to feel good at what we are doing and to be recognized for it. If we have a best friend at work, we are 7 times less likely to quit. Last but not least, it is important to

Михаела Здравкова / Mihaela Zdravkova

Според доклада за щастието на работното място за 2019 г. (2019 Workplace Happiness Report) на платформата Udemy, 69% от наетите твърдят, че настоящата им работа е тяхната „мечтана служба“. 62 на сто от тях посочват, че биха работили и за по-малко заплащане, ако получат предложение от компания с по-близки до тях послания и мисия. „За съжаление на работодателите, щастието на работното място е относително емоционално състояние, което се влияе от различни аспекти на личния живот. Затова и компаниите се фокусират върху емоционалната обвързаност на служителите с тях“, коментира Вивиан Уу, старши анализатор в американската консултантска компания Culture Amp.

Каква е ситуацията в България? Заедно с Михаела Здравкова мениджър „Щастие“ в Сирма Груп, бизнес консултанта Ани Хира и Любовь Кирилова от „Хепинес Академи“ се впуснахме в преследване на щастието в работата в България. Общото между тях е, че макар и с различни гуми, те извеждат три ключови фактора за щастието на работното място. Това са наличието на професионални предизвикателства и насърчаване на стремежа към майсторство и успех, усещане за „като у дома“ и свободата за изява.

Любов е съосновател на консултантската компания „Хепинес Академи“, чиято методика се базира на теорията за щастието на проф. Радж Рагунатан. „Доволните служители водят доволни клиенти, а също така и по-висока печалба. Има три основни елемента на щастието в работата: майсторство – близост - автономност. Първият е да имаме усещането, че сме добри в това, което правим, и да получаваме признание за това. Ако имаме

feel free in our actions, i.e. managers should not apply “micromanagement”, she explains.

According to Mihaela, a “happy office”, as she calls it, offers all amenities and benefits that make the employer competitive in hiring and retaining people. “The company should hire people who are active and different. It should not save money from employees, so that it can afford more flexible working hours and no overtime work is needed. Happy employees are loyal employees. They build a community that encourages them to feel satisfied and valued, and they express it to the outside, they share it. This is how happiness is branded.”

“I have worked with people who knew that they could have better office space and payment, but they were active, motivated and loyal, because they had a favourable environment, which was also a guarantee for a high level of satisfaction,” Ani adds. She says that building trust, transparency and a sense of belonging of the I-am-at-home type is key to retaining employees. We are a factor of the environment more than the environment affects us, i.e. quality communication truly is what gathers and develops a team. A healthy and good connection is built with regular communication and mutual respect. Building trust to a degree at which you can allow your people to make their own authoritarian and responsible decisions is the right decision,” she says.

According to Lyubov, most measures and activities should be directed toward giving greater freedom and creating a sense of belonging to the company, too, but often the decisions about the activities and the additional benefits are made without seeking the opinion of the employees. That is why she advises employers to understand and follow their teams as much as possible and to develop them according to their pace, and not according to preliminary expectations of interests and ambitions. “People are generators of ideas, and this is the type of people that should be encouraged. Employers should support their creativity by making them feel well – this is where I, the Happiness Manager, intervene again, Mihaela also comments.

She is a supporter of live communication, but she also offers possibilities that encourage people to share their home office – like many Bulgarians have to work in a state of emergency. “I created a group in order to continue our informal communication. We focus only on positive news,” she explains.

“Crisis situations do not imply happiness, but action, communication and adequate measures. Understanding and communication are very important,” Ani says, too. She adds that workplace happiness is measured by “loyalty, dedication, good comments by the employees, as well as by long-lasting client relationships,” and business results depend directly on that. Lyubov concludes that happy people are 3 times more resourceful, and happy salespeople achieve 30% higher results.

“If our intentions and business are “pure”, and if we work hard to build “warm” relations in and outside of the company, I believe that everyone is doomed to a happy and successful business!” Ani concludes. Lyubov smiles: “Happiness can be learned – this is exactly what gives us confidence to move forward.” (→)

най-добър приятел на работното си място, е 7 пъти по-малко вероятно да напуснем работа. Не на последно място е важно да се чувстваме свободни в действията си, т.е. мениджърите да не прилагат „микро управление“, пояснява тя.

Според Михаела, в един „щастлив офис“, както тя го нарича, има всички удобства и придобивки, които позиционират работодателя като конкурентоспособен в наемането и задържането на служители. „Фирмата трябва да наема хора, които да са гейни и различни. Не трябва да пести от служители, за да може да си позволи по-гъвкаво работно време и да не се работи извънредно. Щастливите служители са лоялни. Те изграждат общност, която ги провокира да се чувстват удовлетворени и ценни, и те го изразяват навън, споделят го. Така се брандира щастие“.

„Работила съм с хора, които знаеха, че могат да имат по-добри условия на офис пространство и заплащане, но бяха активни, мотивирани и лоялни, защото средата беше благоприятна за тях, което беше гаранция и за високо ниво на удовлетвореност“, допълва и Ани. Тя казва, че изграждането на доверие, прозрачността и усещането за принадлежност, тип „у дома съм си“, е ключово за задържането на служителите. Ние сме фактор на средата повече, отколкото средата влияе на нас, т.е. качествено общуване наистина е това, което събира и развива един екип. Здрава и хубава връзка се изгражда с редовно общуване и взаимно уважение. Изграждането на доверие в степен, в която може да позволиш на хората си да взимат авторитарно и отговорно решения за себе си, е правилното решение“, казва тя.

И според Любов повечето мерки и дейности са насочени към даване на по-голяма свобода и създаване на принадлежност към компанията, но често решенията за дейностите и допълнителните придобивки се взимат без мнението на служителите. Затова тя съветва работодателите да разбират и следват, доколкото е възможно, своите екипи и да ги развиват според техния темп, а не според предварителни очаквания за интереси и амбиции. „Хората са генератори на идеи и точно такива хора трябва да бъдат толерирани. Работодателят трябва да поддържа креативността им, като ги кара да се чувстват добре - тук отново се намесвам аз, мениджърът „Щастие“, коментира и Михаела.

Тя е привърженик на живото общуване, но предлага и варианти, които насърчават хората да споделят своя хоум офис – както се наложи на много българи да работят при извънредното положение. „Създадох група с цел да продължи неформалното ни общуване. Фокусираме се само върху позитивни новини“, пояснява тя.

„Кризисните ситуации не предполагат щастие, а действие, комуникация и адекватни мерки. Важно е да има разбиране и съдействие“, казва и Ани. Тя допълва, че щастие на работното място се мери в „лоялност, отдаденост, добри приказки от служителите, както и от дълготрайни клиентски отношения“, и бизнес резултатите са в пряка зависимост от това. Любов завършва, че щастливите хора са 3 пъти по-изобретателни, а щастливите продавачи постигат с до 30% по-високи резултати.

„Ако сме „чисти“ в намеренията и бизнеса си и ако работим, изграждайки „топли“ отношения вътре и вън, вярвам, че всеки е обречен на щастлив и успешен бизнес!“, завършва Ани. Любов се усмихва: „Щастие се учи – именно това ни дава увереност да продължаваме напред“. ☺

Любов Кирилова с проф. Радж Рагунатан

Lyubov Kirilova with Prof. Raj Raghunathan

И офисите не са това, което бяха

Започва пренареждане и подгукта на цифровата трансформация, която получи внезапно ускорение

Rearrangement has started under the rule of digital transformation, which has been suddenly accelerated

Offices Are Not What They Used to Be, Either

Тони Григорова Toni Grigorova

Големите кризи, пред които реалността ни изправя, винаги като в огледало се оглеждат в пазара на недвижими имоти. И едно от отраженията на пандемията срути оптимистичните кули на инвеститорите в офис сгради. Видя се, че част от компаниите може да работят от вкъщи, а резултатите не само не са по-лоши, но при някои дори се и подобряват. Този и още други фактори повлияха върху промяната на картината в бизнес имотите. Започна поредната трансформация, провокирана от необходимостта разходите да се редуцират, но и от желанието бизнесът да стане по-ефективен.

Гъвкавост

е дума, която стана ключова и по отношение на офисите. Нужно ли е сутрин и вечер да пътуваме в задръстванията в големия град, ако може да приложим по-ефективна формула – този въпрос си зададоха всички, които видяха предимствата на работата от дистанция. Разбира се, това се отнася за бизнеси, чиято дейност не изисква екипите да са под един покрив. Компаниите започнаха да преосмислят необходимостта от големите пространства, които са ползвали преди пандемията.

„Новата ситуация ще даде

„гориво“ на коуъркинга

смята Емил Шекерджишки, който е двигателят на Networking Premium coworking space. - Бизнес моделът, който сме развили, е адаптивен. Променените реалности изискват да добавим нови предложения и да проявяваме максимално разбиране към нуждите на нашите клиенти. Вярвам, че мнозина ще преоткрият предимствата на споделеното работно пространство, особено когато е в близост до техния дом“. В този период на затягане на колана и свиване на разходите в Networking Premium ще са още по-отворени към очакванията на своите наематели и, ако се наложи, ще предприемат и други иновативни промени. Емил Шекерджишки е убеден, че коуъркингът остава

оптимално решение

не само за млади компании, но и за по-зрели бизнеси, които може да развиват дейността си и от дистанция. Особено когато клиентите им се чувстват свободни и не са обвързани с тежки договори. Това им позволява офиса да е в съответствие с тяхното темпо на разрастване или свиване на нуждите. Networking Premium coworking space не се огъва пред трудностите, а използва пандемията, за да провери устойчивостта на своя бизнес модел. И не се отказва да отвори офис и в центъра на Пловдив, след като трите им обекта в София са с ключово местоположение.

Коуъркинг не се менажира много лесно и не е никак просто

The big crises that reality bestows upon us have always been reflected in the real estate market as if in a mirror. And one of the reflections of the pandemic tore down the castles in the air of investors in office buildings. It became clear that some companies are able to work from home, and the results did not get worse, but even improved in certain cases. This and other factors influenced the change in the state of business properties. Yet another transformation has started, provoked by the necessity for the expenses to be reduced but also by the desire to make business more efficient.

Flexibility

became a key word when it comes to offices. Is it necessary to commute during the big traffic jam in the morning and in the evening if we could apply a more effective formula – this question was asked by all who saw the benefits of working remotely. Of course, this applies to businesses whose activity does not require the teams to be under one roof. Companies have started to reconsider the need for large spaces that they were using before the pandemic.

“The new situation will provide

“fuel” to co-working,

believes Emil Shekerdzhiski who is the drive behind Networking Premium co-working space. “The business model we have developed is adaptable. Changed realities require us to add new offers and show maximum understanding to the needs of our clients. I believe that many will rediscover the benefits of a shared workspace, especially when it is close to their home.” In this period of belt-tightening and cutting costs, Networking Premium will be even more open to the requirements of its renters and, if necessary, it will undertake other innovative changes. Emil Shekerdzhiski is convinced that co-working remains an

optimal solution

not only for startup companies, but also for mature businesses that can perform their activities remotely. Especially when their clients feel free and are not bound by cumbersome contracts. This allows the office to aligned with their pace of expansion or contraction of needs. Networking Premium co-working space does not bend over difficulties, but uses the pandemic to test the sustainability of its business model. And it did not give up on opening an office in the centre of Plovdiv, after having its three sites in Sofia in key locations.

Co-working is not managed very easily and it is not simple at all

Емил Шекерджийски вярва, че мнозина ще преоткрият преимуществата на споделеното работно пространство

Emil Shekerdzhiski believes that many will rediscover the benefits of a shared workspace

да превключиш

към този модел, искат се специфични умения и добър екип, който знае как на най-високо ниво да предлага необходимите услуги. При започналата трансформация от собствениците на офис площи се очаква да проявят иновативност, но и търпение, за да се задържат на пазара.

Не може обаче да поставим всички офис площи под един общ знаменател. Всеки случай има своя специфика. Интересен е подходът на Риск Електроник. Преди пет години компанията проучва няколко технологични решения, които дават възможност за пренасяне на дейността във виртуална среда. Избираят Битрикс24, тъй като тази платформа е удобна за работа на екипите. Тя служи не само за управление на процесите, но и като фирмена социална медия. От 3 години насам Риск Електроник е партньор на производителя на Битрикс24 и на българския пазар предлага достъп до платформата на всички, които желаят

да пренесат физическия си офис онлайн

Освен IT бизнес, компанията развива дейност, свързана с отдаването на собствени офис площи и апартаменти под наем. Самата тя преосмисля промяна в заетите от нея офис площи, което вероятно ще направят и някои от техните клиенти. Риск Електроник обаче добре са премерили риска и, освен реалните пространства за работа на абонаментен принцип, дават достъп до виртуални офиси в Битрикс24. Предлагат безплатна версия за всеки, който иска да се научи да работи дистанционно, без ограничения във времето за ползване. Правят и безплатни обучения. После всяка компания преценява дали ще иска да им бъдат отключени други функционалности чрез платени услуги.

Дигиталната свързаност дава нови и нови улеснения. Виртуални офиси, виртуални срещи, бърз обмен на данни – всичко това променя необходимостта някои от екипите физически да работят заедно. Промяната отново ни напомни, че тя е най-постоянното нещо. И в тази буря някои ще загубят почва под краката, други ще намерят начин да доплуват до бряг, на който да се установят до следващия трус. (1)

to switch

to this model; what is required are specific skills and a good team that knows how to provide the required services at the highest level. In this transformation, the owners of office areas are expected to be innovative and patient in order to stay on the market.

However, we cannot generalize about all office areas. Each case has its own specifics. The approach of Risk Electronics is interesting. Five years ago, the company studied several technological solutions that enabled a business activity to be transferred to a virtual environment. They chose Bitrix24 because this platform is convenient for team work. It is used not only for process management but also as a corporate social media. For 3 years now, Risk Electronics has been a partner of the manufacturer of Bitrix24 and offers access to the platform on the Bulgarian market to all who want

to physically transfer their office online

In addition to the IT business, the company also rents out office areas and apartments that it owns. It is reconsidering a change in its office spaces, which some of its clients are also likely to do. However, Risk Electronics have weighed the risk well and, apart from the physical subscription-based workspaces, provides access to the virtual offices in Bitrix24. They offer a free version to anyone who wants to learn to work remotely, with no restrictions on usage time. They also organize free trainings. Then, each company decides whether it wants to unlock other features through paid services.

Digital connectivity provides many new conveniences. Virtual offices, virtual meetings, fast data sharing – all this changes the need for some of the teams to physically work together. The change reminds us once again that it is the most constant thing. And in this storm, some will lose ground under their feet, while others will find a way to swim to the shore where they can settle down until the next commotion. (2)

Пандемия на следенето

Заради заразата правителствата могат да увеличат значително наблюдението на своите граждани, разтревожен е Едуард Сноудън. И не е единствен

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Китай никога не се е славил с усилията си за защита правата на своите граждани. Един пример от последния месец обаче направи впечатление като особено сериозно нарушение на личната неприкосновеност, дори и по стандартите на комунистическата страна. Според западни издания, в опита си да проследяват по-добре хора, поставени под карантина заради коронавируса, в някои случаи органите на реда са си позволявали да монтират камери за видеонаблюдение дори в техните домове.

Това може и да е сред най-видимите примери за нару-

Pandemic of Surveillance

Governments can dramatically increase the surveillance of their citizens because of the contamination, Edward Snowden worries. And he's not the only one

China has never been known for its efforts to protect the rights of its citizens. However, one example from the last month made it seem like a particularly serious breach of privacy, even by the standards of the communist country. According to Western publications, in an attempt to better track people quarantined because of the coronavirus, in some cases the police has gone as far as to install CCTV surveillance cameras even in their homes.

This may be one of the most apparent examples of rights abuse during the pandemic, but it is by no means

шаване правата на граждани във връзка с пандемията, но той съвсем не е единствен. През последните седмици правителствата по света сякаш се надпреварват да измислят и въвеждат нови начини за проследяване, а Пондесната империя безспорно води непрестижна класация. Тя обаче не е единствената – редица държави, включително САЩ и страни в Западна Европа, също прибягват до такива непопулярни методи. Причината – опитите им да се справят с пандемията от COVID-19, в комбинация с напредъка на технологиите.

Архитектура за потисничество

Така бившият американски шпионин Едуард Сноудън определи това, което много страни създават гнес с оправданието, че се борят срещу разпространението на коронавируса. В интервю за *Vice* Сноудън, който е преследван от САЩ за това, че разкри пред света методите за повсеместен шпионаж на американските разузнавателни служби, посочва, че много правителства използват пандемията, за да въвеждат нови системи и практики за наблюдение на своите граждани. Той посочи, че не очаква властимащите да се откажат от тази новопридобита власт след края на здравната криза и призова обществата да не позволяват това да доведе до по-могъщо авторитарно управление по света.

Сноудън е категоричен и по друг важен въпрос: можехме ли да предвидим пандемията? „Няма нищо по-лесно за прогнозиране от здравна криза в свят, в който ние живеем просто един върху друг в пренаселени и замърсени градове“ - убеден е бившият шпионин. Според него както учените, така и разузнавателните агенции са очаквали такъв развой. И гнес редица правителства използват

the only one. In recent weeks, governments around the world seemed to be racing to come up with new ways of tracking, the Empire of the Sun undoubtedly being a leader in this unprecedented ranking. However, it is not the only one - a number of countries, including the United States and countries in Western Europe, have also resorted to such unpopular methods. The reason - their attempts to cope with the COVID-19 pandemic, in combination with the advancement of technology.

Architecture for Oppression

That is how former American spy Edward Snowden described what many countries were creating at the moment with the excuse that they were fighting the spread of the coronavirus. In an interview with Vice, Snowden who has been persecuted by the US for revealing the methods of ubiquitous espionage of US intelligence services, shared that many governments use the pandemic to introduce new surveillance systems and practices for their citizens. He said he did not expect those in power to give up this newly acquired power after the end of the health crisis, and called on societies not to allow it to lead to more authoritarian governance around the world.

Snowden was adamant about another important question: could we have predicted the pandemic? "There is nothing easier to predict than a health crisis in a world where we live on top of each other in crowded and polluted cities," the former spy believed. According to him, both scientists and intelligence services expected such a development.

кризата, за да разширят възможностите за следене на своите граждани. „Без значение как се използва, това, което се създава, е архитектура за потисничество“ - добавя той.

Нови технологии – нови начини за следене

Оказва се, че в разгара на здравната криза локализацията на мобилните устройства и събирането на трафични данни далеч не е единствената форма на следене, която някои държави обмислят. В своя статия за „Файненшъл Таймс“ израелският писател Ювал Ноа Харари неотдавна посочи, че развитието на технологиите, в комбинация със заплахата на пандемията, могат да доведат до нови методи за наблюдение. Според него, ако не сме внимателни, епидемията може да маркира важен повратен момент в историята на наблюдението и да се премине от такова „над кожата“ към такова „под кожата“. Правителствата вече биха искали да знаят не само какво посещавате, а и каква е нашата телесна температура, сърдечен ритъм или кръвно налягане. И с новите сензори на смартфоните и носимите устройства като гривни и очила това вече е постижимо. Резултатът може да бъде едно бъдеще, в което правителството знае дали сме болни, дори преди ние самите да узнаем това.

Вероятно мнозина ще се запитат какво е лошото да получаваме подобна навременна информация за нашето здраве. Харари обаче отива още по-далеч, описвайки различни други сценарии за използване на тези физически данни, събирани чрез новите технологии. „Ако можете да наблюдавате какво се случва с телесната ми температура, кръвно налягане и сърдечен ритъм, докато гледам гаген видеоклип, ще можете да научите какво ме кара да се смея, да плача и какво ме прави наистина яросан“ - предупреждава писателят. Според него, ако корпорации и правителства започнат да събират масово нашите биометрични данни, те ще започнат да ни познават много по-добре от нас самите.

Харари е убеден, че обществата трябва да направят избор, взимайки предвид всички тези аспекти.

Властите по света не изглеждат като да се притесняват от подобни предупреждения. Включително и тези в демократичните държави. Неотдавна американският Център за контрол и превенция на заболяванията получи ново финансиране в размер на половин милиард долара за изграждане на система за наблюдение и събиране на данни, която трябва да проследява разпространението на коронавируса. Любопитното е, че средствата за това ще дойдат от мащабния план за стимулиране на икономиката, подписан от Тръмп. Някои американски градове като Кънектикът пък започват да следят своите граждани с летящи дронове, които ще измерват тяхната температура и ще наблюдават дали се спазват изискванията за дистанциране. В редица страни, включително и България, бяха приети нови законови текстове, позволяващи проследяването на трафични данни.

Китай безспорно е сред лидерите при въвеждането на подобни практики. В страната функционира мащабна система за наблюдение на гражданите, която беше разширена в разгара на епидемията. Беше въведено и ново мобилно приложение, което събира личните данни на всеки потребител и му дава указания къде може да ходи и къде – не. То би могло да предпази гражданите от доближаване до хора, заболели от коронавируса. Същевременно

Even today, a number of governments are using the crisis to expand their citizens' monitoring capabilities. "No matter how it is used, what is being created is an architecture for oppression," he added.

New technologies - new methods of surveillance

At the height of the health crisis, it appears that mobile device localization and traffic data collection is by far not the only form of monitoring that some countries are considering. In an article on the Financial Times, Israeli writer Eyal Noah Harari recently pointed out that technological developments, combined with the threat of the pandemic, could lead to new methods of surveillance. According to him, if we are not careful, the epidemic could mark an important turning point in the history of surveillance and move from being "above the skin" to one "under the skin". Governments would already like to know not only what we visit, but also what our body temperature, heart rate or blood pressure is. And with the new sensors on smartphones and wearable mobile devices such as bracelets and glasses, this is now achievable. The result may be a future where the government knows if we are sick, even before we know it ourselves.

Many will probably wonder what's not to like about receiving such timely information about our health. However, Harari goes further, describing various other scenarios for using this physical data collected through the new technologies. "If you can track what happens to my body temperature, blood pressure and heart rate while watching

но критиците вече предупредиха, че подобна технология лесно може да доведе и до злоупотреби с власт.

Големият въпрос

според някои анализатори е дали свободните демократични общества биха могли да се справят ефективно с пандемия, или техният модел се е провалил. В потвърждение на втората теза е по-бързото овладяване на кризата в страни като Китай, в които човешките права не са приоритет. Едуард Сноудън обаче не е съгласен: „Не мисля, че авторитарните режими са по-добри в справянето с кризата от демократичните. Бяха посочени аргументи, че Китай може да направи неща, които САЩ не могат. Но това не означава, че техните действия са по-ефективни“. Той добавя също, че не може да се вярва на данните за броя на заразените, предоставяни от Китай.

В потвърждение на неговата теза са и добрите новини от демократични страни като Германия, Дания, Финландия, Нова Зеландия и Южна Корея, в които изглежда, че поне на този етап кризата е овладяна, а броят на смъртните случаи е много по-малък. А неотдавна лидерите на редица европейски страни излязоха с обща декларация срещу използването на коронавируса за разширяване правомощията на държавата. Примерите от целия свят показват, че демокрацията има достатъчно капацитет да се справи с подобна криза. Предотвратяването на новите опити за наблюдение и нарушаване на личната неприкосновеност обаче не е спринт, а маратон, и обществата, както и медиите, ще трябва първо да оценяват с критичен поглед всеки опит на правителствата в тази посока. (1)

a video, you will be able to learn what makes me laugh, cry, and what makes me really angry," the writer warns. According to him, if corporations and governments start massively collecting our biometric data, they will begin to know us much better than we know ourselves.

Harari is convinced that societies have to make a choice, taking all these aspects into account.

Authorities around the world don't seem to be concerned about such warnings. Including those in democratic states. Recently, the US Centers for Disease Control and Prevention received new funding worth half a billion dollars to build a monitoring and data collection system to track the spread of the coronavirus. It is curious that the funding for the project will come from Trump's large-scale economic stimulus plan. Some US cities, such as Connecticut, are beginning to monitor their citizens with flying drones that will measure their temperature and monitor compliance with the distance requirements. In a number of countries, including Bulgaria, new legal texts have been adopted to allow the tracking of traffic data.

China is undoubtedly among the leaders in introducing such practices. There is a large-scale citizen surveillance system in place in the country, which was expanded at the height of the epidemic. A new mobile application has been introduced that collects

the personal data of each user and gives him directions on where to go and where not to go. It could protect citizens from getting closer to people with coronavirus disease. At the same time, critics have already warned that such technology could easily lead to abuse of power.

The Big Question

according to some analysts is whether free democratic societies could effectively deal with a pandemic or their model have failed. In support of the second thesis is the rapid management of the crisis in countries such as China, where human rights are not a priority. Edward Snowden, however, disagrees: "I do not think that authoritarian regimes are better at dealing with the crisis than the democratic ones. It has been argued that China can do things that the US cannot. But that doesn't mean their actions are more effective." He also added that data provided by China on the number of people infected could not be trusted.

In support of his view come also the good news from democratic countries such as Germany, Denmark, Finland, New Zealand and South Korea, in which at least at this stage the crisis seems to have been resolved and the death toll is much smaller. And recently, leaders in a number of European countries issued a joint statement against the use of coronavirus to expand the powers of the state. Worldwide examples show that democracy has enough capacity to deal with such a crisis. Preventing new attempts to monitor and violate privacy, however, is not a sprint, but a marathon, and societies, as well as the media, will have to critically evaluate each government's attempts in this direction. (2)

Спасиха ли ни технологиите

Това е първата пандемия в човешката история, в която изолацията беше обезпечена от наличието на дигитални решения за бизнес, образование и забавление

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Представете си, че се налага да си стоим вкъщи, защото по света върлува пандемия и има изискване за социална изолация. Не ви е трудно, нали? А сега си представете, че трябва да правите същото, но без да разполагате с високоскоростен интернет, социални мрежи, приложения за видеоразговори, онлайн магазини и всички останали дигитални услуги, които са ни толкова полезни през последните седмици.

Какво например, ако пандемията се беше случила преди петнайсетина години? Време, в което електронната търговия тепърва прохождаше, нямаше онлайн инструменти като Zoom и Teams, или не бяха толкова добре развити. Електронното образование беше само пожелателен израз, а сайтове като Уча.се все още не съществуваша. За поръчка на храна по интернет от платформи като eVag пък изобщо няма смисъл да споменаваме.

Светът имаше огромен късмет, че първата от много поколения насам пандемия се случва след години на интернет революция. Този тайминг ни позволи днес много от нас да работят от домовете си, да правят срещите си онлайн, да пазаруват по интернет и дори децата им да учат виртуално чрез видеовръзка с учителите си. Ако трябваше да преминем през предизвикателството на изолацията без всички тези технологии, щяхме да имаме огромни затруднения да се информираме, да комуникираме помежду си, да работим и да учим, а щетите върху икономиката щяха да са несравнимо по-големи.

Това е първата пандемия в историята, при която изолацията е обезпечена от наличието на множество дигитални решения за общуване, бизнес, образование и дори забавление. В резултат днес огромен брой фирми по целия свят успяха по-лесно или по-трудно да пренесат работата си онлайн и да запазят дейността си или част от нея. Срещи между екипите, семинари и дори цели пресконференции вече се правят в приложения за видеоразговори, а актуалната шега е „Откъде можехме да знаем, че всички онези срещи всъщност са можели да бъдат просто имейли и телефонни обаждания“. Фирмите, които от години работят на този принцип, пък изобщо не са променили работния си процес.

Unsplash

Did technologies save us

This is the first pandemic in human history, in which isolation was secured by the available digital solutions for business, education and entertainment

Imagine that we have to stay at home because there is a pandemic over the world and there is a requirement for social isolation. It's not hard to imagine, is it? Now imagine that you should do the same, but without the high-speed internet, social networks, video chat applications, online stores and all other digital services that have been so useful in recent weeks.

What if the pandemic had happened fifteen years ago? At a time when e-commerce was still in its infancy, there were no online tools like Zoom and Teams, or they were not

Приложенията за видеовръзка позволиха работа на екипи от дистанция

Video connection applications allowed teams to work remotel

as well developed. E-learning was only a wishful thinking, and sites like Ucha.se (I.learn) did not yet exist. Not to even mention ordering food online from platforms such as eBag.

The world was very lucky that the first pandemic in many generations occurred years after the Internet revolution. This timing has allowed many of us today to work from home, make appointments online, shop online and even teach their children virtually via video connection with their teachers. If we had to go through the challenge of isolation without all these technologies, we would have had great difficulty in keeping ourselves informed, communicating with each other, working and learning, and the damage to the economy would have been incomparably greater.

This is the first pandemic in history in which isolation is ensured by the availability of many digital solutions for communication, business, education and even entertainment. As a result, today a huge number of companies around the world were able to easily or with some difficulties move their work online and keep their business or part of it. Team meetings, seminars, and even entire press conferences

are already being made in video chat applications, and the current joke is "How were we supposed to know that all those meetings could actually have been just emails and phone calls." Companies that have been working on this principle for years have not changed their workflow at all.

The effect on the economy

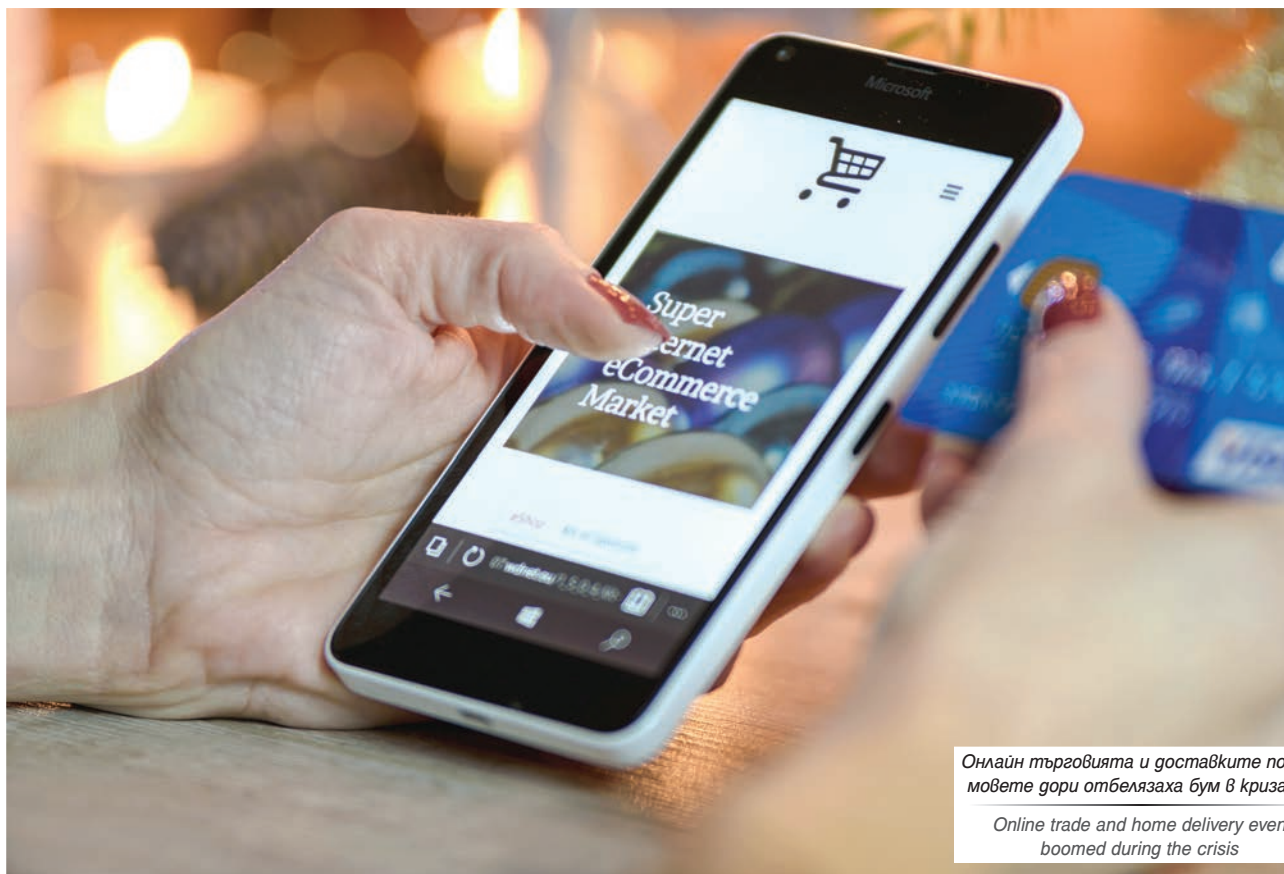
from this change is huge. Yes - in some industries, such as the restaurant and hotel industry, there was no way to benefit from this digitalisation. But in hundreds of other cases, it has helped businesses to keep going and saved jobs. Many retail outlets with an online store have managed to maintain much of their turnover by redirecting them through the network. Other fully online based businesses are seeing sales growth.

It's not just about business. We already have legal cases litigated through Skype, and in the US, such platforms are already being used for marriages. Even the oldest parliament in the world - the one of the UK - has recently started sitting partially online, allowing most MPs to ask questions via video. Meanwhile, streaming platforms such as Netflix have received new recognition - the American Film Academy has for the first time allowed Oscars to nominate films that have not been released in theaters. Digitalisation has allowed entire governments to sit effectively, institutions to do their

Ефектът за икономиката

от тази промяна е огромен. Да – в някои браншове като ресторантьорския и хотелиерския нямаше как да се възползват от тази дигитализация. Но в стотици други случаи тя спомогна за продължаване на дейността и за спасяване на работни места. Множество търговски обекти, разполагащи с онлайн магазин, успяха да запазят голяма част от оборотите си, пренасочвайки ги през мрежата. Други изцяло онлайн базирани бизнеси отчитат ръст в продажбите.

Не става въпрос само за бизнес. У нас вече има случаи на съдебни дела, гледани по Скуре, а в САЩ подобни платформи вече се използват за бракосъчетания. Дори най-старият парламент в света – този на Великобритания – неотдавна започна да провежда заседанията отчасти онлайн, позволявайки на повечето депутати да задават въпроси чрез видеовръзка. Междувременно стрийминг платформи като Netflix получиха ново признание – Американската филмова академия за първи път разреши за Оскар да бъдат номинирани и филми, които не са пускани по кината. Дигитализацията позволи на цели правителства да заседават ефективно, на институциите – да си вършат работата без физически контакт, на децата – да учат и на всички нас да се забавляваме в изолация.

Онлайн търговията и доставките по домовете дори отбелязаха бум в кризата

Online trade and home delivery even boomed during the crisis

Кои технологии не бяха развити навреме

Интернет революцията се случи в правилния момент, за да ни помогне по време на пандемията. Редица други иновации обаче не навлязоха достатъчно бързо, а също биха имали позитивен ефект в настоящата ситуация. Ако вече имахме доставки с дронове, това щеше да намали допълнително контактите и рисковете от разпространение на заразите. Същото важи и ако се използваха роботи за обслужване на хора в магазините и учрежденията. IoT (Internet of Things) също не навлезе достатъчно бързо, а можеше да спомогне за отдалечен мониторинг и управление на съоръжения във фабриките, ютилити системите и сградите, спестявайки в редица случаи нуждата от физически контакт.

Друга технология, която все още не е навлязла масово, а можеше да е от огромна полза, са 3D принтерите. Те биха могли да ни дадат повече независимост – да създаваме сами необходимите ни предмети локално, без значение дали производството на съответния продукт е спряло, дали доставката му е невъзможна в момента, или магазинът е затворен заради пандемията. Една добра идея например е всяка болница в бъдеще да разполага с 3D принтери, чрез които сама да може спешно да си създаде шлемове, маски и други необходими пособия.

Без да сме търсили този ефект, технологиите помогнаха много за справянето с епидемията, дадоха ни гъвкавост и разшириха възможностите ни. Оттук нататък можем само да се поучим от събитията и тепърва да положим по-целенасочени усилия в развитието на ключови иновации, които ще ни направят по-подготвени за бъдещи предизвикателства. (1)

work without physical contact, children to learn, and all of us to have fun in isolation.

Which technologies were not developed in time

The Internet revolution happened at the right time to help us during the pandemic. However, a number of other innovations did not come soon enough and would have also had a positive effect in the current situation. If we already had drone deliveries, this would have further reduced contacts and the risk of spreading infections. The same applies if robots have been used to service people in shops and establishments. IoT (Internet of Things) also did not enter quickly enough, but could have helped remotely monitor and manage facilities in factories, utility systems and buildings, saving in many cases the need for physical contact.

Another technology that has not yet become common, but could have been of great benefit, are 3D printers. They could have given us more independence - to create the items we need locally, regardless of whether the production of the product has stopped, whether its delivery was currently impossible, or the store was closed due to the pandemic. It is a good idea, for example, for each hospital to have 3D printers in the future, through which it can urgently create its own helmets, masks and other necessary tools.

Without purposefully looking for this effect, technology has helped a lot in dealing with the epidemic, it has given us flexibility and has expanded our capabilities. From here on, we can only learn from the events and we have yet to make a more focused effort in developing key innovations that will make us more prepared for future challenges. (2)

Sofia CyberSec 2020

Sofia Tech Park
www.sofiacybersec.com

Organised by

Digital
National
Alliance

ECONOMIC·BG

ИКОНОМИКА
economy MAGAZINE

Partners

3D

принтирането отвъд научната фантастика

printing beyond science fiction

Яна Колева Yana Koleva

3D принтирането е технология на повече от 30 години, която все по-ускорено се развива. И както много революционни изобретения, така и 3D принтерът се появява първо в научната фантастика. Британският писател Артур Кларк първи описва основните му функции още през 1964 г. Първият такъв принтер е пуснат през 1987 г. от Чък Хъл от 3D Systems, след което се появяват и други технологии за 3D печат.

Ниша

Най-развито е индустриалното 3D принтиране, но сред най-перспективните ниши е областта на здравеопазването и медицината. Киноиндустрията също не отстъпва - броните на Iron Man са направени на 3D принтер. В последните няколко години този бизнес се разраства динамично, тъй като има натрупване на знания. Доста индустрии обаче все още не са се сетили да използват удобствата на модерната технология.

Приложение

Засега 3D принтирането в България

Доста индустрии вече се ползват от предимствата на революционната технология, но бумът ѝ тепърва предстои

Quite a few industries are already enjoying the benefits of the revolutionary technology, but its boom is yet to come

3D printing is a technology that has been around for more than 30 years but now it is developing ever faster. And like many revolutionary inventions, the 3D printer first appeared in science fiction. The British writer Arthur Clark first described its main features back in 1964. The first such printer was released in 1987 by Chuck Hull of 3D Systems, after which other 3D printing technologies appeared.

Niche

Industrial 3D printing is the most developed area, but healthcare and medicine is among the most promising niches. The movie industry is not to be underestimated as well - Iron Man's armor is made on a 3D printer. In the last few years, this business has grown dynamically as there has been an accumulation of knowledge. However, many industries have not yet considered using the benefits of this modern technology.

Димо Димов напомня, че се очертава проблем с авторското право на 3D моделите

Dimo Dimov reminds that a problem with the copyright of 3D models is emerging

намира най-широко приложение в развойната дейност и създаването на нови продукти. Това позволява изделията да се тестват, преди да се пристъпи към тяхното масово производство. У нас има много продуктови фирми, които правят иновации и намират пазари по цял свят. Технологията може да мине отвъд прототипирането, като започне по-масово да се използва и при самото производство. Качествената професионална техника обаче все още струва твърде скъпо и има място за здравословна конкуренция, която да натисне надолу цените. Друго препятствие е бързината - като цяло принтирането става бавно. Но в последните години се върви към персонализация и когато има нужда от отделни бройки, се отваря ниша за 3D принтирането, обяснява Димо Димов от фирма „Солид Фил“. Това, което според него спира по-широкото използване на технологията за масови цели, е че, липсва универсална машина. Сега има няколко различни технологии, всяка от които има плюсове, но и минуси.

Която и област за развитие да избере, Иван Спиров ще използва 3D принтирането

Whichever area of development he chooses, Ivan Spirov will use 3D printing

Application

In Bulgaria, 3D printing is currently used most widely in the R&D and creation of new products. This allows the products to be tested before they are mass-produced. Here we have many product-oriented companies that innovate and penetrate markets around the world. The technology can go beyond prototyping and become more widely used in the production process. However, high-quality professional equipment is still very expensive and there is room for healthy competition to push prices down. Another hurdle is speed - generally printing is slow. But in recent years, there has been a shift towards personalization, and when there is a need for individual pieces, a niche for 3D printing opens, explains Dimo Dimov of Solid Fill. In his opinion, what is preventing the widespread use of the technology for mass purposes is the lack of a universal machine. Now there are several different technologies, each with its pros and cons.

Advantages

Speed may be a disadvantage in general, but not in the production of single units. In addition, the products are made with an overlay, which makes it possible to achieve a level of geometry which was previously unattainable. That way, engineers are breaking another barrier when designing new devices. This technology decentralizes production, because through digital files, the production of a product can be done anywhere in the world, including in our country, where there are suitable conditions for it. However, that is how the most serious problem emerges as well - the copyright of 3D models. Once they are sent out for printing, someone who does not hold the rights could profit from them. This is a technical and legal issue that will probably get an adequate solution in the future, Dimo Dimov hopes.

Convenience

There are printers that use photopolymers, which are able to work with up to six materials simultaneously, and

Предимства

Бързината може да е недостатък, но не и при производството на единични бройки. Освен това изделията се правят с наслявяване, което позволява да се постигне геометрия, непостижима преди това. По този начин инженерите прекарват още една бариера при дизайна на нови устройства. Технологията децентрализира производството, тъй като чрез дигитални файлове изработването на дадено изделие може да стане навсякъде по света и у нас, където има условия за това. Така обаче се очертава и най-сериозният проблем - авторското право на 3D моделите. Когато те са пратени за отпечатване, някой след това може да се възползва неправомерно. Това е технически и правен проблем, който вероятно напред във времето ще получи адекватно решение, надява се Димо Димов.

Удобство

Има принтери, които ползват фотополимера, те са в състояние да работят едновременно с до шест материала и чрез тази технология се създават реалистични модели. Ако такъв модел се прави по конвенционалните методи, това ще отнеме повече време и повече ресурс. У нас набира популярност и FDM технологията, която работи с пластмаси, широко използвани в индустрията. Тя позволява при поискване да се създават изделия в малки серии. Директното производство на крайни изделия чрез 3D принтиране излиза много по-евтино, отколкото ако се създаде инструмент за направата само на няколко бройки, уверява Велин Недялков, мениджър Продажби на 3D решения в „Технологика“.

Бързина

Скоростта на машините не е техен плюс, но тя постепенно расте. Както расте и скоростта, с която се развива 3D принтирането, казва на свой ред и Даниел Христов, мениджър Продажби в B2N – дистрибутор на 3D принтери и 3D скенери в цяла Източна Европа. 3D технологиите се ползват за изработването на прототипи и на малки серии детайли, на резервни части за машини, намират приложение в зъботехниката, бижутерията, архитектурата. Технологията навлиза доста бързо, защото предлага решения на конкретни проблеми, твърди Даниел Христов.

Накъде

3D принтирането е достъпно за малки и големи. Иван Спиров, ученик от XI клас на Американския колеж в София, е убеден, че тази технология ще се използва в най-различни области – гали ще се занимаваш с физика, биология, генетика, роботика, медицина, инженерство или архитектура, това умение ще е полезно. Борис Атанасов пък е 3D дизайнер и ще се радва скоро да дойде времето, когато ще има търсене на 3D модели, хората ще си ги купуват и в специализирано студио или вкъщи ще си ги принтират.

3D печатът ще остава ненадминат, когато се изисква бърза направата на единични части на ниска цена или когато геометрията на изделието може да бъде произведена с друга технология. Точно това ще е двигател на развитието. (1)

with this technology realistic models are created. If such a model is to be made by conventional methods, it would take more time and more resources. FDM technology that works with plastics, which are widely used in the industry, is gaining popularity in Bulgaria. It allows the creation of products in small batches upon request. Direct production of finished products via 3D printing is much cheaper than creating a tool for making only a few pieces, says Velin Nedyalkov, Sales Manager of 3D Solutions at Technologica.

Speed

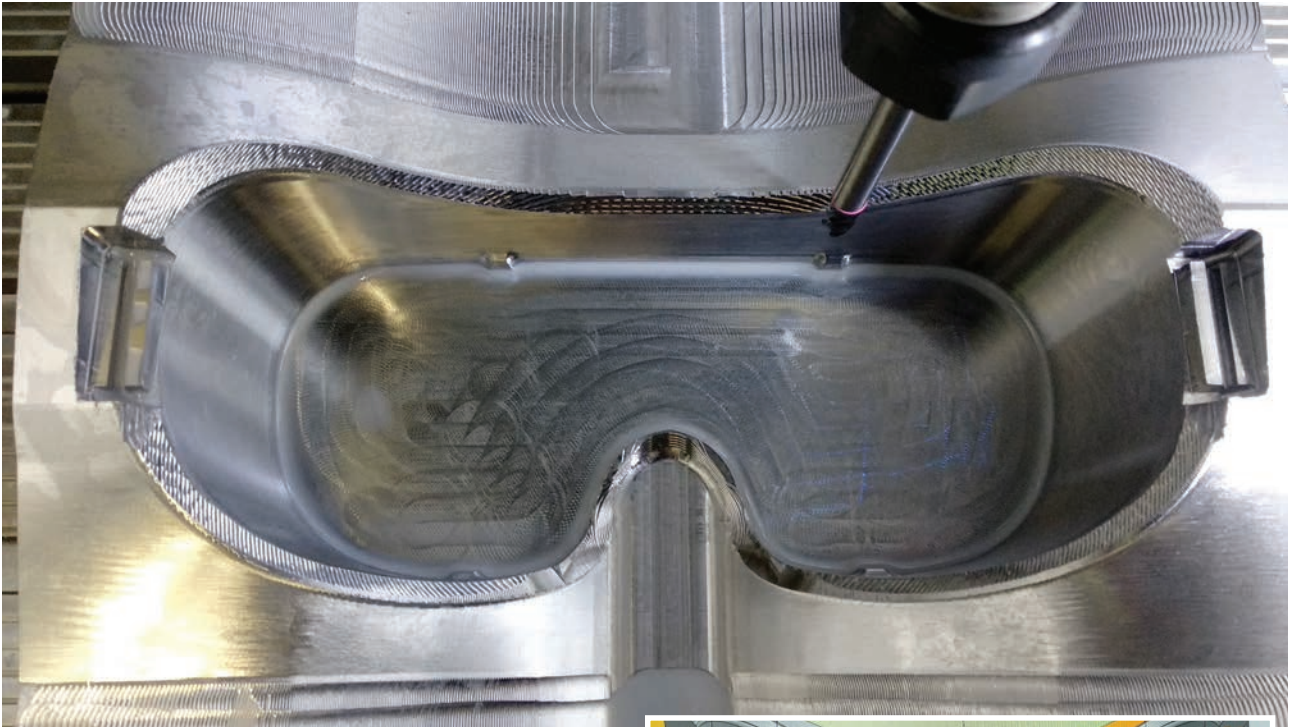
Machine speed is not a real advantage, but still it is gradually increasing. The same goes for the speed with which 3D printing develops, says Daniel Hristov, B2N Sales Manager - a distributor of 3D printers and 3D scanners throughout Eastern Europe. 3D technologies are used for prototyping and small series of parts, spare parts for machines, in dentistry, jewelry, architecture. This technology is rapidly advancing because it offers solutions to specific problems, says Daniel Hristov.

Where to

3D printing is available to both young and old. Ivan Spirov, an eleventh grade student at the American College in Sofia, is convinced that this technology will be used in a wide variety of fields – no matter if you are majoring in physics, biology, genetics, robotics, medicine, engineering or architecture, this skill will be useful. Boris Atanasov is a 3D designer and he is highly anticipating the time when there will be a demand for 3D models, which people will buy and print out in a specialized studio or at home.

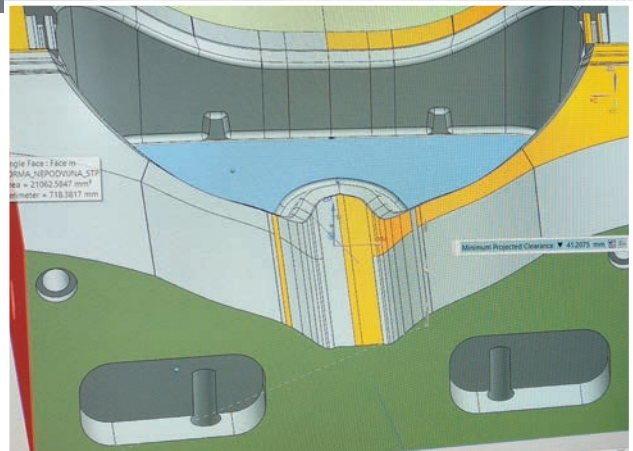
3D printing will remain unmatched when rapid production of low-cost parts is required or when product geometry cannot be fabricated using other technology. That precisely would be the driver of development. (2)

Защитни очила за далечно виждане *Long-range safety goggles*

Лабораторията за бързо прототипиране в София Тех Парк и „Арексим Инженеринг“ дават добър урок как рискът печели

The Rapid Prototyping Laboratory in Sofia Tech Park and Arexim Engineering teach us a good lesson in how taking a risk can pay off

Яна Колева Yana Koleva

Възможно ли е само за 12 дни един български завод да реорганизира производството си и от компоненти за автомобилната, електромеханичната и козметичната индустрия да премине към изработването на най-висок клас защитни очила и шлемове? Отговорът е: Да, „Арексим Инженеринг“ в Смолян успя да направи това. Но как?

Рогени от лупсата

Когато през март в България се очерта недостиг на предпазни средства срещу коронавируса за българ-

Is it possible in just 12 days for a Bulgarian plant to reorganize its production and switch from components for the automotive, electromechanical and cosmetic industries to the production of the highest class of safety goggles and helmets? The answer is: Yes, Arexim Engineering in Smolyan managed to do just that. But how?

Born out of deficiency

When a shortage of protective equipment against the coronavirus for Bulgarian medics emerged in March, during

Време е за нови технологии и технологичен трансфер, уверява проф. Георги Тодоров

It is time for new technologies and technological transfer, assures Prof. Georgi Todorov

ските медици, на среща с учени и представители на бизнеса министърът на икономиката Емил Караниколов отправя апел някой да се заеме с тяхното производство. Проф. Георги Тодоров, ръководител на Лабораторията за 3D креативност и бързо прототипиране на нови продукти към София Тех Парк, вижда в това шанс за натрупания професионализъм и веднага сформира екип, който да разработи предпазни очила и шлемове. Вносните са били китайско производство, но са имали много недостатъци. И преди учените да се заемат с направата на прототипи, те коментират с медицински специалисти, които ползват чужди аналози, какви характеристики трябва да има новият продукт. И само за два дни всичко е готово.

Първи на Стария континент

„Арексим Инженеринг“ съществува от 20 години и тези защитни очила са нейният първи собствен продукт. Той е „рожба“ на пандемията, но и след нейния край няма да стане ненужен, тъй като има широко приложение отвъд лечебните заведения. В цяла Европа няма такъв производител. Последната фабрика за ски очила на Стария континент е била в Италия, но преди девет години е преместена във Виетнам. Сега обаче с този продукт смолянската фирма може да влезе на нови пазари, които доточера са били изцяло недостъпни. Висококачествените защитни очила ще бъдат патентовани. Интелектуалната собственост се държи от екипа, който включва учени от София Тех Парк, Техническият университет в София и двамата представители на „Арексим Инженеринг“.

Скоростта е решаваща

„Технологиите за бързо прототипиране помагат в

a meeting with scientists and business representatives, Minister of Economy Emil Karanikolov urged anyone to start producing them. Prof. Georgi Todorov, Head of the 3D Creativity and Rapid Prototyping Lab at Sofia Tech Park, saw that as a chance to put the acquired professionalism into practice and immediately formed a team to develop safety goggles and helmets. The imported ones were Chinese-made, but had many drawbacks. And before scientists started making prototypes, they discuss with medical professionals who are using foreign analogues what characteristics the new product should have. And in just two days everything was ready.

Being First on the Old Continent

Arexim Engineering has been operating for 20 years and these safety goggles are the first product of their own. They are a “child” of the pandemic, but they will not become unnecessary after its end, as they could be widely used beyond medical establishments. There is no such manufacturer across Europe. The last ski goggles factory on the Old Continent was in Italy, but moved to Vietnam nine years ago. Now, however, with this product, the Smolyan company can enter new markets that were completely unavailable until now. The high quality safety goggles will be patented. The intellectual property is owned by a team that includes scientists from Sofia Tech Park, the Technical University of Sofia and two representatives of Arexim Engineering.

Speed is crucial

“Rapid prototyping technologies help create new products for the market in no time. They are tested before being put into mass production. This technology is also

съвсем кратки срокове да се създават нови продукти за пазара. Те се тестват, преди да бъдат въведени в серийно производство. Тази технология е полезна и когато трябва да се направи единичен продукт или изделие в малки серии, съобразено с конкретни особености на клиента. В извънредни ситуации подгоставчиците може да останат без поръчки, тогава те или спират, или търсят нови възможности“ – коментира проф. Георги Тодоров. Ако имат идеи за нови продукти, на помощ идва бързото прототипиране, тъй като при екстремни обстоятелства скоростта от идеята до пазара е от решаващо значение. Екипът на проф. Тодоров не е специализиран продуктово, а технологично. Това дава достъп до лабораторията за широк спектър от бизнеси, разбрали, че в моменти на подобни трансформации ключови за успеха са иновациите и бързото им изстрелване до пазара.

Ориентир в мъглата

Защитните очила са продукт, роден от добрата синергия между държавата, учените и бизнеса. Просто в точния момент всичко необходимо е било налице. В кризисна ситуация повечето фирми нямат куража да се заемат с нещо изцяло ново и се оставят течението да ги отнесе. „Арексим Инженеринг“ обаче успя да прозледне в мъглата на пандемията и сега е добър пример за „Риск печели“. Те са разбрали урока, че българската индустрия трябва да се стреми към по-висока добавена стойност, което би я приближило до сърцето на пазарите, вместо да стои на опашката на веригата. Ето и един от изводите на проф. Тодоров: „Кризата отваря кратките пътища към големите пазари, които иначе са недостъпни. Иновативни продукти с висока добавена стойност ще дадат преднина на българските компании в новата конкурентна реалност“.

Има начин

Пандемията заключи много врати, но отваря нови прозорци. Най-предприемчивите ще намерят начин да излязат от ситуацията, другите ще берат последиствията. Сега е моментът българският бизнес да открие нови територии чрез нови ниши, в които той предлага решения. Отново дойде времето на най-изобретателните, готови да скочат в неизвестното. (i)

useful when it is necessary to make a single product or a product in small series, tailored to the specific requirements of the customer. In emergency situations, the subcontractors may be left without orders, then they either stop or seek new opportunities”, commented Prof. Georgi Todorov. If they have ideas for new products, rapid prototyping comes in handy because in extreme circumstances, the time from idea to market is crucial. Prof. Todorov’s team is technologically and not product specialized. This gives the lab access to a wide range of businesses that have come to understand that, in times of such transformations, innovations and their rapid market launch are key to success.

Landmarks in the dark

Safety goggles are a product born out of the good synergy between the state, scientists and business. Just at the right moment when it was needed, everything was provided. In a crisis situation, most companies do not have the courage to deal with something completely new and let the flow carry them away. However, Arexim Engineering managed to look through the fog of the pandemic and is now a good example of a risk paying off. They have learned the lesson that the Bulgarian industry should strive for higher added value, which would bring it closer to the heart of the markets instead of standing at the bottom of the chain. Here is one of Prof. Todorov’s conclusions: “The crisis opens short paths to large markets that are otherwise inaccessible. Innovative products with high added value will give Bulgarian companies an edge in the new competitive reality.”

There is a way

The pandemic locked many doors but opened new windows. The most entrepreneurial ones will find a way out of the situation, others will suffer the consequences. Now is the time for Bulgarian business to discover new territories through new niches in which to offer solutions. Once again the time of the most inventive, of those ready to jump into the unknown, has come. (i)

Фабрика за нови лекарствени молекули

Филип Фратев и Димитър Димитров (вдясно) по свой начин доказаха, че и в България може да се правят разработки на световно ниво

Philip Fratev and Dimitar Dimitrov (right) proved in their own way that global developments can be done in Bulgaria

A Factory for New Drug Molecules

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Сточната разработка в точния момент – така може да се определи разработката на младата българска биотехнологична компания „Микар 21“ (Micar 21). Екипът е намерил начин да обезоръжи убиеца COVID-19 чрез разработването на троен подход в разкриването на лекарство, като по този начин успява да гарантира по-голяма ефективност и реализация.

В началото от компанията са успели да създадат подходяща специфична инхибиторна молекула, която да действа като антагонист едновременно на двата

Having the right development at the right time - this is how the development of the young Bulgarian biotechnology company Micar 21 can be described. The team has found a way to disarm the killer, COVID-19, by developing a triple approach in discovering a cure, thus ensuring greater efficiency and realization.

In the beginning, the company was able to create a specific suitable inhibitory molecule to act as an antagonist of both CCR5 and CCR7 proteins, which are

„Микар 21“ откри лек срещу COVID-19 и тази специализирана част от компанията скоро няма да е българска

Micar 21 has discovered a cure for COVID-19 and this specialized part of the company will soon not be Bulgarian

протеина CCR5 и CCR7, ключови в структурата на редица вируси – повечето видове коронавируси, СПИН, метастази на различни видове рак и имунни заболявания. Другите подходи са свързани с последните научни изследвания, които сочат, че COVID-19 влиза в клетката чрез друг мембранен протеин - ACE2. Има много одобрени лекарства, които забавят протеина ACE2, но не могат да се използват за лечение на вирусни инфекции. „Микар 21“ успява да разработи специфичен инхибитор, чрез който да се предотврати взаимодействието между COVID-19 и ACE2.

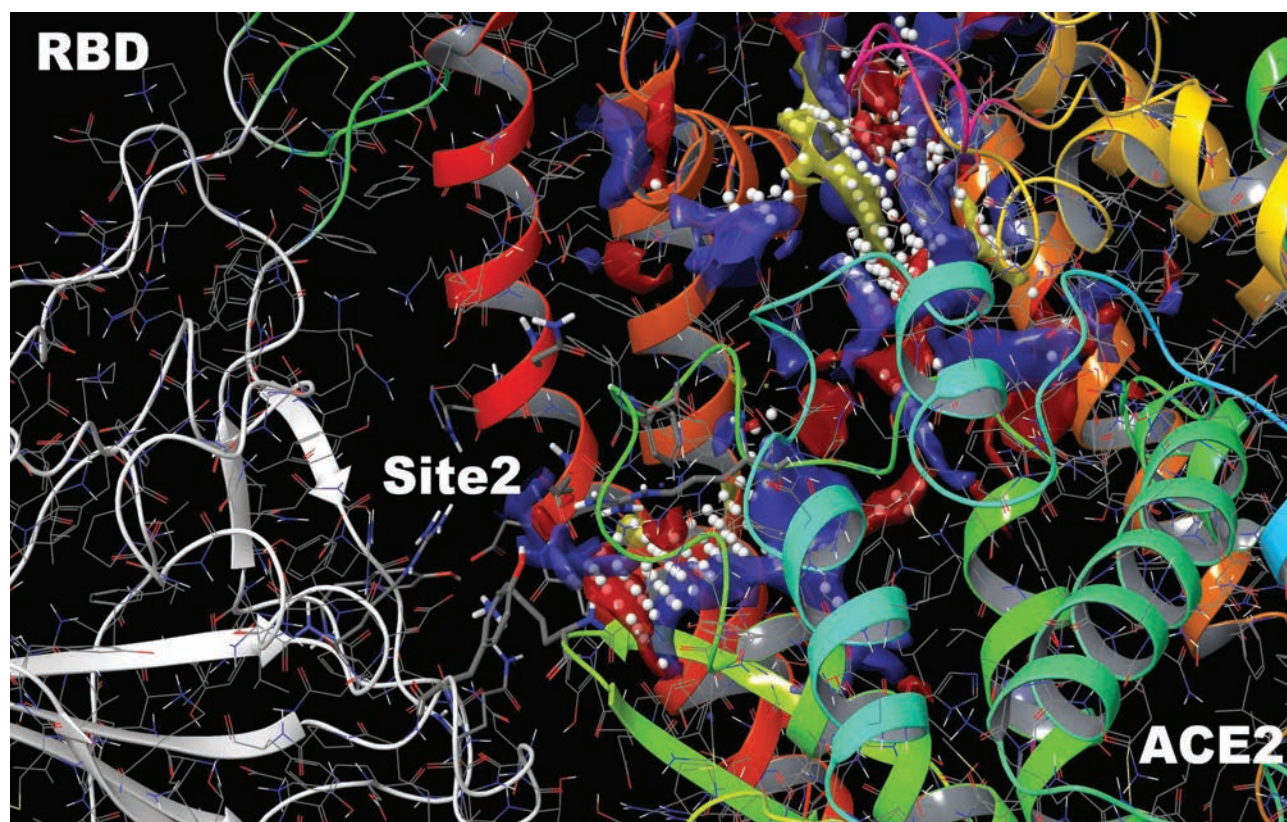
Обхват

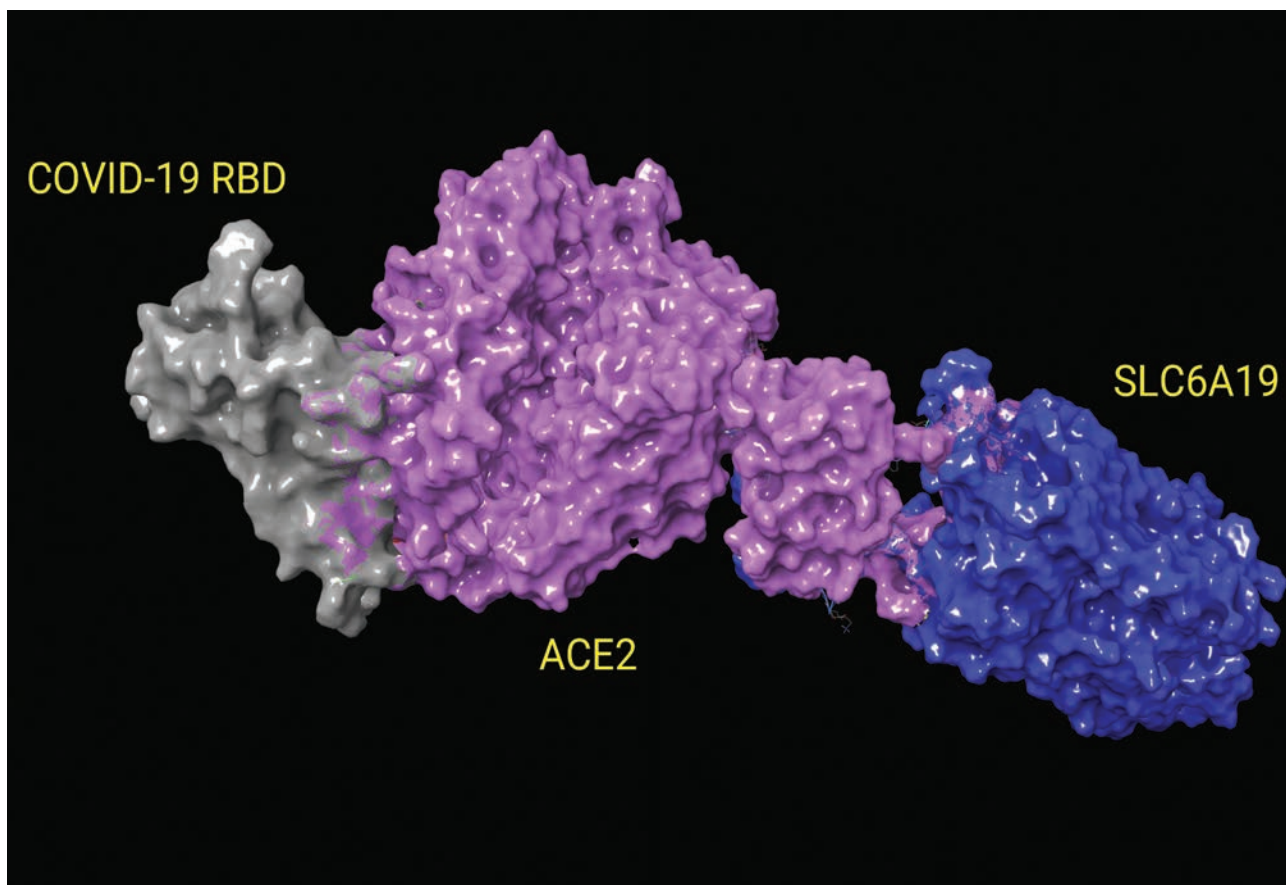
„Микар 21“ има 18 нови лекарствени молекули в 7 терапевтични области, сред които са неврологията, онкологията, сърдечносъдовата система, дерматологията и редките заболявания. Тя е фокусирана в първия етап от дизайна, разкриването на лекарства и създаването на модели за предвиждане на активността и селективността им. Ето защо може да наречем „Микар 21“ „фабрика“ за откриване на нови лекарствени молекули, чиято иновативност се крие в комбинирането на традиционната фундаментална наука с приложението на изкуствен интелект. И резултатите са обещаващи - успява да съкрати срока от 18 месеца на

essential in the structure of a number of viruses - most types of coronaviruses, AIDS, metastases of various cancers and immune diseases. Other approaches are related to recent scientific studies which indicate that COVID-19 enters the cell through another membrane protein - ACE2. There are many approved drugs that slow down the ACE2 protein but cannot be used to treat viral infections. Micar 21 manages to develop a specific inhibitor to prevent the interaction between COVID-19 and ACE2.

Scope

Micar 21 has 18 new drug molecules in 7 therapeutic areas, including neurology, oncology, cardiovascular system, dermatology and rare diseases. It focuses on the first stage of design, drug discovery, and the creation of models to predict their activity and selectivity. Therefore, we may call Micar 21 a "factory" for the discovery of new drug molecules whose innovation lies in combining traditional fundamental science with the application of artificial intelligence. And the results are promising - it manages to shorten the period from 18 months to 6 weeks for the transition to pre-clinical studies.

6 седмици за преминаването до предклинични изследвания.

Бизнес модел

Екипът създава теоретични дигитални структури и 3D модели на молекули. Тези, които се докажат като ефикасни, се отделят като активи в нови спин-оф компании, патентоват се, после се търсят инвестиции за следващите фази за клинично доказване на новия кандидат за лекарство.

Кой кой е

Основен двигател на проекта е г-р Филип Фратев, който е с близо 20-годишен опит в научната сфера. Работил е в престижни научни институти и университети в Европа и САЩ, в това число е бил част от Института по биофизика и биомедицинско инженерство при БАН. Има магистърска степен по физика, докторска степен по компютърна химия, натрупал е практика и в компютърната токсикология. Другият съосновател на компанията е Димитър Димитров, специалист по оптимизация на бизнес процеси. И двамата са завършили астрономия в Софийския университет, но имат много знания в различни сфери, което е огромно предимство при развитието на този общ проект.

Признание

Компанията е носител на редица награди, сред които „Инвеститор на годината 2018“, „Иновативно предприятие на годината“, голямата награда на Ев-

Business model

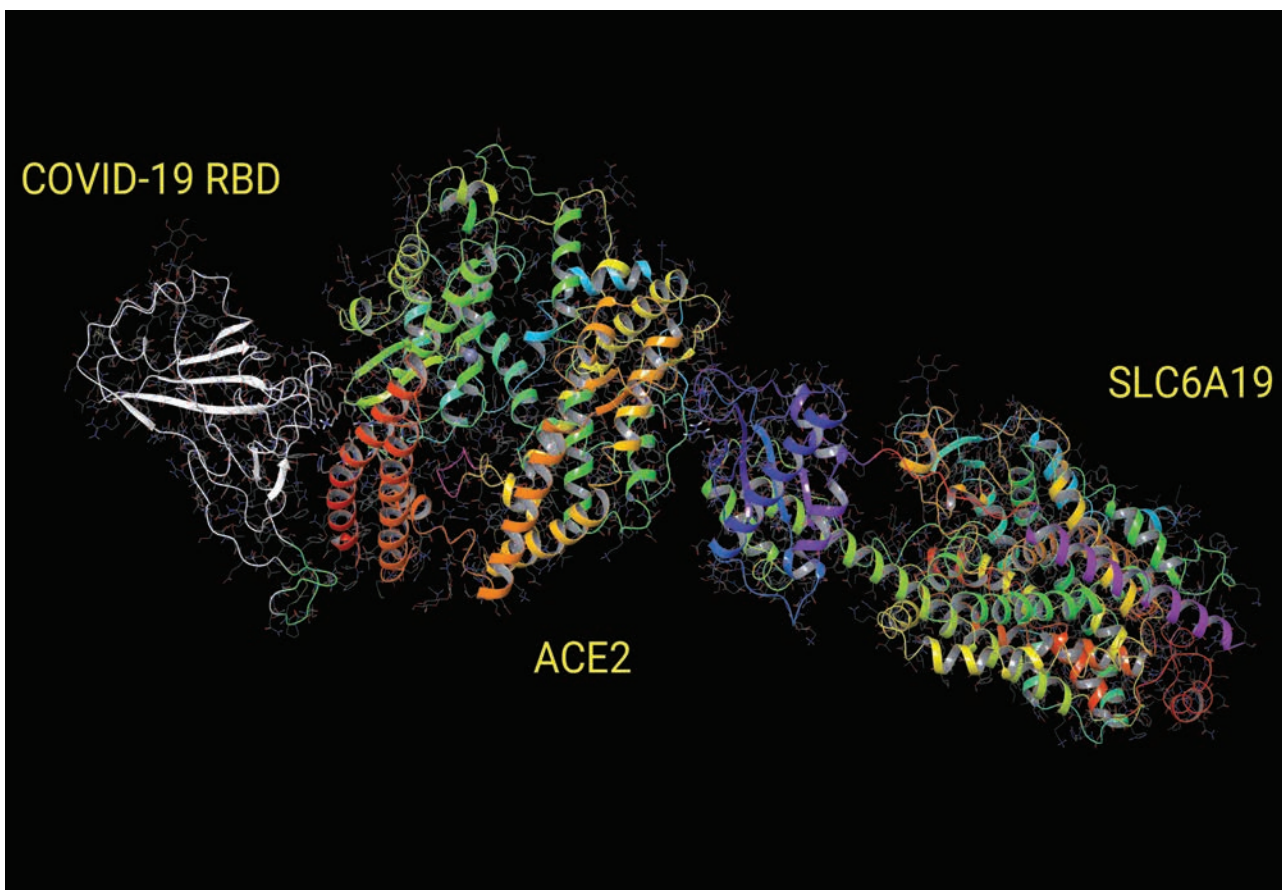
The team creates theoretical digital structures and 3D models of molecules. Those that prove effective are set aside as assets in new spin-off companies, get patented, and then they are looking for investments for the next phases to clinically prove the new potential drug.

Who is who

The main engine that drives the project is Dr. Philip Fratev, who has nearly 20 years of experience in the field of science. He has worked at prestigious research institutes and universities in Europe and the USA, including the Institute of Biophysics and Biomedical Engineering at BAS. He has a master's degree in physics, a doctorate in computer chemistry, and has gained a degree in computer toxicology. The other co-founder of the company is Dimitar Dimitrov, a specialist in business process optimization. Both graduated in Astronomy at Sofia University, but have a great amount of knowledge in various fields, which is a huge advantage in the development of this joint project.

Recognition

The company has won a number of awards, including Investor of the Year 2018, Innovative Enterprise of the Year, the Grand Prize of the European Center for Economic Diplomacy - CIDIC,

ропейския център за икономическа дипломация – CIDIC, „Най-добър биотехнологичен стартап“ за 2017-а на стартап наградите за ЦЕИ. „Микар 21“ е една от 198-те световни компании в доклада на международната агенция за анализ на пазара Roots Analysis.

Финансиране

Финансирането на „Микар 21“ е изцяло с вътрешна инвестиция на съдружниците. В България няма обособени механизми за подкрепа на частната научно-развойна дейност. В областта на биотехнологиите няма покритие по никоя от програмите на различните министерства, агенции, както и от Фонда на фондовете.

Накъде

Желанието на целия екип е разработката на лекарството да стане в България и именно оттук да излети „бялата лястовица“, която да помогне на човечеството да се спаси от пандемията. Но има много „Но“. Финансирането, което „Микар 21“ търси, за да започне следващата фаза на предклиничните изследвания, е около 4 млн. евро. Компанията не успява да осигури тези средства от български източници. Бавни и тромави са и европейските процедури и би отнело много време, докато се получат средства по конкретен проект. Затова „Микар 21“ се насочва към преговори с инвеститори от цял свят, някои от които от САЩ, Южна Корея, Израел, Великобритания. Бъдещето ще покаже дали това ще е поредният пример за българско откритие, получило реализацията си извън страната. (i)

Best Biotechnology Startup 2017 at the CEI Startup Awards. Micar 21 is one of the 198 global companies included in the report of the international agency for market analysis Roots Analysis.

Funding

The funding of Micar 21 is entirely an internal investment of the partners. There are no specific mechanisms in Bulgaria to support private R&D. In the field of biotechnology, there is no coverage under any of the programs of the various ministries, agencies or the Fund of Funds.

Where to

The whole team wishes to develop the drug in Bulgaria and release the "white swallow", which will help humanity to escape from the pandemic from here. But there are many "Buts." The funding that Micar 21 is seeking to start the next phase of pre-clinical research is about 4 million euros. The company fails to secure these funds from Bulgarian sources. European procedures are also slow and cumbersome and it would take a long time to receive funding for a specific project. That's why Micar 21 resorted to negotiations with investors from around the world, among them the US, South Korea, Israel, and the UK. The future will show whether this will be yet another example of a Bulgarian discovery that has realized itself abroad. (i)

Кристина Ескенази: Биотехнологиите са ключ към по-доброто здраве

Дълъг е пътят до появата на върхови разработки, има много рискове, но после възвръщаемостта е висока

There is a long way to go for top developments, there are many risks, but then there is a high return

Kristina Eskenazi: Biotechnology is the key to better health

Тони Григорова Toni Grigорова

Трудната ситуация, през която преминаваме, отваря възможности за развитие на нови индустрии и за привличане на инвестиции в биотехнологиите и науките за живота. Тази сфера бележи ускорено развитие в страни като САЩ, Канада и Южна Корея. В Европа се наблюдава известно забавяне, но фокусът започна да се насочва нататък чрез стимулиращи програми.

България има потенциал

заради наличието на традиции, но и на добри медицински и технически университети, които създават учени и специалисти с авторитет по света. Все още обаче не успяваме да реализираме натрупания опит. Процесът на инвестиране в биотехнологиите е по-различен от другите индустрии и в България липсва необходимата експертиза и разбиране за това. Трудност е, че в периода на научно-развойната дейност, който може да трае няколко години, няма печалба, рисковете са големи, а възвръщането на инвестицията е в продължение на години, но понякога идва бързо. В днешно време

най-ценният ресурс

е информацията и затова е важно нейното събиране, анализиране и трансфериране. Липсата на данни за реалните наличности и капацитета в областта на биотехнологиите отваря врати за внасянето от чужбина на технологии в тази област. За да предлага адекватна професионална насока за развитие на сектора, Биотехнологичният и здравен клъстер създаде проект, който цели да установи уникалната идентичност и предимства на България в рамките на региона.

Заехме се с

картографиране

на наличните ресурси и потенциала в областта на биотехнологиите.

Проектът има за цел да проучи съществуващата научноизследователска и развойна база на територията на страната. Събираме информация за компании, лаборато-

Тhe difficult situation we are going through opens opportunities for the development of new industries and for attracting investment in biotechnology and life sciences. This area is undergoing rapid development in countries such as the United States, Canada and South Korea. There has been some slowdown in Europe, but the focus is shifting in that direction through incentive programs.

Bulgaria has potential

because of traditions, but also thanks to good medical and technical universities that create scientists and professionals with authority around the world. However, we are still unable to realize the experience gained. The process of investing in biotechnology is different from other industries and Bulgaria lacks the necessary expertise and understanding to do so. The difficulty is that during the R&D period, which can last for several years, there is no profit, the risks are high, and the return on investment is for years to come, but sometimes it happens quickly. Nowadays

the most valuable resource

is information and, therefore, its collection, analysis and transfer is important. The lack of data on the actual availability and capacity in the area of biotechnology opens the door for the import of technology from abroad in this field. In order to offer an adequate professional direction for the development of the sector, the Health & Life Sciences Cluster has created a project that aims to establish the unique identity and advantages of Bulgaria within the region.

We started by

mapping

the available resources and potential in the field of biotechnology.

The project aims to explore the existing R&D base on the territory of the country. We collect information about companies, laboratories, universities, scientists and people

Кристина Ескенази е председател на Биотехнологичния и здравен клъстер (Health & Life Sciences Cluster) и член на УС на Клъстер Изкуствен интелект

Kristina Eskenazi is Chairman of the Health & Life Sciences Cluster and Board Member of the Artificial Intelligence Cluster

рии, университетите, учени и хора с експертиза в областта. Втората стъпка е да се направи анализ на наличните ресурси. Третата стъпка е създаването на платформа за технологичен трансфер, в която важна роля ще има изкуственият интелект.

Оказа се, че по различни проекти и програми през последните 10 г. в България е закупена много апаратура, която не се използва, било поради недостига на квалифицирани специалисти, които да работят с нея, било поради липсата на сертификат на лабораторията. Ако разполагаме с цялостната информация за това оборудване и сме наясно с възможностите на всяка лаборатория, можем да направим анализ и да създадем бизнес план, който ще покаже как тези наличности да бъдат използвани в услуга на бизнеса. Така ще съдействаме и за тяхната реална комерсиализация. Сега биотехнологичният сектор прави опити

сам да даде тласък

на задвижването си. Влагаме много усилия, за да настъпи пробуждането, след което с общи усилия ще започне и етапното изграждане на цялостната екосистема. Мъчим се да включим и държавата в този процес, като искаме да направим реален диалог между институциите, бизнеса и академията.

Биотехнологиите са ключът към здравето, но и към подобряване качеството на живот на хората.

Няма съмнение, че в България можем да правим иновации със световно значение.

Мечтаят секторът да се развие така, че скоро да стане възможен трансферът на наши технологии. Пандемията просто ни отвори други перспективи и е време да дадем шанс на науката, която работи в името на цялото общество. (1)

with expertise in the field. The second step is to analyze the resources available. The third step is to create a technology transfer platform in which artificial intelligence will play an important role.

It turned out that a lot of equipment has been purchased in Bulgaria in the last 10 years through various projects and programs, which is not used, either because of the lack of qualified specialists to work with it, or because of the lack of certification of the laboratory. If we have the complete information on this equipment and are aware of the capabilities of each lab, we can analyze and create a business plan that will show how this equipment could be used to service the business. That way we will also assist in its actual commercialization. Now the biotech sector is attempting to

to give itself a boost

to develop further. We are making a lot of efforts to bring about the needed awakening, and then with a concerted effort, the gradual construction of the entire ecosystem will begin. We are trying to involve the state in this process as well, and we want to initiate a real dialogue between institutions, business and the academic world.

Biotechnology is the key to health, but also to improving people's quality of life.

There is no doubt that we can make world-class innovations in Bulgaria.

I dream that the sector would develop in such a way that soon the transfer of our technologies could become possible. The pandemic has simply opened up new perspectives for us and it is time we gave a chance to science which works for the better good of the whole of society. (2)

Напред към персонализираната медицина

3D биопринтирането отваря нови възможности за прецизиране на лечението

3D bioprinting opens up new opportunities for refining treatment

Moving forward to personalized medicine

Яна Колева Yana Koleva

Подходящата терапия с подходящата доза в точния за пациента момент – това е формулата на т. нар. персонализирана медицина. Колко близо е всичко това в България?

Медицинският университет в Пловдив първи у нас въведе обучение по персонализирана медицина още преди шест години. В свободнoизбираемия курс по молекулярна, регенеративна и персонализирана медицина се изучават основните принципи на тези модерни направления. Идеята е лечението на всеки пациент да е съобразено с неговите генетични особености. „В един от текущите проекти изследваме наличието на мутации в гени за определени рецептори и други молекули при онкологични заболявания, за да може да се прецизира т. нар. таргетно (прицелно) лечение. То е различно за всеки пациент и се

гарантира ефективност

като се избягват нежеланите странични действия на ненужно лечение, спестява се и финансов ресурс“, обяснява проф. Виктория Сарафян, ръководител на катедра „Медицинска биология“.

В МУ – Пловдив работят с първия в България 3D биопринтер. Чрез него *in vitro* се „принтират“ тъкани, които максимално наподобяват естествените в организма. Използват се клетки от пациенти и биомасата, които осигуряват структурна и механична поддръжка и свързващи компоненти. Така се моделира развитието и прогресирането на болестта, създават се модели за тестване ефекта на различни лекарства. 3D биопринтирането помага за

направата на тъкани и органи

за нуждите на регенеративната медицина и замаяната на увредени части в тялото, обяснява проф. Сарафян.

По европроект за изграждане на иновативна научноизследователска инфраструктура е създаден Център за компетентност „Персонализирана иновативна медицина – ПЕРИМЕД“. Фокусиран е върху технологии, свързани със здравето, като основен акцент имат онкологията, онкохематологията, интензивната медицина, иновативните лекарствени носители за прицелна терапия, биоинженерните технологии

The right therapy with the right dose at the right moment for the patient - that is the formula for the so-called personalized medicine. How close is all this to Bulgaria?

The Medical University of Plovdiv was the first in Bulgaria to introduce training in personalized medicine six years ago. Molecular, Regenerative and Personalized Medicine courses teach the basic principles of these modern fields. The idea is to treat each patient according to their genetic characteristics. "In one ongoing project, we are examining the presence of mutations in genes for certain receptors and other molecules present in oncological diseases, so that the so-called targeted treatment can be refined. It is different for each patient and it

guarantees efficiency

by avoiding unwanted side effects of unnecessary treatment and saving financial resources, as well", explains Prof. Victoria Sarafyan, Head of the Department of Medical Biology.

The first 3D bioprinter in Bulgaria is operating at the MU - Plovdiv. Through it, tissues are "printed" *in vitro*, which closely resemble the natural ones in the body. Patient and biomass cells are used to provide structural and mechanical support and binding components. In this way, the development and progression of the disease are being structured, models are created to test the effect of different drugs. 3D bioprinting helps with

the making of tissues and organs

for the needs of regenerative medicine and the replacement of damaged parts in the body, explains Professor Sarafyan.

A Competence Center for Personalized Innovative

3D биопринтер / 3D bioprinter

3D биопринтере се използва активно в областта на регенеративната и реконструктивната медицина, казва проф. Виктория Сарафян

3D bioprinting is used extensively in the field of regenerative and reconstructive medicine, says Prof. Victoria Sarafyan

и биосензорите. Тук се изграждат страмегии, ориентирани към пациентите, но

не чрез директна работа с тях, а чрез

изминаване на дългия път

от изследователското проучване и създаването на научни продукти, методологии и алгоритми в отделните лечебно-диагностични направления, до защитата им като полезни модели или патенти, с цел трансфер на технологии и реализация с висока обществена полза. „Този научноизследователски център е отворен към нашите бизнес асоциирани партньори - лечебно-диагностични структури, дистрибутори и производители от сферата на фармацията. Така новите научни продукти ще докажат своята виталност и полза за отделния пациент“, посочва проф. Сарафян.

Персонализираната медицина вече е настояща. Тя се практикува активно в областта на онкологията, но все повече възможности се откриват за индивидуализиране на лечението при някои психиатрични, метаболитни и неврологични заболявания. И най-важното -

променя мисленето

и поведението на съвременния лекар. Той все повече се опитва да лекува не болестта, а конкретния болен човек, казва проф. Сарафян и добавя: „Реимбурсират ли се молекулно-генетичните изследвания, повече хора ще имат достъп до такава лечение. Ако добре образуваме новата генерация лекари, скоро ще разполагаме с компетентни медицински специалисти и това ще е гарант за бъдещето на персонализираната медицина.“ (1)

Medicine - PERIMED has been set up under the European project for the Construction of Innovative Research Infrastructure. It focuses on health-related technologies, with a major focus on oncology, onco-hematology, intensive medicine, innovative drug targeting therapies, bioengineering technologies and biosensors. This is where patient-centered strategies are built, not by working with them directly but by

going the long way

from research and the creation of scientific products, methodologies and algorithms in different therapeutic areas, to their protection as utility models or patents, with the aim of transferring technology and realizing high public utility. "This research center is open to our business associate partners - treatment-diagnostic structures, distributors and manufacturers in the field of pharmacy. Thus, the new scientific products will prove their vitality and benefits for the individual patient", said Prof. Sarafyan.

Personalized medicine is already a reality. It is actively practiced in the field of oncology, but more and more opportunities are being opened to individualize treatment in some psychiatric, metabolic and neurological conditions. And most importantly -

it changes the mindset

and the behavior of the modern physician. They are increasingly trying to treat not the disease but the individual sick person, says Prof. Sarafyan, adding: "If molecular genetic studies were reimbursed, more people would have access to such treatment. If we educate the next generation of doctors well, we will soon have competent medical professionals and this will guarantee the future of personalized medicine." (2)

Хирургът иноватор

The innovating surgeon

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Смели хирурзи и доверчиви пациенти – това е необходимото, но не и достатъчно условие за навлизането на 3D принтирането в сферата на медицината. Доц. Цветан Минчев е първият в България, който успешно прилага тази технология в своята практика. Той е експериментатор по дух, обича иновациите, но е привърженик на премерения риск, когато става дума за живота и здравето на хората. От значение е и фактът, че като гръден хирург има 30-годишен опит.

И хобито помага

„Когато ме застигна кризата на 40-те, започнах да си играя със самолети. Те бяха моята детска мечта, към която зрелостта ме върна“, признава хирургът. Именно самолетите го отвеждат в една нова област - 3D моделирането и 3D принтирането. Заради хобито си купува домашен 3D принтер, научава основните тънкости и това го приближава до идеята да използва това знание при създаването на импланти за свои пациенти. В нея той вижда шанса с помощта на иновативни методи да се справи с нерешими по друг начин здравословни проблеми. 3D принтирането развързва ръцете му.

В крак с технологиите

Лекарите са в постоянна надпревара с времето. То прищорва и началника на Отделението по гръдна хирургия в „Аджбадем Сити Клиник МБАЛ Токуда“ доц. Цветан Минчев. „Гръдната хирургия коренно се промени в последните години“, казва човекът, който също допринася за това. Испански хирурзи първи имплантират на пациент 3D принтирана система. Но и д-р Минчев няма никакво съмнение, че тази технология ще му помага да намира верните решения, когато само с традиционния подход няма да спаси живот. В момент, в който се чувства подготвен за новото предизвикателство, съдбата му поднася възможност да присади изкуствено ребро.

Ребрата на Агам и Ева

Първият му пациент е 35-годишният Ивайло Йосифов, който се занимава с медицински иновации и клинични изпитвания. При рентгенова снимка през 2018 г. установяват туморно образувание в едно от ребрата му, което налага да бъде опериран. След търсене на варианти, попада на точния лекар. Д-р Минчев предлага да заместят увредената част от реброто с 3D принтиран имплант, а той като човек, занимаващ се с иновации, приема. След това идва ред да се имплантира цяло 3D принтирано ребро на възрастна жена от Перник. И двете операции са успешни.

Courageous surgeons and trustful patients - this is a necessary but not sufficient condition for 3D printing to enter the medical field. Assoc. Prof. Tsvetan Minchev is the first in Bulgaria to successfully apply this technology in his practice. He is an experimenter by nature, loves innovation, but is also a supporter of calculated risk when it comes to people's lives and health. The fact that he has 30 years of experience as a breast surgeon is also a significant factor.

A hobby is useful, too

"When the middle-age crisis caught up with me, I started playing with planes. They were my childhood dream, which I came back to as an adult", the surgeon admits. It was namely airplanes that took him to a new field - 3D modeling and 3D printing. Because of his hobby, he bought a home 3D printer, learned the basics,

Д-р Цветан Минчев първи в България използва 3D принтирани импланти, за да спасява човешки живот

Шанс за смелите

„Технологията е добре известна, но не беше прилагана при такива пациенти“, обяснява д-р Минчев. Костта е изработена от синтетичен кополимерен биологично съвместим материал, одобрен за използване от Американската администрация по храните и лекарствата. С оглед на точност се пресъздава здраво ребро на конкретния пациент. Преди двете операции, направени от българския хирург, 3D принтирани импланти са използвани при лицево-челюстни операции. Притесненията преди хирургическата намеса са били доколко материалът ще е подходящ, но шансът е на страната на смелите.

Вратата за навлизането на 3D принтирани органи вече е откритата. Учени по света скоро ще са в състояние да отпечатват изкуствени органи, използвайки например клетки и биологичен материал на пациента. После ще са нужни опитни хирурзи като д-р Цветан Минчев, които да им „вдъхнат“ живот в човешкото тяло. (1)

Dr. Tsvetan Minchev is the first in Bulgaria to use 3D printed implants to save human lives

and this brought him closer to the idea of using this knowledge to create implants for his patients. He saw the chance to cope with otherwise unsolvable health problems through innovative methods. 3D printing untied his hands.

Keeping up with technology

Doctors are in constant competition with time. Time also rushed the Head of the Department of Thoracic Surgery at Acibadem City Clinic Tokuda Hospital, Assoc. Prof. Tsvetan Minchev. "Breast surgery has changed dramatically in recent years," said the man, who is also contributing to that. Spanish surgeons were the first to implant a 3D printed system on a patient. But Dr. Minchev also has no doubt that this technology will help him find the right solutions when he will not be able to save lives with the traditional approach alone. At a time when he felt prepared for the new challenge, fate gave him the opportunity to graft an artificial rib.

Adam and Eve's ribs

His first patient is 35-year-old Ivaylo Yosifov, who specialized in medical innovation and clinical trials. An X-ray in 2018 identified a tumor formation in one of his ribs, which required surgery. After looking for different options, he found the right doctor. Dr. Minchev proposed to replace the damaged part of the rib with a 3D printed implant, which, as innovator himself, the patient accepted. Then came the implantation of an entire 3D printed rib into an elderly woman from Pernik. Both operations were successful.

Fortune favors the brave

"The technology is well known, but it has not been applied to such patients," explains Dr. Minchev. The bone is made of a synthetic co-polymer biocompatible material, approved for use by the US Food and Drug Administration. A healthy rib is reproduced for the specific patient with a mirrored accuracy. Prior to the two surgeries performed by the Bulgarian surgeon, 3D printed implants were used for maxillofacial surgery. Before the surgery, there were concerns how suitable the material would be, but fortune favors the brave.

The door for the entry of 3D printed organs is now open. Scientists around the world will soon be able to print artificial organs using, for example, cells and biological material from a patient. Subsequently, experienced surgeons like Dr. Tsvetan Minchev will be needed to "breathe" life into the human body. (2)

Телемедицината е вече тук

Българска компания създаде цялостна система за прегледи и консултации от разстояние

A Bulgarian company has created a comprehensive system for remote medical check-ups and consultations

Telemedicine Is Already Here

Яна Колева Yana Koleva

Технологиите дават редица възможности и засега телемедицината е част от техния неизползван потенциал в България. Но що е то телемедицина? Според определението на Световната здравна организация това е предоставяне на здравни услуги от разстояние с цел диагностика, лечение и профилактика на болести и наранявания. Началото е преди близо 100 години, когато в САЩ лекар иноватор преглежда пациенти и изпраща техните резултати по радиото. Но истинският напредък започва през 60-те години, тласкан главно от военните. Днес телемедицината има още по-голяма актуалност и българската компания „Найкомс“ полага много усилия да я превърне в надежден инструмент на съвременното здравеопазване.

Лесно и достъпно

„Найкомс“ има цялостен подход, разработва хардуерни и софтуерни продукти, които да улеснят консултациите с лекар от дистанция. Функционалностите на платформата Medcare.bg са широки – записване на час за болници и медицински центрове, надеждна аудио-визуална връзка, уеб чат, споделяне на документи, обмен и разглеждане на изследвания от образна диагностика. Онлайн базата платформа е лесна, достъпна и интуитивна за използване.

Тук и сега

Екипът е създал добре работеща система за телемедицина. В ситуацията на недостиг на специалисти в цялата страна очевидно този метод има големи предимства. Незаменяем способ е в условията на пандемия, както и при спешни случаи. Пестят се време и средства и на пациента, и на лекаря. И всеки, който има нужда от здравна консултация със специалист, може да я направи чрез платформата Medcare.bg. В кметството на всяко населено място, и особено в селата, в които липсва медицинска помощ, може да се създадат елементарни условия за преглед от разстояние и някои вече го правят. Русе, Кресна и Сандански са сред първите общини, оценили потенциала на телемедицината, казва Красимира Масларова, маркетинг директор и съосновател на „Най-

Тechnology provides a number of opportunities and for now, telemedicine is part of its unused potential in Bulgaria. But what is telemedicine? According to the definition of the World Health Organization, this is the provision of health services from a distance with the purpose of diagnostics, treatment and prevention of diseases and injuries. It started nearly 100 years ago, when in the US, an innovative physician examined his patients and sent their results on the radio. But the real progress started in 1960s, driven mainly by the military. Today, telemedicine is even more relevant, and the Bulgarian company Naicoms is working hard to turn it into a reliable tool for modern healthcare.

Easy and Accessible

Naicoms has a comprehensive approach and develops hardware and software products that can facilitate remote consultations with physicians. The Medcare.bg platform offers many functionalities – making an appointment in hospitals and medical centres, reliable audio-visual connection, web chat, sharing documents, exchanging and viewing imaging results. The online platform is easy, accessible and intuitive to use.

Here and Now

The team has created a well-functioning telemedicine system. In the current situation of shortage of specialists all over Bulgaria, this method clearly has huge advantages. It is an indispensable method in the context of a pandemic, as well as in emergency cases. The time and money of both the patient and the physician are saved. And anyone who needs a medical consultation with a specialist can make it through the Medcare.bg platform. In the town hall of each settlement, and especially in villages with no medical assistance, basic conditions can be created for remote examinations, and some are already doing it. Ruse, Kresna and Sandanski are among the first municipalities that have recognised the potential of telemedicine, says Krasimira Maslarova, Marketing Director and Co-Founder of Naicoms. The system offers various functionalities and

От масовото използване на технологията ще зависи колко скоро към системата ще включим виртуална реалност и изкуствен интелект, казва Красимира Масларова

The mass use of the technology will determine how soon virtual reality and artificial intellect are added to the system, Krasimira Maslarova says

комс“. Системата предлага различни функционалности, като вече има здравни заведения, които разполагат със специализирана апаратура за телемедицина, така прегледът може да е още по-пълноценен. Чрез нея се правят определени изследвания и лекарят получава допълнителна информация, за да прецени по-добре състоянието на пациента и да му предпише адекватно лечение.

Бъдещето

Безспорно телемедицината има бъдеще. Тази достъпна технология ще облекчи здравната система, а и ще е от пряка полза за пациентите, при които дистанционният преглед върши работа. Едно от постиженията на екипа е системата за междуболнична комуникация. Тя функционира и в нея са включени над 35 здравни заведения, присъединяват се и нови, като сред първите беше УМБАЛСМ „Н. И. Пирогов“. „Мнението на добър специалист от дистанция може да е животоспасяващо за пациента. Понякога то е единствената възможност. Може да се разработят програми за по-комплексна отдалечена диагностика при спешни случаи, в които всяка секунда е решаваща за оцеляването“, уточнява Красимира Масларова.

През 2019 г. „Найкомс“ получи отличие „Иновативно предприятие на годината“.

Но най-голямата „награда“ ще е просто пациентите да започнат масово да използват тази разработка. (i)

there are already medical institutions that have specialised telemedical equipment, which makes the check-up even more comprehensive. Through this equipment, specific examinations can be carried out and the physician receives additional information in order to better evaluate the patient's condition and prescribe adequate treatment.

The Future

Undoubtedly, telemedicine has a future. This accessible technology will relieve the healthcare system and will also directly assist patients for whom remote examinations will be of use. One of the team's achievements is the inter-hospital communication system. It is already functioning and includes 35 healthcare institutions, new ones are also joining, among the first being N. I. Pirogov University Multiprofile Hospital for Active Treatment and Emergency Medicine. "The remote opinion of a very good specialist can save patients' lives. Sometimes, it is the only chance. Programs can be developed for a more complex remote diagnostics in case of an emergency, in which every second is crucial for survival," Krasimira Maslarova says.

In 2019, Naicoms received the Innovative Enterprise of the Year Award.

But the greatest "award" would be if more patients simply start using this development. (i)

С наградата от „Дисни“

Игрите, които ни помагат да израснем

Games that help us grow

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Игралки, с които времето не просто минава неусетно, а такива, които създават умения и развиват въображението на децата. Тази формула прилага фирма КОМСЕД още от появата си преди 31 години и с нея се превръща във верига детски магазини, като се нарежда сред най-бързо развиващите се участници на пазара на бебешки и детски играчки и принадлежности. Компанията има 27 магазина в 8 града на страната и още 99

Not just toys with which time passes imperceptibly, but the kind that create skills and develop children's imagination. This formula has been used by COMSED since its founding 31 years ago and has grown into a chain of children's stores, ranking among the fastest growing players in the market for baby's and children's toys and accessories. The company has

миниобекта КОМСЕД – Детски магазини на път в бензиностанции ОМВ. Пандемията е подтик КОМСЕД Онлайн да разшири възможностите за електронна търговия. Но как се стига дотук?

Мисия

„Това не е просто търговия, а е бизнес, граден с отдаденост. При добра идея, която потребителите възприемат, при честно отношение в цялостното присъствие и бърза реакция на променящото се настояще, има ли ги и мечтите, ще го има и КОМСЕД“, казва Галина Гавраилова, съсобственик на веригата магазини. Въображението е по-важно от знанието – тази мисъл на Айнщайн си припомнят тя и нейните колеги винаги, когато трябва да привлекат нови партньори с нови продукти, които да обогатят предлагането. Изборът е подчинен на разбирането, че родителите не бива да си купуват спокойствие, давайки само виртуални игри на децата. Компанията влага сили и средства, за да съдейства на възрастните да станат по-отговорни към бъдещето на погръстващите, дори само чрез игрите и играчките, които им купуват. Затова и веригата КОМСЕД си е извоювала правото да се нарича големият приятел на малките деца.

В онлайн търговията КОМСЕД откри възможност да е близо до своите клиенти, споделя Галина Гавраилова

In online commerce, COMSED has found an opportunity to be close to its customers, says Galina Gavrailova

27 stores in 8 cities in the country and 99 more COMSED mini-stores on the way at OMV gas stations. The pandemic has prompted COMSED Online to expand its e-commerce capabilities. But how did it get there?

Mission

"It's not just trading but a business built with dedication. If there is a good idea that consumers embrace, with an honest approach in their overall activity and a quick reaction to the changing reality, if dreams are alive, then COMSED will exist", says Galina Gavrailova, co-owner of the chain of stores. Imagination is more important than knowledge - this is a thought of Einstein that her colleagues and she recall whenever they need to attract new partners with new products to enrich their offering. The choice is based on their understanding that parents should not buy their peace and quiet, giving only virtual games to children. The company puts the effort and resources to help adults become more responsible for the future of their children growing up, even through the games and toys they buy for them. That is why the COMSED chain has won the right to be called the big friend of small children.

The Beginning

Imagination, skills, knowledge, dreams - these are all words which have been related to the philosophy and understanding of COMSED for over 30 years, and it is no accident. Ognyan Gavrailov and Rosen Filimonov, together with their other colleagues from the Faculty of Mathematics and Informatics of Sofia University "St. Kliment Ohridski", in the 80's of last century, sought new methods of teaching as they entered new areas of knowledge. The Ministry of Education has entrusted teachers with proven pedagogical experience to develop comprehensive didactic technology and write the first textbook, so that the new compulsory subject Informatics can be introduced in high schools. In 1989, this team founded COMSED, an acronym for Computer System for Education. At that time, Ognyan Gavrailov was working on a comprehensive concept for robotics accessible to students, with which FMI and the Institute of Robotics were involved. Lego Robotics know-how was used, and the company was very impressed with the development for the academic purposes made by the Bulgarian scientists. The idea for LEGO products to reach a wide audience in Bulgaria was born. Ognyan Gavrailov, Rosen Filimonov and their colleagues started a commercial activity, led by the desire to promote the intellectual development of children.

Началото

Въображение, умения, знания, мечти – това са все гуми, свързани с философията и разбирането на КОМСЕД повече от 30 години и това не е случайно. Огнян Гавраилов и Росен Филимонов, заедно с други свои колеги от Факултета по математика и информатика на СУ „Св. Климент Охридски“, през 80-те години на миналия век търсят нови методи на преподаване при навлизането в новите зони на познание. Министерството на образованието възлага на преподаватели с доказан педагогически опит да разработят цялостна дидактическа технология и да напишат първия учебник, за да може новият дължителен предмет Информатика да бъде въведен в гимназиите. През 1989 г. този екип основава фирма КОМСЕД, съкращение от Computer Sistem for Education. По онова време Огнян Гавраилов работи върху цялостна концепция по достъпната за ученици роботика, с която са ангажирани ФМИ и Институтът по роботика. Ползва се ноу-хау от Lego Robotics, като компанията остава силно впечатлена от разработката с учебна цел, направена от българските учени. Ражда се идеята продуктите на LEGO да достигнат до широката аудитория у нас. Огнян Гавраилов, Росен Филимонов и техни колеги започват да развиват търговска дейност, водени от желанието да спомогнат за интелектуалното развитие на децата. Постепенно разширяват предлагането с други игри.

Напрег

Галина Гавраилова е родена малко преди появата на фирмата. Когато поотраства, през ваканциите влиза в ролята на продавач-консултант. От 2015 г., след като баща ѝ си отива от този свят, тя поема кормилото на бизнеса и заедно с Росен Филимонов продължават напред. Те не търсят лесна печалба, а остават верни на мисията за интелектуалното и емоционалното развитие на децата. Резултатите обаче не забърсват – в последните пет години, откакто тя е начело, годишният оборот е нараснал повече от два пъти.

Нов хоризонт

„Този бизнес става все по-динамичен, светът се беше затмилал не зная накъде. Всички бяхме в тръсст, загубили очарованието на бавното живееие, докато природата не ни сложи естествени спирачки. Родителите най-неочаквано получиха шанс да отделият време на децата си и да играят с тях“, коментира Галина Гавраилова. Заради извънредното положение голяма част от магазините на веригата, които са в големите търговски центрове, затварят врати. КОМСЕД обаче широко отваря прозореца на онлайн продажбите и така е на един клик разстояние от своите клиенти. Настолните семейни игри, пъзелите, леги конструкторите стават силно търсени.

Посокама

КОМСЕД не крие своя консерватизъм, пази добрата традиция и не забравя за своето начало. LEGO продължава да е „религия“, а сред добрите им партньори са брангове като Playmobil и Ravensburger, както и други, които предлагат богат набор от занимания в областта на науката, технологиите, инженерството и математиката. Галина Гавраилова не пропуска възможност да напомни на родителите, че децата имат нужда да строят, да рисуват, да мислят, да развиват въображението си, за да станат един ден можели хора. (1)

They gradually started expanding their offerings to include other games.

Going Forward

Galina Gavrailova was born shortly before the company was established. While growing up, she was working as a sales consultant during the holidays. Since 2015, when her father has left this world, she has taken over the business and together with Rosen Filimonov they continued going forward. They did not seek easy profit, but remained true to the mission for the intellectual and emotional development of children. However, the results were soon visible - in the last five years since she has taken the wheel, the annual turnover has more than doubled.

A New Horizon

"This business was becoming more dynamic, the world was rushing to I don't know where. We were all in a hurry and had lost the charm of slow living until nature put its brakes on all of us. Parents most unexpectedly got a chance to spend time with their children and play with them", commented Galina Gavrailova. Due to the state of emergency, many of the chain's stores located in large shopping malls were temporarily closed. However, COMSED opened widely the window for its online sales, in order to remain a click away from its customers. Board family games, puzzles and lego constructors were in high demand.

Direction

COMSED does not hide its conservatism, keeps the good tradition and does not forget its origins. LEGO continues to be a "religion", while among its good partners are brands such as Playmobil and Ravensburger, as well as others that offer a wide range of activities in science, technology, engineering and math. Galina Gavrailova does not miss the opportunity to remind parents that children need to build, paint, think, develop their imagination, in order to become capable people one day. (1)

AN
EAS
30')
ES
RES

Institute 1984
e for 1995
, followed by
ons on the c
the letter E o
variation.

own on this chart are
ed depths or dangers
les and pipelines have
ctures (usually carrying
es marked by buoys) exist
r details see larger scale

**NAVIGATION
MARITIME
BULGARE**

www.navbul.com

КОРАБОПЛАВАНЕ С ТРАДИЦИИ ОТ ВЕКОВЕ

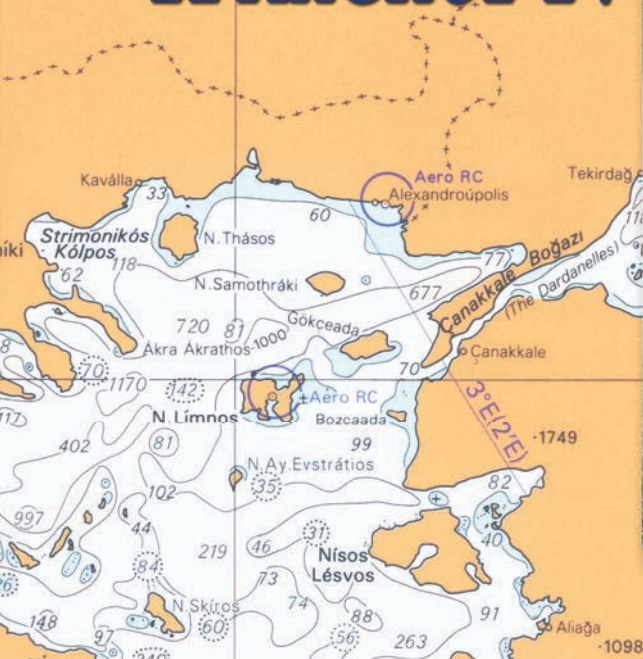
U K

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР

B Ū L G A R I Y A
B U L G A R I A

В МОРСКИЯ ТРАНСПОРТ!

ЗА ДА СТЕ СИГУРНИ В
КАЧЕСТВОТО НА
ГАЛОНИТЕ

1 ИМАТ ЛИ ТОПЪЛ ПЕЧАТ С ЛОГОТО НА МАРКАТА?

2 КОРЕСПОНДИРА ЛИ ЛОГОТО НА ЕТИКЕТА С ТОПЛИЯ ПЕЧАТ НА БУТИЛКАТА?

3 ИМАТ ЛИ ЗАЩИТЕН СТИКЕР ЗА ЕДНОКРАТНА УПОТРЕБА С ЛОГОТО НА ФИРМАТА, ПОСТАВЕН ВЪРХУ КАПАЧКАТА?

4 ИМАТ ЛИ СПЕЦИАЛЕН ТЕРМО ПРОТЕКТОР, ЗАЩИТАВАЩ ГЪРЛОВИНАТА И КАПАЧКАТА НА ГАЛОНА?

5 ИМАТЕ ЛИ СКЛЮЧЕН ДОГОВОР С ДОСТАВЧИКА?

6 ПРЕДЛОЖЕНО ЛИ ВИ Е ОТ ДОСТАВЧИКА ГАРАНЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ НА АПАРАТА ЗА ВОДА И РЕГУЛЯРНО ПОЧИСТВАНЕ?

Водата за офиса и дома – от Родопите

Дори 1% дехидратация оказва отрицателно въздействие както върху настроението, така и върху концентрацията и възможностите ни да се справяме със задачите в ежедневието. Повече от 2% зазуба на вода в тялото може да доведе до нарушена краткотрайна памет, да предизвика затруднения с фокусирането и координацията на работните процеси. Факт е, че пиенето на качествена вода има ключово значение за ефективното представяне – независимо дали сме вкъщи или на работа.

„Предлагаме натурален и естествен продукт, чиято роля се открои дори повече по време на извънредното положение. Бяхме достатъчно гъвкави да адаптираме логистиката си, така че да осигурим навременната доставка на галони и стекове директно до домакинствата в София и Пловдив и по този начин да подпомогнем общите усилия за социално дистанциране и ограничаване на излизанията навън“, казва Росен Геновски, главен оперативен мениджър на „Атлантик Дивайн“ ЕАД. Компанията се грижи за всички нужди от вода на бизнеса и домакинствата в България. Създадена е през 1994 г., а от 2001 г. е дъщерно дружество на „Девин“ ЕАД. Към момента има няколко хиляди клиенти в цялата страна, от които над 300 са големи фирми, избрали да осигуряват природни решения за хидратация на своите служители, обекти и посетители. Сред тях са телекоми, банки, заводи, производители, ритейлъри, бензиностанции, болници, спортни центрове, дори и ин-

The water for the office and the home – from the Rhodopes

Even 1% dehydration has a negative effect on both our mood and concentration and our ability to cope with everyday tasks. More than 2% loss of water in the body can lead to impaired short-term memory, causing difficulties in focusing and coordinating work processes. The fact is that drinking good quality water is key to being effective - whether at home or at work.

"We offer a natural product whose role became even more evident during a state of emergency. We were flexible enough to tailor our logistics to ensure timely delivery of gallons and stacks directly to households in Sofia and Plovdiv, thus supporting the overall effort to socially distance and limit going out", says Rossen Genovski, Chief Operating Officer of Atlantic Divine EAD. The company takes care of all the water needs of businesses and households in Bulgaria. It was established in 1994 and since 2001 is a subsidiary of Devin EAD. Currently it has several thousand clients in the whole country out of which over 300 big companies that have chosen to provide natural hydration solutions for their employees,

АКО ОТГОВОРИТЕ НА ВСИЧКИ ВЪПРОСИ Е ДА:

КОГАТО НА НЯКОИ ОТ ВЪПРОСИТЕ ИМАТЕ ОТГОВОР НЕ:

КОГАТО ПОЛЗВАТЕ НЕПРОВЕРЕН ДОСТАВЧИК НЕ СТЕ СИГУРНИ:

Какъв амбалаж и с какъв произход Ви доставят. Каква вода и с какъв произход Ви доставят? Дали наистина Ви пиете това, което пише на етикета? - **РИСК!**

Как са измити и дезинфекцирани галоните, в които Ви доставят вода - при каква температура, с какви препарати и в каква хигиенна среда? - **РИСК!**

Дали изобщо и по какъв начин ще бъде гарантирана техническата поддръжка и профилактика на апарата за вода – качеството на водата зависи и от санитарната обработка на диспенсъра

Липсата на договор с доставчика е риск за качеството на продукта и услугата!

ституции. Основните продукти на компанията са три вида вода (минерална, изворна и трапезна) в опаковки от 19 литра. Екипът наброява близо 70 души, включително и собствено звено от специалисти, отговарящи за професионалната техническа поддръжка и регулярно саниране на диспенсърите за вода, които клиентите използват. Галоните се произвеждат при спазването на най-високите стандарти за качество, а процесът на бутилиране подлежи на стриктен ежедневен контрол, както и на редовни проверки от страна на компетентните органи. „Атлантик Дивайн“ ЕАД е пионер във въвеждането на топъл печат на галоните с логото на марката, който е същият като логото на етикета, за да се избегнат фалшификации. Всички галони имат защитен стикер за еднократна употреба с логото на фирмата, поставен върху капачката, и специален термопротектор, защитаващ гърлото.

Това, което отличава „Атлантик Дивайн“ ЕАД, е възможността да предостави комплексна, комбинирана услуга в национален мащаб – галони с три вида вода, филтриращи системи, както и доставка на стекове с бутилки от 0,5 и 1,5 л. Накратко това означава всички възможни продукти и услуги за хидратация, директно от компанията лидер на пазара. Галоните имат нисък екологичен отпечатък – направени от поликарбонат, деветнадесетлитровите опаковки се гоставят, събират, измиват, пълнят отново и получават напълно нов живот, като този цикъл може да бъде повторен до 24 пъти. Отличното им екопредставяне е добра практика, която Spadel (белгийският собственик на „Девин“ ЕАД – бел. авт.) проучва за внедряване в останалите си дружества в Белгия, Нидерландия, Люксембург и Франция. (1)

sites and visitors. These include telecoms, banks, factories, manufacturers, retailers, gas stations, hospitals, sports centers, even institutions. The company's main products are three types of water (mineral, spring and table) in 19 liter gallons. It employs nearly 70 people, including its own unit of professionals responsible for technical support and regular refurbishment of the water dispensers that customers use. The gallons are manufactured to the highest quality standards and the bottling process is subject to strict daily controls as well as regular inspection by the competent authorities. Atlantic Divine Pioneer pioneered the introduction of warm gallon printing with the brand logo, which is the same as the label logo to avoid counterfeiting. All gallons have a disposable protective sticker with the company logo affixed to the cap and a special throat protector.

What distinguishes Atlantic Divine EAD is the ability to provide a comprehensive, combined service on a national scale - gallons with three types of water, filtration systems, as well as delivery of bottles of 0.5 and 1.5 liters. In short, this means all possible products and services for hydration directly from the market leader. The gallons have a low environmental footprint - made of polycarbonate, the nineteen-liter packs are shipped, collected, washed, refilled and given a whole new life, this cycle can be repeated up to 24 times. Their excellent eco-presentation is a good practice that Spadel (the Belgian owner of Devin EAD) is exploring for introduction in its other markets in Belgium, the Netherlands, Luxembourg and France. (2)

Росен Геновски е главен оперативен мениджър на „Атлантик Дивайн“ ЕАД от февруари 2019 г. Преди това е бил търговски директор на „Престиж 96“, а по-рано прекарва 14 години в екипа на „Загорка“. „Атлантик Дивайн“ ЕАД е дъщерното дружество на водещата бутилираща компания „Девин“ ЕАД. Компанията осигурява натурална минерална и изворна вода с марката „DEVIN“, както и трапезна вода „Дивна“ в 19-литрови бутилки за нуждите на офиси и домакинства. Портфолиото от услуги включва още доставка на стекове бутилки от 0,5 и 1,5 л, както и технологията филтриращи апарати за вода „Point of Use“.

„Атлантик Дивайн“ ЕАД е на www.devin-delivery.bg и 0700 700 80

Rosen Genovski has been the Chief Operating Officer of Atlantic Divine EAD since February 2019. He was previously the Sales Director of Prestige 96, and before that spent 14 years with Zagorka. Atlantic Divine EAD is a subsidiary of the leading bottling company Devin EAD. The firm provides natural mineral and spring water with the DEVIN brand, as well as Divna table water in 19-liter bottles for offices and households across the country. The portfolio of services also includes the supply of 0.5 and 1.5 liter bottles, as well as Point of Use water filtering technology.

Atlantic Divine EAD is at www.devin-delivery.bg and at 0700 700 80

Изкуството вече е онлайн

Ето няколко идеи как може
и да печели от това

*Here are some ideas on
how it can make a profit*

Art Is Now Online

Александър Александров Aleksandar Aleksandrov

Всичко се случи прекалено бързо. Първо бяха новините още в началото на извънредното положение, че един или два театъра ще предават онлайн своите постановки. След това станаха десетки, а виртуалните представления се заредиха в YouTube, Facebook, Vimeo и други платформи. Целта им беше да помогнат на всички нас да си останем въщи, но да не се чувстваме изолирани. А също и те самите да останат с нас, да покажат, че все още ги има и играят своята роля в живота ни.

За броени седмици станахме свидетели на безпрецедентна културна революция. Днес виртуализирането на изкуството е придобило глобални мащаби, а сред онези, които предоставиха свободен достъп по интернет, бяха

знакови културни институции

като френския музей Лувър, санктпетербургския Ермитаж, Метрополитън Опера в Ню Йорк, Националната художествена галерия във Вашингтон и още, и още. Рок групи започнаха да правят виртуални концерти за своите почитатели във Facebook или YouTube, а някои изпълнители дори организираха такива във видеограта Fortnite.

Тази промяна беше още по-впечатляваща предвид факта, че културата по традиция винаги се е страхувала от интернет заради свободното споделяне и опасността от злоупотреба с авторски права. Именно възходът на глобалната мрежа накара големите музикални и филмови компании да се организират в авторско-правни сдружения и да лобират за закони, ограничаващи копирането. През годините винаги е имало примери, че изкуството може да печели от интернет, но много от тези компании просто отказваха да се променят. Днес позитивните примери са по-важни от всякога. Преходът беше толкова внезапен и в такава степен засегна цялата културна екосистема, че всички се оказаха изправени пред избора

да ги няма или да са в интернет

Да, в мрежата хората на изкуството достигнаха до несравнимо по-голяма аудитория. Някои театрални постановки у нас се оказаха гледани от десетки хиляди зрители онлайн, а някои концерти в чужбина – от десетки милиони. Остана си обаче въпросът: как те могат да монетизират тази промяна. Защото, ако представленията и концертите се гостъпват свободно и никой не плаща за тях, хората на изкуството едва ли ще могат дълго време да ги осъществяват, нали?

Ето някои идеи и добри примери как изкуството може да бъде печелившо в тази нова среда.

Everything happened too fast. First came the news at the beginning of the state of emergency that one or two theatres would broadcast their productions online. Then, they became dozens, and virtual performances started appearing on YouTube, Facebook, Vimeo and other platforms. Their goal was to help all of us stay at home, but not feel isolated. And for them to stay with us, to show that they are still there and play their part in our lives.

In just a few weeks, we have witnessed an unprecedented cultural revolution. Today, the virtualisation of art has become global, and among those that have provided free internet access were

symbolic cultural institutions

such as the French Louvre Museum, Saint Petersburg's Hermitage Museum, the Metropolitan Opera in New York, the National Art Gallery in Washington, and many more. Rock bands have started performing virtual concerts for their fans on Facebook or YouTube, and some artists have even organized concerts in the Fortnite video game.

This change was even more impressive given the fact that, traditionally, the cultural sector has always been scared of the Internet because of the free sharing and the risk of copyright infringement. It was the rise of the global network that made major music and film companies organize themselves in copyright associations and lobby for copy restriction laws. Over the years, there have always been examples that art can make money from the Internet, but many of these companies just refused to change. Today, positive examples are more important than ever. The transition was so sudden and it affected the entire cultural ecosystem to such a degree that everyone was faced with the choice

to disappear or to be online

Yes, on the Internet, the people of art reached an incomparably larger audience. Some theatre productions in Bulgaria were seen by tens of thousands of viewers online, and some concerts abroad were seen by tens of millions of viewers. Still, the question of how they can monetise this change remained. Because, if performances and concerts are freely available and no one pays for them, people of art will hardly be able to perform them for a long time, now would they?

Here are some ideas and good examples of how art can

Метрополитън Опера показа редица представления за живо стриймване

The Metropolitan Opera has streamed a number of live streaming performances

Платени онлайн представления

Първият театър, който започна да играе постановките си онлайн - „Възраждане“ - вече предлага и билети за по 1 лв., 10 лв. или 30 лв. Заплащането не е задължително, но въпреки това редица зрители го правят. Актьорът Мариус Куркински също пусна в интернет опция за платен достъп до своя моноспектакъл „Черното пиле“, като за 7.98 лв. получаваме достъп до него за 72 часа. Последваха го и други артисти.

Дарения

Този метод винаги е бил използван от културни институции, но в последните седмици е много по-често срещан. Метрополитън Опера например е добавила в своя уебсайт опция за дарения. Такава имат и редица други културни институции по света. У нас се увеличава броят на организациите, които използват сайтове като Helpkarma, за да набират средства и все по-често кампаниите им са успешни.

Онлайн уроци от известни артисти

Британският басист Стив Лосън вече предлага уроци и майсторски класове чрез видеострийминг, комбинирайки тази дейност с продажба на албуми и групи. Клубът по български народни танци „Чанове“ пък организира поредица от платени вебинари на тема „Запази българското в себе си“, в които хореографи и музиканти споделят с онлайн аудиторията своя опит.

Нови онлайн платформи за изкуство

Редом със съществуващите сайтове и приложения в областта на изкуството като Spotify, които отчитат ръст на потребителите през последните седмици, се появяват и нови такива, предоставящи повече възможности за артистите. Сред тях е Tune.supply, която предоставя платен достъп до

be profitable in this new environment.

Paid online performances

The first theatre to start online performances, Vazrazhdane, now also offers tickets for BGN 1, 10, or 30. Payment is not obligatory, but still, many viewers do pay. The actor Marius Kurkinski also launched an online option for paid access to his one-man show “The Black Bird”, and for BGN 7.98, one gets a 72-hour access. Other artists followed his example, as well.

Donations

This method has always been used by cultural institutions, but has become much more common in recent weeks. For example, the Metropolitan Opera has added a donation option to its website. Many other cultural institutions around the world have done so, too. In Bulgaria, the number of organizations that use sites to raise funds, such as Helpkarma, is increasing and their campaigns are more and more successful.

Online lessons by famous artists

The British bassist Steve Lawson is already offering lessons and master classes through video streaming, combining this activity with album sales and more. The Bulgarian Chanove Folk Dance Club organizes a series of paid webinars on the topic “Preserve the Bulgarian in You”, in which choreographers and musicians share their experience with the online audience.

New online art platforms

Along with existing art sites and applications, such as Spotify, which have reported consumer growth in recent weeks, there are new ones that provide more opportunities

музика и танци.

Абонаментни плащания

Платформи като Twitch и Patreon позволяват създаването на общност от абонати, които правят редовни плащания, за да издържат определен стриймър или изпълнител. Докато първата възникна като сайт за коментиране на геймърски срещи, то целта на втората е да спомогне за обезпечаване със средства на различни каузи или проекти.

Споделено финансиране

Друга възможност са т.нар. crowdfunding сайтове като Kickstarter или Indiegogo, в които всеки желаещ може да публикува свой проект и да поиска финансова подкрепа, а стотици или хиляди потребители могат да му предоставят малки средства, формирайки заедно сериозна сума. Започнал като инструмент за финансиране на независими творци, този модел днес се използва повече от всякога от такива.

Цели фестивали, достъпни от дома

Stay Home Festival е първото подобно събитие у нас, което се „проведе“ изцяло във виртуалния свят. Организатор е Go Guide, а в проекта се включиха водещи музиканти, актьори, диджеи, комици и други, които излъчваха от популярни заведения, градски и арт пространства. Фестивалът за документално кино Master of Art пък комбинира своето традиционно физическо издание през септември с виртуално такова през април.

Днес всички се надяваме, че болестта ще бъде преборена по-скоро, мерките една по една ще отпадат и театрите, концертите и кинозалите отново ще заработят в близко бъдеще. Може би най-важното, когато това се случи, обаче ще бъде тази енергия за дигитализиране на изкуството да не бъде изгубена, артистите и организациите в бранша да продължат да използват преимуществата на виртуалния свят. Някои от най-значимите обществени промени са извършвани именно в условията на криза и под натиска на обстоятелствата, но след това те са останали част от живота ни, променяйки го завинаги. (1)

for artists. Among them is Tune.supply, which provides paid access to music and dances.

Subscription payments

Platforms, such as Twitch and Patreon, allow the creation of a community of subscribers who make regular payments to support a particular streamer or artist. While the first has emerged as a reviewing site for gaming encounters, the purpose of the second is to help fund various causes or projects.

Shared funding

Another opportunity are the so-called crowdfunding sites, such as Kickstarter or Indiegogo, in which anyone can publish their project and ask for financial support, and hundreds or thousands of users can provide a small amount of money, thus raising a serious amount. Started as a tool for financing independent artists, this model is now more used than ever before.

Entire festivals accessible from home

The Stay Home Festival is the first event of this kind in Bulgaria, which was “held” entirely in the virtual world. Organized by Go Guide, the project involved leading musicians, actors, DJs, comedians and others who broadcast from popular venues, urban and art environments. The Master of Art Documentary Festival, however, combined its traditional physical edition in September with a virtual one in April.

Today we all hope that the disease will soon be overcome, the measures will be dropped one by one, and theatres, concerts and cinemas will start working again in the near future. Perhaps the most important, however, when the above actually happens, will be that the desire to digitize art will not be lost and the artists and organizations in the industry will continue to make use of the benefits of the virtual world. Some of the most significant social changes were made in times of crisis and under the pressure of circumstances, but then, they remained a part of our lives, changing it forever. (2)

Театър Възраждане и Младежкия театър са сред многото у нас, показали постановките си онлайн

Vazrazhdane Theatre and the Youth Theatre are among the many in Bulgaria that screened their productions online

Театър Възраждане и Младежкия театър

A M O D O R I A

България Мол
Ниво +2

Слънце в косите

Живописният свят на Сашо Камбуров привлича с топлина, копнеж и първичност

Sun-kissed Hair

The picturesque world of Sasho Kamburov attracts with its warmth, longing and rudiment

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Изкуството е важно за чувствителността и духовността на хората, ето защо и в трудни моменти те не спират да го търсят. Това казва художникът Сашо Камбуров и ни кани в своя живописен свят. Попадаме сред кукери и самодиви, сред митични същества и приказни персонажи. Мистичен свят, който привлича със своята топлина, уют и първичност.

Имаме среща с автор

със свой стил

Сашо Камбуров използва декоративни похвати, които изкуствоведи определят като рафиниран наивизъм. Той обаче не е самоук майстор на четката, а има художествено образование – завършил е живопис във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“. Свободата, която проф. Николай Русчуклиев е давал на своите студенти, му помага в творчеството си да се отдалечи от академичния рисунк. Внимателно проучва българския фолклор и митология, както и библиейско-християнска-

Нежно присъствие / Gentle Presence

Сияние / Radiance

Art is very important for the sensitivity and spirituality of people, and that is why even in hard times they do not stop looking for it. This is what the artist Sasho Kamburov says and invites us into his colourful world. We find ourselves among mummies and nymphs, among mythical creatures and fairytale characters. A mystical world that attracts with its warmth, cosiness and rudiment.

We encounter an author

with his own style

Sasho Kamburov uses decorative techniques that art critics define as refined naivety. He, however, is not a self-taught master of the brush, but has graduated in art, receiving a degree in oil painting from Sts. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo. The freedom that Prof. Nikolay Ruschukliev gave his students helped him stay away from the academic drawing in his art. He carefully studied Bulgarian folklore and mythology,

та символика, и нещо от мози

гук

се заселва в платната му. Фигурите и персонажите в творбите му носят белега на нарочно търсена пластична деформация, а цветните им хармонии създават ведро настроение: „Предпочитам изкуството да радва и да носи позитивни усещания. На палитрата има всякакви бои, но аз някак инстинктивно посягам към топлите тонове“.

От дете Сашо Камбуров е увлечен от изобразителното изкуство, тъй като баща му е бил художник и учител по рисуване. В решението

да грабне четката

силно влияние са му оказали албумите с репродукции и живите срещи с художници. Днес и той е преподавател по изобразително изкуство в Плевен. За него е истинско удоволствие да вижда как от ръцете на децата излизат красиви рисунки. „В ателието създавам своя живописен свят, а преподаването изисква да му отделям много време, но да намериш баланса също е изкуство“, обяснява художникът. (1)

Мечтание / Dreaming

Скорчанка-2 / Girl from Scortsite-2

as well as the Bible and Christian symbolism, and parts of this

spirit

inhabit his canvases. The figures and characters in his works are marked by a deliberately sought-after plastic deformation, and their colourful harmonies create a cheerful mood: “I’d rather create art that makes people happy and evokes positive emotions. There are many colours on the palette, but I somehow instinctively reach out to the warm tones.”

Sasho Kamburov has been passionate about fine arts since childhood because his father was an artist and an art teacher. His decision

to grab the brush

has been heavily influenced by albums with reproductions and by artists he met in person. Nowadays, he is a teacher of fine arts in Pleven. It is a real pleasure for him to see the beautiful paintings, created by the hands of children. “In my workshop, I create my colourful world, while on the other hand, teaching also requires a lot of time, but finding balance is an art, as well”, the artist explains. (2)

Испански етюд / Spanish Etude

Копнеж / Yearning

Сабина и чудесата на науката

Sabina and the Wonders of Science

Яна Колева Yana Koleva

Историята на Сабина Радева е като приказка. В живота ѝ има много магични моменти, които някак логично водят към нейния успех. Не е просто щастлива случайност, че тя привлече вниманието със своя литературен дебют „За произхода на видовете на Чарлз Дарвин“ – адаптация за деца с много илюстрации. Книгата излезе през миналата година във Великобритания и веднага попадна в селекцията за Waterstones Book of The Year 2019, наред с още 10 други заглавия. Силният читателски интерес ѝ отрежда място в още много други класации, сред които ще открием The British Book Awards 2020 и German Youth Literature Award 2020.

Път

Ето как Сабина стига дотук: Родена е в Русе, израства в Родопите. В планината се пробужда интересът ѝ към животните и природата и тя започва да ги рисува. Има две магистратури. Първата е по молекулярна биология и е от престижния институт „Макс Планк“ в Германия, завършва я през 2008 г. Преместват се в Лондон и превключва кариерата си към нещо ново - става графичен дизайнер и записва магистратура по илюстрация. Преподавателите ѝ я окуражават да търси допирни точки между науката и изкуството. Грижите за двете ѝ дъщери също са подтик да мисли как още в ранна възраст да привлече децата в чудния свят на знанието.

Врата към естествения свят

„За произхода на видовете“ привлича вниманието ѝ, когато научава, че е сред десетте най-важни книги в науката. Очарована е от поетичния стил на Чарлз Дарвин и се въдвоява да рисува по записките му от неговото пътешествие.

Sabina Radeva's story is like a fairy tale. There are many magical moments in her life that somehow logically lead to her success. It is not just a coincidence that she caught the attention with her literary debut "Charles Darwin's On the Origin of Species" – an adaptation for children with many illustrations. The book was published last year in the UK and immediately found its place in the selection of Waterstones Book of The Year 2019, along with 10 other titles. The strong reader's interest placed it in many other rankings, including The British Book Awards 2020 and German Youth Literature Award 2020.

Path

This is how Sabina got that far: She was born in Ruse and grew up in the Rhodope Mountains. It was in the mountains that her interest towards animals and nature was sparked and she started drawing them. She holds two Master's degrees. The first being in Molecular Biology from the prestigious Max Planck Institute in Germany where she graduated in 2008. She then moved to London and switched her career to something new – she became a graphic designer and enrolled in a Master's degree in Illustration. Her lecturers encouraged her to look for touch points between science and art. The care for her two daughters encouraged her even more to think of how to immerse children into the wonderful world of knowledge from an early age.

A Door to the Natural World

"On the Origin of Species" drew her attention when she learned that it was among the ten most important books in science. She was fascinated by the poetic style of Charles Darwin.

Една българка счупи стереотипите в мисленето и „преведе“ на езика на децата теорията на Дарвин за произхода на видовете

A Bulgarian breaks the stereotypes in thinking and “translates” Darwin’s theory of the origin of species into the language of children

вие в тропиците на борга на корабата „Бийгъл“. В 64 страници Сабина „превежда“ теорията на английския естествоизпитател на разбираем за децата език и прави илюстрации, които пораждаат у тях желание да прочетат книгата. Неговата пра-правнучка Ема Дарвин е очарована от тази адаптация, която литературната критика определя като „врата към чудесата на науката“. Това не е поредната шарена детска книжка. Вече се вижда как достъпното въведение в теорията на еволюцията отключва любопитство към естествения свят, което на по-късен етап може да доведе и до невероятни открития. „Произход на видовете“ се чете и от възрастни, а учителите по биология може да я използват като помагало.

Отвъд ограниченията

Дарвин обединява знанията си от много области. Сабина също има подобен подход и по свой начин постига симбиозата между науката и изкуството. Тя не се спира пред мнението на мнозина, че книгата не е подходяща да се адаптира за деца. Сега е убедена, че верният подход е винаги да се стремим да надмогнем стереотипите в мисленето и гържи да предаде на децата това разбиране. Самата тя не приема безрезервно теорията за еволюцията, поради което в книгата има раздел „Грешни заключения“.

По света и у нас

Любопитен момент е, че първоначално Сабина събира средства за отпечатването на книгата чрез платформата за групово финансиране Kickstarter. Очаквала предимно биолози и учители да дадат рамо на проекта ѝ, но за изненада близо 1400 броя биват предплатени. После идва радушният прием на книгата по света и тя е преведена на над 30 езика. Сабина се е надявала и в България да настъпи пробуждане. Знак за това е, че издателство „Сиела“ подкрепи превода на български език, отпечата книгата и тя печели овации вече и у нас. 🙌

Darwin and was inspired to draw on the notes from his voyage in the tropics on board the Beagle. In 64 pages, Sabina “translated” the theory of the English naturalist into a language that children can understand and drew illustrations that would inspire them to read the book. Darwin’s great-granddaughter, Emma Darwin, was fascinated by this adaptation, which the literary criticism defined as “a door to the wonders of science”. This is not another colourful children’s book. It is obvious how the accessible introduction into the theory of evolution unlocks curiosity towards the natural world, which can lead to incredible discoveries on a later stage. “On the Origin of Species” is also read by adults, and Biology teachers can use it as a handbook.

Beyond Limits

Darwin combined his knowledge in many fields. Sabina had a similar approach, and in her own way achieved a symbiosis between science and art. The opinion of many that the book was not suitable to be adapted for children did not stop her. Now, she is convinced that the right approach is to always strive to overcome stereotypes in thinking and finds it important to communicate this notion to children. She herself does not accept the evolution theory without reservations, which is why her book contains the “Misconceptions” section.

In Bulgaria and Around the Globe

A curious thing is that initially Sabina raised funds for printing the book through the Kickstarter crowdfunding platform. She expected mostly biologists and teachers to support her project, but to her surprise, nearly 1,400 books were prepaid. Then came the warm welcome of the book around the world and it was translated in more than 30 languages. Sabina hoped that people in Bulgaria would also wake up. A sign for that was that Ciela Publishing House supported the translation in Bulgarian, printed the book, and it is now being appreciated in Bulgaria, too. 🙌

Нови заглавия от **Сиела**

New titles by Ciela

„Тайната история на Втората световна война“

Автор: Лорънс Рийс

Лорънс Рийс разглежда детайлно действията на една от най-важните фигури от периода – руския диктатор Йосиф Сталин, и неговите отношения първо с нацистите, а след това и с англо-американските съюзници. Базирайки труда си на множество източници и срещи с оцелели, историкът вниква в начина на мислене на съветския лидер преди и по време на войната.

“The Secret History Of The Second World War”

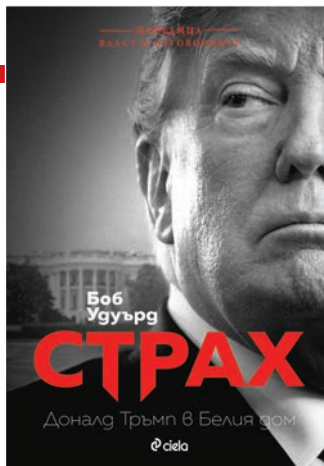
Author: Laurence Rees

Laurence Rees examines in detail the actions of one of the most important figures of the period - the Russian dictator Joseph Stalin, and his relations first with the Nazis and then with the Anglo-American allies. Based on his work on numerous sources and encounters with survivors, the historian delves into the Soviet leader's way of thinking before and during the war.

„Страх“

Автор: Боб Удуърд

„Страх“ не е книга „за“ или „против“ Доналд Тръмп, а е висша проба политическа журналистика от изчезващ вид. Боб Удуърд, един от най-авторитетните американски журналисти, е отразявал управленията на деветима президенти, двукратен носител е на „Пулицър“. В задълбоченото си изследване той разкрива в неподозирани детайли не само хаоса и противоборствата в Белия дом в последните години, но и как се вземат най-важните решения за външната и вътрешната американска политика.

“Fear”

Author: Bob Woodward

“Fear” is not a book “for” or “against” Donald Trump, but a high-end political journalism of an endangered kind. Bob Woodward, one of America's most authoritative journalists, has covered the administrations of nine presidents and is a two-time Pulitzer Prize winner. In his in-depth study, he reveals in unsuspected details not only the chaos and confrontations in the White House in recent years, but also how the most important decisions for American foreign and domestic policy are made.

„Руските невидими армии“

Автор: Руслан Траг и Кирил Аврамов

Книгата е продукт на близо две години изследвания, разговори с информатори и проследяване на развитието на онези структури, предизвикали страх, възхищение и любопитство сред обществеността. Наемничеството не е никак нов феномен. Службата под „чужд флаг“ за частна финансова изгода има много дълга и противоречива история, свързана пряко и непосредствено с възхода на националните държави в Европа, и предхожда появата на съвременните постоянни държавни армии. Все по-често наемниците ще бъдат в центъра на съвременните конфликти, тъй като за държавите и недържавните структури е икономически по-изгодно да наемат, отколкото да притежават и жертват собствени ресурси.

“The Invisible Russian Armies”

Author: Ruslan Trad And Kiril Avramov

The book is the product of nearly two years of research, conversations with informants and tracking the development of those structures that used to arise fear, admiration and curiosity among the public. Mercenary is not a recent phenomenon. The service under a “foreign flag” for private financial gain has a very long and controversial history, closely and directly related to the rise of the nation-states in Europe, and precedes the emergence of modern permanent state armies. More and more often, mercenaries will be at the center of modern conflicts, as it is economically more profitable for states and non-state parties to hire than to own and sacrifice their own resources.

НАСЛАДА ЗА ВСИЧКИ

Любим на мнозина заради вкусната си храна и приятната атмосфера, 101 Bar/Dinner отвори летните си градини. Безупречните кулinari са подготвили ново меню, подходящо за всеки бюджет и гарантиращо наслада за небцето.

В него присъства разнообразие от свежи и нестандартни салати. През уикендите ресторантът ще изненада Вкусовите ви рецептори със специални тематични ястия.

Екипът в кухнята е способен да създаде от всеки продукт произведение на изкуството. В приятната атмосфера сред зелените градини, сякаш излезли от приказка, ще изпитате наслада с всички сетива.

Ресторантът има богата история и като организатор на събития.

СОФИЯ,
УЛ. НИКОЛА ГАБРОВСКИ 1
ТЕЛ. 0884443333

Свежият дъх на Родопите

The Fresh Breath of the Rhodope Mountains

Традициите от старо време имат нов живот, защото хората тук прогължават да ги пазят и обновяват

Old-time traditions have a new life because people here continue to preserve and renew them

Татяна Явашева Tatyana Yavasheva

Родопите са особено място, където историята диша. Съчетанието на красиви гледки, добронамерени хора, изобилие от забележителности и природни феномени ще ви накара да се влюбите в планината. Ако например отседнете в курорта Пампорово, разходете се до Смолян и неговите околности. Която и посока да хванете, има много какво да видите. Ако не си намерите местен гид, ето няколко обекта, които заслужават внимание.

Могилца

е на около 30 км от Смолян. В центъра на селото е една от неговите атракции - 123-литровата гървена лъжица - със сигурност тя е най-голямата в България, малко обаче не ѝ достигна да влезе в рекордите на Гинес. Но историческата забележителност, която привлича мнозина да дойдат тук, са

Агушевите конаци

Думата конак е в значението ѝ на дворец, голяма къща. Твърди се, че навремето са били най-голямата феодална сграда на Балканите. Комплексът се състои от три сгради (конаци) с три самостоятелни вътрешни двора, изолирани един от друг с високи зидове. Сградите имат общо 221 прозореца, 86 врати и 24 комина. Всеки двор е разполагал с представителна жилищна постройка, стопански помещениа, стаи за прислугата, кладенец. Строителството започва през 1820 г. по поръчка на Салих Агуш и продължава около 20 години. В средата на миналия век комплексът е превърнат в музей с богатата експозиция за бита и културата на местното население през XIX век. Тук е снимана част от филма „Време разделно“. През 2000 г. имотът е върнат на неговите собственици, които обаче влизат във владение след 16-годишна съдебна сага. Сега отново е музей, отворен за посетители. Тук ще видите първата за

The Rhodope Mountains are a special place where one can breathe history. The combination of beautiful scenery, friendly people, plenty of landmarks and natural phenomena will make you fall in love with the mountain.

If, for example, you stay in the Pamporovo resort, take a walk to Smolyan and its vicinities. Whatever direction you take, there is much to see. If you can't find a local guide, here are several sites that are worth your attention.

Mogilitsa

is about 30 km from Smolyan. In the centre of the village stands one of its attractions – a 123-litre wooden spoon – surely, the biggest one in Bulgaria, but a little short of entering the Guinness World Records. Still, the historical landmark that draws many to come here is the

Agushev Konaks

The word “konak” has the meaning of a palace, a large house. It is claimed that they were once the biggest feudal construction on the Balkans. The complex consists of three buildings (konaks) with three separate courtyards, isolated from each other by high walls. The buildings have a total of 221 windows, 86 doors and 24 chimneys. Each yard had a representative residential building, commercial premises, rooms for the servants, a well. Its construction began in 1820, by the order of Salih Aga, and continued for about 20 years. In the middle of the last century, the complex was turned into a museum with a rich exposition on the life and culture of the local population in 19th century. Part of the movie “Time of Violence” was made here. In 2000, the property was returned to its owners who, however, took possession of it after a 16-year legal saga. Now, it is once again a museum and is open for visitors. You can see here the first modern bathroom for its time, hidden in a cupboard. Unfortunately, the huge library with more than 400 volumes, as well as manuscripts and documents on Turkish and Arab, was completely destroyed in the last century.

Who hasn't heard of the Smilyan beans... If you are in the

Времето си модерна баня, скрита в шкаф. За жалост огромната библиотека с над 400 тома плюс ръкописи и документи на турски и арабски език още през миналия век е била напълно унищожена.

Кой не е чувал за смилянския боб... Ако сте в района, не пропускайте да прескочите го

с. Смилян

Отбийте се в мандрата „Млечен дом“. Там са свикнали да посрещат туристи и да разказват истории от млекопроизводството. Има малка хотелска част и гощават всички, които искат да опитат вкуса на рогопската кухня.

В смилянския кв. Райково е запазен

още еден конак – Алибеевият

Най-старата му част е построена през 1780 г. Реставриран е и се ползва като център на фолклорни изкуства. Предлага се хотелско настаняване, има и механа.

Двата конака са посещавани от строителни предприемачи, архитекти и реставратори, които имат интерес към възраждането на стари технологии. Тук те откриват изобилие от добри решения, които не се изучават в университета. Любопитството ги отвежда и в архитектурния комплекс в Чешитската махала на квартал Райково, с който старите къщи пазят духа на изчезващия майсторлък.

В квартал Райково е и

църквата „Св. Неделя“

Строена е през 1836 г., сега е културна ценност с архитектурна стойност - заради забележителния църковно-училищен ансамбъл, запазил духа на XIX в. Той включва камбанария, костница, църковна къща и училище, изградено през 1871 г., което днес е читалище и културен център.

Това е само частица от този величествен край на България. Стъпите ли по тези места, у вас се появява нова мярка за смисъл и дълговеčnost. (1)

region, don't miss the opportunity to go to the

Village of Smilyan

Stop by the Mlechen Dom (Milk House) dairy. They are used to welcoming tourists and telling stories about dairy production. There is a small hotel part, and everyone who wants to taste the Rhodope cuisine is invited on the table.

In the Raykovo neighbourhood of Smolyan is preserved

another konak – Alibeev Konak

Its oldest part was built in 1780. It was reconstructed and used as a centre of folk arts. Hotel accommodation and a mehana are available to the guests.

The two konaks are visited by construction entrepreneurs, architects and restorers who are interested in reviving old technologies. Here, they can find plenty of good solutions, which are not studied at the universities. Their curiosity takes them also to the architectural complex in Chemitska Mahala of the Raykovo Neighbourhood where the old houses have preserved the spirit of the disappearing mastery.

In the Raykovo Neighbourhood is located also the

St. Nedelya Church

Built in 1836, it is now a cultural heritage with architectural value – due to the remarkable church and school ensemble that has retained the spirit of 19th century. It includes a bell tower, an ossuary, a church house and a school, built in 1871, which today is a community and cultural centre.

This is only a small fraction of this majestic part of Bulgaria. If you set foot in these places, a new sense of meaning and eternity is awakened. (2)

СПИСАНИЕ ИКОНОМИКА ИДВА ЛЕСНО ДО ВАС

Специално предложение от

ДОБИ ПРЕС

• e-mail: ABONAMENT@DOBIPRESS.BG

• тел. 02/963-30-81

*Заповядайте
в лятната градина на Este Restaurant
Насладете се на комфорт и кулинарни шедьоври*

+359 886 700 269 | restaurant@este.bg | гр. София ул. Николай Хайтов 3А

HUVEPHARMA®

We add performance to your business